

PLATONIS

DIALOGI

GRAECE ET LATINE

EX RECENSIONE

IMMANUELIS BEKKERI

PARTIS TERTIAE VOLUMEN SECUNDUM.

BEROLINI

IMPENSIS GE. REIMERI
LONDINI APUD I. BLACK ET FIL.
TH. BOOSEY ET F. H. BOTHE
OXONIAE APUD I. PARKER

1817.

ὑπομνήσεις. μᾶλλον δέ, εἰ μή τί σοι χαλεπὸν, ἐξ ἀρχῆς διὰ βραχέων πάλιν ἐπᾶνελθε αὐτά, ἵνα βεβαιωθῇ μᾶλλον παρ' ἡμῖν.

ΣΩ. Ταῦτ' ἔσαι. χθές που τῶν ὑπ' ἐμοῦ ῥηθέντων λόγων περὶ πολιτείας ἦν τὸ κεφάλαιον, οἷα τε καὶ ἐξ οἴων ἀνδρῶν ἀρῆση κατεφαίνεται ἂν μοι γενέσθαι.

ΤΙ. Καὶ μάλα γε ἡμῖν, ὦ Σώκρατες, ῥηθείσα πᾶσι κατὰ νοῦν.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν οὐ τὸ τῶν γεωργῶν, ὅσαι τε ἄλλαι τέχνηαι, πρῶτον ἐν αὐτῇ χωρὶς διειλόμεθα ἀπὸ τοῦ γένους τοῦ τῶν προπολεμηθόντων;

ΤΙ. Ναί.

ΣΩ. Καὶ κατὰ φύσιν δὴ δόντες τὸ καθ' αὐτὸν ἐκείσῳ πρόσφορον ἐν μόνον ἐπιτήδευμα καὶ μίαν ἐκείσῳ τέχνην, τούτους οὕς πρὸ πάντων ἔδει πολεμεῖν εἵπομεν, ὡς ἄρα αὐτοὺς δεῖο φύλακας εἶναι μόνον τῆς πόλεως, εἰ τέ τις ἔξωθεν ἢ καὶ τῶν ἔνδον ἴοι κακοουργήσων, δικάζοντας μὲν πρῶτος τοῖς ἀρχομένοις ὑπ' αὐτῶν ὅτι φέσει φίλοις οὔσι, χαλεπούς δὲ ἐν ταῖς μάχαις τοῖς ἐντυγχάνουσι τῶν ἐχθρῶν γυγνομένους.

ΤΙ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΣΩ. Φύσιν γὰρ οἶμαί τινα τῶν φυλάκων τῆς ψυχῆς ἐλέγομεν ἅμα μὲν θυμοειδῆ, ἅμα δὲ φιλόσοφον

vero tu, si exciderint, suggeres. immo vero, nisi molestium sit, breviter illa ab exordio repete, ut nobis iterum confirmentur. So. Faciam equidem. Summa disputationis hesternae erat res publica, qualis mihi et ex qualibus viris optima posse fieri videretur. Ti. Nobis certe omnibus valde probata sunt, o Socrates, quae dixisti. So. Principio agricolas ceterosque artifices a militibus separavimus. Ti. Certe, So. Cum vero cuique, quod pro naturae instinctu praecipue suum est, et singula tantum singulis artibus officia tribuerimus; illis quoque, quos prae ceteris bellagerere oporteret, id unum dumtaxat, protegendae scilicet civitatis munus, iunximus, et adversus externos hostes et adversus cives rei publicae eversores: ita ut erga subiectos, tanquam natura amicos, mitēs sint; contra hostes vero in proelio ferocissimi. Ti. Ita prorsus. So. Duplicem sane naturam in custodum animis esse debere tractavimus, et iracundam et philosophico ingenio praecipue accommodatam, ut recte in suos mansueti sint, in alienos vero fereces.

χθές, ὡς ἐν κεφαλαίοις πάλιν ἐπανελθεῖν; ἢ ποθοῦμεν ἔτι τι τῶν ῥηθέντων, ὧ φίλε Τίμαιε, ἀπολείπόμενον;

ΤΙ. Οὐδαμῶς, ἀλλ' αὐτὰ ταῦτ' ἦν τὰ λεχθέντα, ὧ Σόκρατες.

ΣΩ. Ἀκούοιτ' ἂν ἤδη τὰ μετὰ ταῦτα περὶ τῆς πολιτείας ἦν διήλθομεν, οἷόν τι πρὸς αὐτὴν πεπονηθὼς τυγχάνω. προσέειπε δὲ δὴ τινὶ μοι τοιῶδε τὸ πάθος, οἷον εἴ τις ζῶα καλὰ που θεασάμενος, εἴτε ὑπὸ γραφῆς
 10 εἰρησασμένα εἴτε καὶ ζῶντα ἀληθινῶς, ἡσυχίαν δὲ ἄγοντα, εἰς ἐπιθυμίαν ἀφίκοιτο θεάσασθαι κινουμένα τε αὐτὰ καὶ τι τῶν τοῖς σώμασι δοκούντων προσήκειν κατὰ τὴν ἀγωνίαν ἀθλοῦντα. ταῦτόν καὶ ἐγὼ πέποιθα πρὸς τὴν πόλιν ἦν διήλθομεν ἠδέως γὰρ ἂν του λόγου διεξιόντος ἀκούσαιμι ἂν, ἀθλοὺς οὖς πόλις ἀθλεῖ, τούτους αὐτὴν ἀγωνιζομένην πρὸς πόλεις ἄλλας, προεπόντως εἰς τε πόλεμον ἀφικομένην καὶ ἐν τῷ πολεμεῖν τὰ προσήκοντα ἀποδιδούσαν τῇ παιδείᾳ καὶ τροφῇ κατὰ τε τὰς ἐν τοῖς ἔργοις πράξεις καὶ κατὰ τὰς ἐν τοῖς λόγοις διεργ-
 20 μητεύσεις πρὸς ἐκάστας τῶν πόλεων. ταῦτ' οὖν, ὧ Κριτία καὶ Ἐρμοκράτες, ἔμμαντοῦ μὲν αὐτὸς κατέργωκα μὴ ποτ' ἂν δυνατὸς γενέσθαι τοὺς ἄνδρας καὶ τὴν πόλιν ἱκανῶς ἐγκομιάσαι. καὶ τὸ μὲν ἐμὸν οὐδὲν θαυμαζόν· ἀλλὰ τὴν αὐτὴν δόξαν εἴληφα καὶ περὶ τῶν πάλαι

iam hesternam disputationem, quantum compendio licet, narravimus? an aliquid etiam a me praetermissum, o amice Timae, recenseri desideras? ΤΙ. Nihil sane. haec enim ferme sunt, quae tractaveras. ΣΩ. Audite deinceps, quo pacto erga hanc, quam descripsimus, rem publicam sim affectus. comparatione plane vobis aperiam. quemadmodum si quis animalia eximiae pulchritudinis intuitus, seu picta, seu viva quidem sed torpentia, motus gestusque viventium et certamen aliquod eorum spectare desideret: sic ego nunc libenter aliquem narrantem audirem, quo pacto supra descripta civitas cum finitimis civitatibus decertaret, quidve tanta eius educatione disciplinaque dignum in bello vel pace, tam dicendo quam agendo, erga civitates singulas demonstraret. Equidem, o Critia et Hermocrates, mihi conscius sum, non posse me eam urbem virosque pro dignitate laudare. me quidem non posse nihil mirum; sed de

διὸ καὶ χθὲς ἐγὼ διανοούμενος ὑμῶν δεομένων τὰ περὶ τῆς πολιτείας διελθεῖν προθύμως ἐχαρίζομαι, εἰδὼς ὅτι τὸν ἐξῆς λόγον οὐδένας ἂν ὑμῶν ἐθελόντων ἰκανώτερον ἀποδοῖεν· εἰς γὰρ πόλεμον πρόποντα καταστῆσαντες τὴν πόλιν ἅπαντ' αὐτῇ τὰ προσήμονα ἀποδοῖτ' ἂν μόνοι τῶν νῦν. εἰπὼν δὴ τὰ πιταχθέντα ἀντεπέταξα ὑμῖν ἃ καὶ νῦν λέγω. ξυνομολογήσατ' οὖν κοινῇ σκεψάμενοι πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς εἰς νῦν ἀνταποδώσειν μοι τὰ τῶν λόγων ξένια, πάρειμι τε οὖν δὴ κεκοσμημένος ἐπ' αὐτὰ καὶ πάντων

10 ἑτοιμότητος ὧν δέχεσθαι.

EP. Καὶ μὲν δὴ, καθά περ εἶπε Τίμαιος ὁδε, ὃ Σώκρατες, οὔτε ἐλλείψομεν προθυμίας αὐδὲν οὔτ' ἔσιν οὐδεμία πρόφασις ἡμῖν τοῦ μὴ δοῦν ταῦτα, ὥστε καὶ χθὲς εὐθὺς ἐνθένδε, ἐπειδὴ παρὰ Κριτίαν πρὸς τὸν ξενῶνα, οὗ καὶ καταλύομεν, ἀφικόμεθα, καὶ ἔτι πρότερον καθ' ὁδὸν αὐτὰ ταῦτα ἐσκοποῦμεν. ὁ δ' οὖν ἡμῖν λόγον εἰσηγγήσατο ἐκ παλαιᾶς ἀκοῆς· ὃν καὶ νῦν λέγε, ὃ Κριτία, τῷδε, ἵνα ξυνδοκιμάσῃ πρὸς τὴν ἐπίταξιν εἴτ' ἐπιτήδειος εἴτ' ἀνεπιτήδειός ἐστιν.

20 KP. Ταῦτα γρη῏ δοῦν, εἰ καὶ τῷ τρίτῳ κοινῶν Τιμαίῳ ξυνδοκεῖ.

bus vobis heri de re publica disputari, libentissime parui, cum cogitarem, quod deinde instituto operi superforet, a nemine commodius quam a vobis, modo velitis, posse tractari. cum enim civitatem ad bellum idoneam constitueritis, soli omnium vos, quae eam decent, vicissim omnia tribuetis. cum vero in superioribus, quae mihi iniuncta fuerant, perfecissem; quae modo retuli, vobis tractanda commisi. vos autem communi consensu imperatum munus mutuo mihi parandi nunc sermonum convivii recepistis. ego igitur adsum ad promissas epulas paratissimus. Her. Nos quoque omnes, o Socrates, ut pollicitus est modo Timaeus, quod iubes, pro viribus exsequemur: praesertim cum nulla excusandi sit ratio, quo minus id facere debeamus. nam praeterito die, cum, disputatione peracta, mox ad hospitium, quo apud Critiam suscepti sumus, rediremus, et inter eundem primo et domi rursus de his rebus verba fecimus. hic igitur nobis veterem narravit historiam: quam velim, o Critia, Socrati modo recenseas, ut, cum audiverit, iudicet, nunquid ad eam rem, quam nos exsequi iussit, conducere videatur. Cri. Faciendum est, si ita Timaco quoque videtur, tertio

24 πάντων εφεξῆς εἰσαυθίς κατὰ σχολήν, αὐτὰ τὰ γραμματικά λαβόντες, διέξιμεν. τοὺς μὲν οὖν νόμους σκοπεῖ πρὸς τοὺς τῆδε· πολλὰ γὰρ παραδείγματα τῶν τότε παρ' ὑμῖν ὄντων ἐνθάδε νῦν ἀνευρήσεις, πρῶτον μὲν τὸ τῶν ἱερέων γένος ἀπὸ τῶν ἄλλων χωρὶς ἀφορισμένον, μετὰ δὲ τοῦτο τὸ τῶν δημιουργῶν, ὅτι καθ' αὐτὸ ἕκαστον ἄλλω δὲ οὐκ ἐπιμιγνύμενον δημιουργεῖ, τὸ τε τῶν νομίμων καὶ τὸ τῶν θηρευτῶν τὸ τε τῶν γεωργῶν. καὶ δὴ καὶ τὸ μάχιμον γένος ἤσθησαί τιου τῆδε ἀπὸ πάντων τῶν γενῶν κεχωρισμένον, οἷς οὐδὲν ἄλλο πλὴν 10 10 τὰ περὶ τὸν πόλεμον ὑπὸ τοῦ νόμου προσετάχθη μέλειν. ἔτι δὲ ἡ τῆς ὀπλίσεως αὐτῶν σχέσις ἀσπίδων καὶ δοράτων, οἷς ἡμεῖς πρῶτοι τῶν περὶ τὴν Ἀσίαν ὀπλίσμεθα, τῆς θεοῦ, καθά περ ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις, παρ' ὑμῖν πρώτοις ἐνδεξαμένης. τὸ δ' αὖ περὶ τῆς φρονήσεως, ὅρας πῶς τὸν νόμον τῆδε ὄσσην ἐπιμέλειαν ἐπαίησατο εὐθύς κατ' ἀρχὰς περὶ τε τὸν κόσμον ἄστιατα, μέχρι μαντικῆς καὶ ἰατρικῆς πρὸς ὑγίειαν, ἐκ τούτων θεῶν ὄντων εἰς τὰ ἀνθρώπινα ἀνευρίων, ὅσα τε 20 20 ἄλλα τούτοις ἐπιτεταί μαθήματα, πάντα κησάμενος. ταύτην οὖν δὴ τότε ἐξύψασαν τὴν διακόσμησιν καὶ σύνταξιν ἡ θεὸς προτέρους ὑμᾶς διανοσμήσασα κατώ-

otii, accepto historiaram libro latius exponemus. Ac primum leges illorum considera, quo pacto cum his nostris conveniant, multa enim hic similia illis reperies. principio, quod sacerdotes separati ab omni turba vitam agunt: deinde varia officium genera ita inter se discreta sunt, ut suum quisque agat, promiscue vero nullus. similiter pastorum, venatorum, agricolarum inter se distincta sunt opera. milites quoque hic, ut nosti, ab aliis omnibus segregati, bellica duntaxat tractare a lege iubentur. armatura etiam, ut clipeorum iaculorumque usus, apud utrosque persimilis. his primi nos in Asia usi sumus, et Dea, ut illis in locis, sic vobis primis haec tradidit. prudentiae quoque et modestiae magna, sicut vides, nostris legibus ab initio cura fuit; divinationis insuper et medicinae: et sanitas nobis per haec divinitus procurata. demum quaecunque ad haec attinent disciplinae, diligenter institutae a lege reperiuntur. Huiusmodi institutione et ordine priorem vestram urbem Dea a primordiis exornavit, cum in urbe condenda

κισεν, ἐκλεξαμένη τὸν τόπον ἐν ᾧ γεγένησθε, τὴν εὐκρασίαν τῶν ὡρῶν ἐν αὐτῷ κατιδοῦσα, ὅτι φρονιμοτάτους ἄνδρας οἴσοι. αὐτὸν οὖν φιλοπόλεμος τε καὶ φιλόσοφος ἡ θεὸς οὕσα τὸν προσφερεσάτους αὐτῇ μελλόντα οἴσειν τόπον ἄνδρας, τοῦτον ἐκλεξαμένη πρῶτον κατήκισεν. ὤκειτε δὴ οὖν νόμοις τε τοιοῦτοις χροόμενοι καὶ ἔτι μᾶλλον εὐνομούμενοι πάση τε πάντας ἀνθρώπους ὑπερβεβηκότες ἀρετῇ, καθά περ εἰκὸς γεννήματα καὶ παιδεύματα θεῶν ὄντας. πολλὰ μὲν οὖν 10 10 ὑμῶν καὶ μεγάλα ἔργα τῆς πόλεως τῆδε γεγραμμένα θαυμάζεται, πάντων μὲν ἐν ὑπερέχει μεγέθει καὶ ἀρετῇ λέγει γὰρ τὰ γεγραμμένα, ὅσσην ἡ πόλις ὑμῶν ἔπαυσέ ποτε δύναμιν ὑβρεὶ πορευομένην ἄμα ἐπὶ πᾶσαν Εὐρώπην καὶ Ἀσίαν, ἐξῶθεν ὀρμηθεῖσαν ἐκ τοῦ Ἀτλαντικοῦ πελάγους. τότε γὰρ πορεύσιμον ἦν τὸ ἐκεῖ πέλαγος· νῆσον γὰρ πρὸ τοῦ σώματος εἶχεν, ὃ καλεῖτε, ὡς φατε ὑμεῖς, Ἡρακλέους σήλας· ἡ δὲ νῆσος ἄμα Λιβύης ἦν καὶ Ἀσίας μείζων, ἐξ ἧς ἐπιβατὸν ἐπὶ τὰς ἄλλας νήσους τοῖς τότε ἐγίγνετο πορευομένοις, ἐκ δὲ 20 20 τῶν νήσων ἐπὶ τὴν καταρτικὴν πᾶσαν ἦπειρον τὴν περὶ τὸν ἀληθινὸν ἐκείνον πόντον. τάδε μὲν γὰρ, ὅσα ἐν τὸς τοῦ σώματος οὐ λέγομεν, φαίνεται λιμὴν σενόντινα ἔχον εἰσπλοῦν· ἐκεῖνο δὲ πέλαγος ὄντως ἡ τε πε-

eam regionem elegeret, quae ob aëris temperiem prudentissima ingenia procrearet. utpote enim bellicosa et sapiens Dea regionem eligendam censuit talem, quae esset sui similes homines editura. his itaque legibus, vel etiam honestioribus institutionibus formati veteres Athenienses, omni virtutum genere ceteris omnibus excelluerunt, ut decebat eos, qui Diis geniti eruditique essent, multa quidem et mirabilia vestrae civitatis opera in monumentis nostris leguntur, sed unum magnitudine et virtute praecipuum facinus. traditur enim vestra civitas restitisse olim innumeris hostium copiis, quae ex Atlantico mari profectae prope iam cunctam Europam Asiamque obsederant. tunc enim erat fretum illud navigabile, habens in ore et quasi vestibulo eius insulam, quas Herculis columnas cognominatis: ferturque insula illa Libya simul et Asia maior fuisse; per quam ad alias proximas insulas patebat aditus, atque ex insulis ad omnem continentem e conspectu iacentem, vero mari vicinam. sed intra os ipsum portus angusto sinu fuisse traditur. pelagus illud verum mare, terra quoque illa

νοα, παντάπασι θαυμάσαιμ' ἂν εἴ τι με αὐτῶν διαπέ-
φηνεν. ἦν μὲν οὖν μετὰ πολλῆς ἡδονῆς καὶ παιδικῆς
τότε ἀκουόμενα, καὶ τοῦ πρεσβύτου προθύμως με δι-
δάσκοντος, ἅτ' ἐμοῦ πολλάκις ἐπανερρωτῶντος, ὥστε
οἶον ἐγκαύματα ἀνεκπλύτου γραφῆς ἔμμοινα μοι γέρονε.
καὶ δὴ καὶ τοῖσδε εὐθύς ἔλεγον ἔωθεν αὐτὰ ταῦτα,
ἵνα εὐποροῖεν λόγων μετ' ἐμοῦ. νῦν οὖν, οὗ περ' ἐνεκα
πάντα εἶρηται, λέγειν εἰμὶ ἔτοιμος, ὦ Σώκρατες, μὴ
μόνον ἐν κεφαλαίοις ἀλλ' ὡς περ' ἤκουσα καθ' ἕκαστον.
τοὺς δὲ πολίτας καὶ τὴν πόλιν ἦν χθῆς ἡμῖν ὡς ἐν 10
μύθῳ δηγεῖσθαι σὺ, μετενεγκόντες ἐπὶ τάλχθες δευρὸ
δήσομεν ὡς ἐκείνην τήνδε οὔσαν, καὶ τοὺς πολίτας
οὓς διανοοῦ φήσομεν ἐκείνους τοὺς ἀληθινούς εἶναι
προγόνους ἡμῶν οὓς ἔλεγεν ὁ ἱερεὺς πάντας ἀρμό-
σουσι, καὶ οὐκ ἀπασόμεθα λέγοντες αὐτοὺς εἶναι τοὺς
ἐν τῷ τότε ὄντας χρόνῳ. κοινῇ δὲ διαλαμβάνοντες
ἅπαντες πειρασόμεθα τὸ πρέπον εἰς δύναμιν οἷς ἐπέ-
ταξας ἀποδοῦναι. σκοπεῖν οὖν δὴ χρὴ, ὦ Σώκρατες,
εἰ κατὰ νοῦν ὁ λόγος ἡμῖν οὗτος, ἢ τινα ἔτ' ἄλλον
ἀντ' αὐτοῦ ζητητίον. 20

ΣΩ. Καὶ τίν' ἂν, ὦ Κριτία, μᾶλλον ἀντὶ τού-

puer accepi, mirabor equidem, si quid eorum e memoria mihi ex-
ciderit. ea quippe cum voluptate et ioco audiebam, cum et senex
ille libenter me doceret, et ego ab illo sedulo sciscitarem. quapropter
quasi quaedam literarum inustae indelebiter notae ea mihi
omnia infixae memoriae permanserunt. atque his etiam ante solis
ortum ipsa narraui, ut una mecum essent ad hanc orationem pa-
ratiore. Verum ut ad id, quo haec omnia spectant, me conferam,
paratus sum, o Socrates, non modo summarim, sed sigillatim, si-
cut audivi, omnia enarrare. civitatem utique et cives, quos quasi
per fabulam hesternae disputatione finxisti, rem veram esse pone-
mus. civitatem quidem illam Atheniensem hanc urbem esse; cives
quoque, quos ipse excogitabas, nostros illos maiores, a sacerdote
narratos, fuisse censebimus. nempe omnino haec congruent; ne-
que ab re fuerit, si cives tuos revera priscos illos exstitisse dixerim-
us. quare communiter rem ipsam inter nos partientes, conabi-
mur omnes muneri abs te nobis imposito pro viribus satisfacere.
sed vide, o Socrates, nunquid sermonem hunc probemus, an alium
exigamus. So. At enim quem, o Critia, sermonem magis quam

του μεταλάβοιμεν, ὃς τῇ τε παρουσίᾳ τῆς θεοῦ θυσιᾶ
διὰ τὴν οἰκειότητα ἂν πρέποι μάλιστα, τό τε μὴ πλα-
σθέντα μῦθον ἀλλ' ἀληθινὸν λόγον εἶναι πάμμεγα-
λου. πῶς γὰρ καὶ πόθεν ἄλλους ἀνευρήσομεν ἀφεμέ-
νοι τούτων; οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἀγαθῇ τύχῃ χρὴ λέγειν
μὲν ὑμᾶς, ἐμὲ δὲ ἐντὶ τῶν χθῆς λόγων νῦν ἡσυχίαν
ἄγοντα ἀντανοῦειν.

ΚΡ. Σκόπει δὴ τὴν τῶν ξενίων σοι διάθεσιν, ὦ 27
Σώκρατες, ἢ διεθεμεν. ἔδοξε γὰρ ἡμῖν Τιμαῖον μὲν,
10 αἵτε ὄντα ἀξρονομικώτατον ἡμῶν καὶ περὶ φύσεως τοῦ
παντός εἰδέναι μάλιστα ἔργον πεπονημένον, πρῶτον λέ-
γειν ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως, τελευτῶν
δὲ εἰς ἀνθρώπων φύσιν· ἐμὲ δὲ μετὰ τούτον, ὡς παρὰ μὲν
τούτου δεδεγμένον ἀνθρώπους τῷ λόγῳ γεγονότας, παρὰ
σοῦ δὲ πεπαιδευμένους διαφερόντας αὐτῶν τινάς, κα-
τὰ δὲ τὸν Σόλωνος λόγον τε καὶ νόμον εἰσαγαγόντα
αὐτοὺς ὡς εἰς δικαστὰς ἡμᾶς ποιῆσαι πολίτας τῆς πό-
λεως τῆσδε ὡς ὄντας τοὺς τότε Ἀθηναίους, οὓς ἐμή-
νησεν ἀφανεῖς ὄντας ἢ τῶν ἱερῶν γραμμῶν φήμη,
20 τὰ λοιπὰ δὲ ὡς περὶ πολιτῶν καὶ Ἀθηναίων ὄντων
ἤδη ποιεῖσθαι τοὺς λόγους.

ΣΩ. Τελέως τε καὶ λαμπρῶς ἔοικα ἀνταπολήψε-

istum probabimus, qui praesentibus Deae sacris propter propinquē
tatem quandam mirifice congruit? maximum vero illud est, non
fictam a nobis fabulam, sed veram historiam recenserī. quoniam
igitur pacto et unde, haec spreta, disputationem aliam exordiemur?
certe non licet. ideo bonis fortunae auspiciis oportet iam tam vos
dissere, quam me pro hesternae narratione hodie silentio vos au-
dire. Cri. Considera, Socrates, an commode mutuum tibi convi-
vium disposerimus. visum nobis est, ut Timaeus, tanquam in astro-
nomia nostrorum omnium peritissimus, maximeque in rerum na-
tura cognoscenda versatus, primus edisserat, ita ut a mundi gene-
ratione exordiens usque ad generis humani naturam deveniat, at-
que ego deinde, suscipiens homines a Timaeo quidem genitos, a
Critia vero ut plurimum institutos, secundum Solonis sermonem
legemque in iudicium vestrum adducam, civitatisque istius cives
efficiam eos, qui prisci illi Athenienses fuerunt, quos iam extin-
ctos sacrae Aegyptiorum literae in lucem e tenebris eruerunt, adeo
ut de illis deinceps tanquam de veteribus Atheniensibus verba
fiant. So. Copiosam et splendidam disputationis mensam appa-

σθαι τὴν τῶν λόγων ἐξίασιν. Σὸν οὖν ἔργον λέγειν ἂν εἴη, ὃ Τίμαιε, τὸ μετὰ τοῦτο, ὡς ἔοικεν, ἐπικαλέσαντα κατὰ νόμον θεοῦς.

ΤΙ. Ἄλλ', ὃ Σώκρατες, τοῦτό γε δὴ πάντες ὅσοι καὶ κατὰ βραχὺ σοφροσύνης μετέχουσιν, ἐπὶ παντὸς ὀρμῆ καὶ σμικροῦ καὶ μεγάλου πράγματος θεὸν αἶψου καλοῦσιν· ἡμᾶς δὲ τοὺς περὶ τοῦ παντὸς λόγους ποιεῖσθαι πῆ μέλλοντας, ἢ γίγονεν ἢ καὶ ἀγενέες ἔξω, εἰ μὴ παντάπασι παραλλάττομεν, ἀνάγκη θεοῦς τε καὶ θεῶς ἐπικαλουμένους εὐχεσθαι πάντα κατὰ νοῦν 10 ἐπιείκοις μὲν μάλιστα, ἐπομένως δὲ ἡμῖν εἰπεῖν. καὶ τὰ μὲν περὶ θεῶν τάντη παρακεκλήσθω· τὸ δ' ἡμέτερον παρακλητέον, ἢ ὅαζ' ἂν ὑμεῖς μὲν μάθοιτε, ἐγὼ δὲ ἢ διανοοῦμαι μάλισ' ἂν περὶ τῶν προκειμένων ἐνδειξάμην.

Ἔξω οὖν δὴ κατ' ἐμὴν δόξαν πρῶτον διαιρετέον τάδε· τί τὸ ὄν αἶψι, γένεσιν δὲ οὐκ ἔχον, καὶ τί τὸ γιγνόμενον μὲν αἶψι, ὄν δὲ οὐδέποτε; τὸ μὲν δὴ νοήσει 28 μετὰ λόγον περιληπτὸν αἶψι κατὰ ταῦτά ὄν, τὸ δ' αὖ δόξῃ μετ' αἰσθήσεως ἀλόγου δοξασὸν γιγνόμενον καὶ 20 ἀπολλύμενον, ὄντως δὲ οὐδέποτε ὄν. πᾶν δὲ αὖ τὸ γιγνόμενον ὑπὲρ αἰτίου τινὸς ἐξ ἀνάγκης γίνεσθαι·

ravisse mihi videris. tua ergo interest, o Timaeus, invocatis secundum legem Diis, disputationem iam exordiri. Ti. Probe consulis, Socrates. nam cum omnes, qui mentis quoquo modo capaces sunt, in operis cuiuslibet vel magni vel parvi principio invocare Deum soleant: quanto nos aequius est, de Universo, sive genitum sit sive ingenitum, disputaturos, nisi forte desipimus, invocare divinam opem? Ergo Deos omnes Deasque precamur, in primis quidem, ut ea dicantur a nobis, quae illis placeant: deinde, ut nobis ipsi constemus, quantum ad Deos attinet, sic a nobis oratum sit: sed quod ad nos spectat, poscendum est, ut et vos facile assequamini, et ego secundum mentis propositum rem ipsam, qua de agitur, transigam. Principio ita mihi distinguendum esse videtur, quid sit, quod semper est carens generatione; quid vero, quod gignitur quidem, neque est unquam, illud intellectu per rationis indaginem percipi potest, cum semper sit idem: hoc opinione per irrationalem sensum attingi, cum gignatur et intereat neque vere unquam sit, quicquid autem gignitur, ex aliqua causa necessario gignitur; sine causa vero oriri quicquam im-

παντὶ γὰρ ἀδύνατον χωρὶς αἰτίου γένεσιν σχεῖν. ὅτου μὲν οὖν ἂν ὁ δημιουργὸς πρὸς τὸ κατὰ ταῦτά ἔχον βλέπων αἶψι, τοιούτῳ τινὶ προσχρόμενος παραδείγματι, τὴν ἰδέαν αὐτοῦ καὶ δύναμιν ἀπειράζῃται, καλὸν ἐξ ἀνάγκης οὕτως ἀποτελεῖσθαι πᾶν· οὐ δ' ἂν εἰς τὸ γέγονος, γεννητῷ παραδείγματι προσχρόμενος, οὐ καλόν. ὃ δὴ πᾶς οὐρανὸς ἢ κόσμος ἢ καὶ ἄλλο ὃ τίποτε ὀνομαζόμενος μάλισ' ἂν δέχοιτο, τοῦθ' ἡμῖν ὀνομάσθω—, 10 περὶ παντὸς ἐν ἀρχῇ δεῖν σκοπεῖν, πότερον ἦν αἶψι, γένεσεως ἀρχὴν ἔχον οὐδεμίαν, ἢ γέγονεν, ὑπὲρ ἀρχῆς τινὸς ἀρξάμενος. γέγονεν· ὁρατὸς γὰρ ἀπὸς τέ ἐστι καὶ σῶμα ἔχον, πάντα δὲ τὰ τοιαῦτα αἰσθητά, τὰ δὲ αἰσθητά, δόξῃ περιληπτά μετὰ αἰσθήσεως, γιγνόμενα καὶ γεννητὰ ἐφάνη. τῷ δ' αὖ γενομένῳ φαιμέν ὑπὲρ αἰτίου τινὸς ἀνάγκην εἶναι γένεσθαι. τὸν μὲν οὖν ποιητὴν καὶ πατέρα τοῦδε τοῦ παντὸς εὐρεῖν τε ἔργον καὶ εὐρόντα εἰς πάντας ἀδύνατον λέγειν· τὸδε δ' οὖν 20 πάλιν ἐπισκοπετέον περὶ αὐτοῦ, πρὸς πότερον τῶν παραδειγμάτων ὁ τεκταινόμενος αὐτὸν ἀπειράζετο, πότερον πρὸς τὸ κατὰ ταῦτά καὶ ὡσαύτως ἔχον ἢ πρὸς

possibile est. quando igitur opifex in operis alicuius constructione ad id, quod eodem modo se habet semper, aspicit, et huiusmodi quodam usus exemplo ideam vimque in opus educit, pulchrum fieri tunc opus omne necessarium est: quando vero ad id, quod factum est, respicit, minime pulchrum. universum igitur hoc coelum sive mundum, sive quo alio vocabulo gaudet, cognominemus. de quo primum consideremus, quod in quaestione de universo ante omnia investigari debet, utrumne semper fuerit, sine ullo generationis principio; an genitum sit, ab aliquo principio sumens exordium. idque profecto cernitur tangiturque et corpus habet. omnia vero huiusmodi sensus movent. quae sensus movent, opinione per sensum percipiuntur. haec vero talia esse constat, ut gignantur et genita sint. quicquid autem gignitur, ab aliqua causa necessario gigni asseruimus. opificem quidem et patrem mundi invenire difficile: et cum iam inveneris, praedicare eloqui vulgo impossibile est. rursus considerandum est, utrum mundi faber sit imitatus exemplar: idne, quod idem semper et simile est, an id, quod

29 τὸ γεγονός. εἰ μὲν δὴ καλὸς ἔστω ὁ κόσμος ὃς τε δημιουργὸς ἀγαθός, δῆλον ὡς πρὸς τὸ αἰδίων ἔβλεπεν· εἰ δέ, ὃ μὴ εἶπεν τινὶ θεῖμος, πρὸς τὸ γεγονός. παντὶ δὴ σαφὲς ὅτι πρὸς τὸ αἰδίων ὃ μὲν γὰρ κάλλιστος τῶν γεγονότων, ὃ δ' ἄριστος τῶν αἰτίων. οὕτω δὴ γεγενημένος πρὸς τὸ λόγῳ καὶ φρονήσει περιληπτὸν καὶ κατὰ ταῦτα ἔχον δεδημιουργηται. τούτων δὲ ὑπαρχόντων αὐτῶν πᾶσα ἀνάγκη τόνδε τὸν κόσμον εἰκόνα τινὸς εἶναι. μέγιστον δὴ παντὸς ἄρξασθαι κατὰ φύσιν ἀρχὴν ὥδε οὖν περὶ τε εἰκόνας καὶ περὶ τοῦ παραδείγματος αὐτῆς 10 διοριζέσθαι, ὡς ἄρα τοὺς λόγους, ὧν πέρ εἰσιν ἐξηγηταί, τούτων αὐτῶν καὶ ξυγγενεῖς ὄντας. τοῦ μὲν οὖν μονίμου καὶ βεβαίου καὶ μετὰ νοῦ καταφανοῦς μονίμου καὶ ἀμεταπτώτους, καθ' ὅσον τε ἀνελέγκτοις προσήκει λόγοις εἶναι καὶ ἀκινήτοις, τούτου δὲ μὴδὲν ἠλλείπειν· τοὺς δὲ τοῦ πρὸς μὲν ἐκεῖνο ἀπεικασθέντος, ὄντος δὲ εἰκόνας εἰκότας ἀνὰ λόγον τε ἐκείνων ὄντας· ὃ τί περ πρὸς γένεσιν οὐσία, τοῦτο πρὸς πῆξιν ἀλήθεια. εἰν οὖν, ὃ Σώκρατες, πολλὰ πολλῶν εἰπόντων περὶ θεῶν καὶ τῆς τοῦ παντὸς γένεσεως μὴ 20 δυνατοὶ γιγνώμεθα πάντῃ πάντως αὐτοὺς αὐτοῖς ὁμο-

genitum fuerit. atqui si pulcher est. hic mundus et opifex mundi bonus, sempiternum certe exemplum maluit imitari: sin secus, quod ne dictu quidem fas est, generatum exemplar est pro aeterno secutus. cum vero et mundus omnium genitorum pulcherrimus sit et eius auctor causarum omnium optimus, dubium non est quin sempiternum sit secutus exemplum. sic igitur generatus, ad id est effectus, quod ratione et sapientia sola comprehendi potest et immutabile permanet. ex quo efficitur, ut necesse sit hunc mundam alicuius simulacrum esse. rationem vero originis naturaliter explicare difficillimum est. ideo de simulacro et exemplo sic distinguamus. Rationes utique cum iis rebus, quas exprimunt, cognationem quandam habere videntur. ergo cum de re firma et stabili et mente comprehendenda disseritur, stabiles similiter immutabilesque et, quam maxime fieri potest, inexpugnabiles rationes esse oportet. cum vero de ipsius rei firmas stabilisque simulacro disputatur, verisimiles rationes sufficiunt, quae ita se ad superiores habeant rationes, ut simulacrum ad exemplum. nempe quod est ad generationem essentialia, id ad fidem est veritas. cum ergo, o Socrates, multa de Diis mundique generatione a multis dicta sint, ne mireris, obsecro, si

λογουμένους λόγους καὶ ἀπηκριβωμένους ἀποδοῦναι, μὴ θαυμάσης, ἀλλ' εἰν ἄρα μὴδενὸς ἦττον παρεχόμεθα εἰκότας, ἀγαπᾶν γοή, μεμνημένον ὡς ὁ λέγων ἐγὼ ὑμεῖς τε οἱ κριταὶ φύσιν ἀνθρωπίνην ἔχομεν, ὥστε περὶ τούτων τὸν εἰκότα μῦθον ἀποδεχομένους πρέπει τούτου μὴδὲν εἶτε πέρα ζητεῖν.

ΣΩ. Ἄριστα, ὦ Τίμαιε, παντάπασί τε ὡς κελεύεις ἀποδεκτέον. τὸ μὲν οὖν προοίμιον θαυμασίως ἀπεδέξαμεθά σου, τὸν δὲ δὴ νόμον ἡμῖν ἐφεξῆς πέ- 10 ραινε.

ΤΙ. Λέγωμεν δὴ δι' ἣν τινα αἰτίαν γένεσιν καὶ τὸ πᾶν τόδε ὃ ξυνησᾶς ξυνέστησεν. ἀγαθὸς ἦν, ἀγαθῷ δὲ οὐδεὶς περὶ οὐδενὸς οὐδέποτε ἐγγίγνεται φθόνος· τούτου δ' ἐκτὸς ὧν πάντα ὅτι μάλιστα γενέσθαι ἐβουλήθη παραπλήσια ἑαυτῷ. ταύτην δὴ γένεσεως καὶ κόσμου μάλιστα ἂν τις ἀρχὴν κριωτάτην παρ' ἀνθρώπων φρονίμων ἀποδεχόμενος ὀρθότατα ἀποδέχοι' ἂν. βουλευθεὶς γὰρ 30 ὁ θεὸς ἀγαθὰ μὲν πάντα, φλαῦρον δὲ μὴδὲν εἶναι κατὰ δύναμιν, οὕτω δὴ πᾶν ὅσον ἦν ὄρατὸν παραλαβὼν οὐχ ἡσύχιαν ἄγον ἀλλὰ κινούμενον πλημμυελῶς καὶ ἀτάκτως, εἰς τάξιν αὐτὸ ἤγαγεν ἐκ τῆς ἀταξίας, ἡγησάμενος ἐκεῖνο τούτου πάντως ἄμεινον. θεῖμος δὲ

rationes de iis probatissimas exactissimasque afferre non possim. satis enim factum putare debebis, si non minus probabiles, quam quivis alius, rationes attulerim. aequum est meminisse, et me, qui disseram, et vos, qui iudicabitis, homines esse: ut, si probabilia dicentur, nihil ulterius requiratis. So. Scite loqueris, o Timaeus. quare nos, ut iubes, agendum putamus. exordium quidem hoc orationis mirifice approbavimus. sed age, deinceps disputationem perage. Ti. Dicamus igitur, quam ob causam ille rerum auctor generationem et hoc universum constituit. bonus erat. bonus autem nulla unquam aliqua de re invidia tangitur. ergo cum livor ab eo alienissimus esset, omnia sibi, quantum fieri poterant, simillima fieri voluit. si quis hanc gignendi mundi causam praecipuam a prudentibus viris acceperit, rectissime profecto accipiet. itaque cum vellet Deus bona omnia fore, nihil vero, quoad naturam pateretur, malum: quicquid erat, quod in cernendi sensum cadere posset, assumpsit, non tranquillum et quietum, sed temere agitatum et fluitans, idque ex inordinata iactatione rededit in ordinem; hoc enim iudicabat esse praestantius. fas autem neque erat

οὐτ' ἦν οὐτ' ἔστι τῷ ἀρίστῳ δοῦν ἄλλο πλὴν τὸ κάλλι-
 ζον· λογισάμενος οὖν εὐρίσκειν ἐν τῶν κατὰ φύσιν ὄρα-
 τῶν οὐδέν ἀνόητον τοῦ νοῦν ἔχοντος ὅλον ὅλου κάλ-
 λιον ἔσεσθαι ποτ' ἔργον, νοῦν δ' αὖ χωρὶς ψυχῆς
 ἀδύνατον παραγενέσθαι τῷ, διὰ δὴ τὸν λογισμὸν τόνδε
 νοῦν μὲν ἐν ψυχῇ, ψυχὴν δὲ ἐν σώματι ξυμίσας τὸ
 πᾶν ξυνετεκταίνετο, ὅπως ὅτι κάλλιστον εἴη κατὰ φύ-
 σιν ἀρίστον τε ἔργον ἀπειρογασμένος. οὕτως οὖν δὴ κατὰ
 λόγον τὸν εἰκότα δεῖ λέγειν τόνδε τὸν κόσμον ζῶον
 ἔμψυχον ἔννοον τε τῇ ἀληθείᾳ διὰ τὴν τοῦ θεοῦ γε- 10
 νέσθαι πρόνοιαν.

Τούτου δ' ὑπάρχοντος αὖ τὰ τούτοις ἐφεξῆς ἡμῖν
 λεκτέον, τίνι τῶν ζῶων αὐτὸν εἰς ὁμοιότητα ὁ ξυμι-
 σῆς ξυμίσασθε. τῶν μὲν οὖν ἐν μέρους εἶδει πεφυκότων
 μηδενὶ καταξιώσωμεν· ἀτελεῖ γὰρ ἑοικὸς οὐδέν ποτ' ἂν
 γένοιτο καλόν· οὐ δ' ἔστι τᾶλλα ζῶα καθ' ἑνὴν καὶ κατὰ
 γένη μόρια, τούτῳ πάντων ὁμοιότατον αὐτὸν εἶναι
 τιθώμεν. τὰ γὰρ δὴ νοητὰ ζῶα πάντα ἐκεῖνο ἐν ἑαυτῷ
 περιλαβὸν ἔχει, καθά περ ὅδε ὁ κόσμος ἡμᾶς ὅσα τε
 ἄλλα θεόμματα ξυμίσασθε ὄρατά. τῷ γὰρ τῶν νοουμέ- 20
 νων καλλίστῳ καὶ κατὰ πάντα τελείῳ μάλιστα αὐτὸν ὁ

neque est, quicquam nisi pulcherrimum facere eum, qui est opti-
 mus. cum igitur excogitasset, invenit nihil eorum, quae secundum
 naturam aspectui subiecta sunt, si expers intelligentiae sit, intel-
 ligente alio totum toto pulchrius unquam fore; intellectum vero
 alieni sine anima dari non posse. hac ratione mentem quidem
 animae, animam vero corpori dedit, totumque ita mundum con-
 stituit, ut pulcherrimum natura opus optimumque foret. quocirca,
 sicut ratio nobis haec probabilis persuadet, dicendum est hunc
 mundum animal esse, idque intelligens, revera divina providentia
 constitutum. hoc posito, quod sequitur, videamus, ad cuius anima-
 lis similitudinem Deus mundum constituit. uni cuidam propriae-
 que animalium speciei similem fecisse ne arbitremur. nam si im-
 perfecto animali similis esset factus, pulcher certe non esset. immo
 vero illius animalis eum simillimum esse dicamus, cuius animalia
 cetera, et singulatim et generatim, partes sunt. illud siquidem vi-
 ventia omnia, quae sola mente percipiuntur, in se ipso complecti-
 tur: quemadmodum mundus hic nos et cetera, quae cernuntur,
 animalia continet. volens itaque Deus omnium, quae intelligi pos-
 sunt, pulcherrimo et undique absoluto mundum hunc simillimum

θεὸς ὁμοιωσαὶ βουληθεὶς ζῶον ἐν ὄρατόν, πάνθ' ὅσα
 αὐτοῦ κατὰ φύσιν ξυγγενῆ ζῶα ἐντὸς ἔχον ἑαυτοῦ,
 ξυμίσασθε. Πότερον οὖν ὀρθῶς ἔνα οὐρανὸν προσειρή- 31
 καμεν, ἢ πολλοὺς καὶ ἀπείρους λέγειν ἦν ὀρθότερον;
 ἔνα, εἴ περ κατὰ τὸ παράδειγμα δεδημιουργημένος
 ἔσαι. τὸ γὰρ περιέχον πάντα ὅποσα νοητὰ ζῶα, μεθ' ἐ-
 στίρου δεύτερον οὐκ ἂν ποτ' εἴη· πάλιν γὰρ ἂν ἕτερον
 εἶναι τὸ περὶ ἐκείνω δεῖ ζῶον, οὐ μέρος ἂν εἴτην
 ἐκεῖνω, καὶ οὐκ ἂν ἔτι ἐκεῖνοῖν ἀλλ' ἐκείνω τῷ περιέ- 10
 χοντι τὸδ' ἂν ἀφωμοιωμένον λέγοιτο ὀρθότερον. ἔνα
 οὖν τόδε κατὰ τὴν μόνωσιν ὁμοιον ἢ τῷ παντελεῖ
 ζῶω, διὰ ταῦτα οὔτε δύο οὐτ' ἀπείρους ἐποίησεν ὁ
 ποιῶν κόσμους, ἀλλ' εἰς ὅδε μονογενῆς οὐρανὸς γεγο-
 νὸς ἔστι τε καὶ ἔτ' ἔσται. Σωματοειδῆς δὲ δὴ καὶ ὄρα-
 τὸν ἄπτόν τε δεῖ τὸ γενόμενον εἶναι. χωρισθὲν δὲ
 πυρὸς οὐδὲν ἂν ποτε ὄρατόν γένοιτο, οὐδὲ ἄπτόν ἄνευ
 τινὸς ξερσοῦ, ξερσὸν δὲ οὐκ ἄνευ γῆς· ὅθεν ἐκ πυρὸς
 καὶ γῆς τὸ τοῦ παντὸς ἀρχόμενος ξυμίσασθαι σῶμα ὁ
 θεὸς ἐποίησε. δύο δὲ μόνω καλῶς ξυμίσασθαι τρίτον 20
 χωρὶς οὐ δυνατόν· δεσμὸν γὰρ ἐν μέσῳ δεῖ τινὰ ἀμ-
 φοῖν ξυναγωγὸν γίγνεσθαι. δεσμῶν δὲ κάλλιστος ὅς ἂν

reddere, animal unum ipsum effecit, aspectui subiectum, animalia
 cuncta naturae suae convenientia intra suum limitem continens.
 Proinde rectene mundum unum diximus? an rectius plures innu-
 merabiles dici oportuit? Unum profecto: si modo ad unius si-
 militudinem sit formatus. quod enim viventia omnia, quaecunque
 intelliguntur, continet, socium alterum habere non potest. alio-
 quin aliud animal, quod haec duo contineat, esse oporteret, cu-
 ius duo haec partes sint: nec illorum, sed tertiū huius, mundus
 hic simulacrum rectius diceretur. ut igitur hic mundus esset ani-
 mali absolute simillimus, ex eo, quod solus atque unus esset,
 iccirco neque duo neque innumerabiles procreati sunt, sed unus
 mundus unigenitusque factus est et erit. Quoniam vero corporeus
 spectabilisque et tractabilis erat futurus, ac sine igni videri nihil
 potest, nihilque sine solido tangi, et solidum absque terra nihil:
 ideo in operis huius exordio Deus ignem primo terramque creavit.
 sed duo sola absque tertio quodam commode cohaerere non pos-
 sunt, mediumque aliquod vinculum utrorumque desiderant. vin-
 culorum vero id est aptissimum atque pulcherrimum, quod ex se

ἐν τῷ αὐτῷ καὶ ἐν ἑαυτῷ περιαγαγὼν αὐτὸ ἐποίησε κύκλω κινεῖσθαι σφερόμενον, τὰς δὲ ἕξ ἀπάσας κινήσεις ἀφεῖλε καὶ ἀπλανὲς ἀπειργάσατο ἐκείνων. ἐπὶ δὲ τὴν περίοδον ταύτην αἴ' οὐδὲν ποδῶν δέον ἀσκελὲς καὶ ἄπουν αὐτὸ ἐγέννησεν.

Οὗτος δὴ πᾶς ὄντος αἰεὶ λογισμὸς θεοῦ περὶ τὸν ποτὲ ἐσόμενον θεὸν λογισθεὶς λείον καὶ ὁμαλὸν πανταχῇ τε ἐκ μέσου ἴσον καὶ ὅλον καὶ τέλειον ἐκ τελείων σωμάτων σῶμα ἐποίησέ. ψυχὴν δὲ εἰς τὸ μέσον αὐτοῦ
 10 θεὸς διὰ παντός τε ἔτεινε καὶ ἔτι ἔξωθεν τὸ σῶμα αὐτῆ περιεκάλυψε ταύτη, καὶ κύκλω δὴ κύκλον σφερόμενον οὐρανὸν ἕνα μόνον ἔρημον κατέστησε, δι' ἀρετὴν δὲ αὐτὸν αὐτῷ δυνάμενον ξυγγίγνεσθαι καὶ οὐθενὸς εἰέρον προσδεόμενον, γνώριμον δὲ καὶ φίλον ἰκανῶς αὐτὸν αὐτῷ. διὰ πάντα δὴ ταῦτα εὐδαίμονα θεὸν αὐτὸν ἐγεννήσατο.

Τὴν δὲ δὴ ψυχὴν οὐχ ὡς νῦν ὑξέραν ἐπιχειροῦμεν λέγειν, οὕτως ἐμηχανήσατο καὶ ὁ θεὸς νεωτέραν· οὐ γὰρ ἂν ἀρχεσθαι πρὸςβύτερον ὑπὸ νεωτέρου ξυνίρ-
 20 ξας εἶασεν· ἀλλὰ πως ἡμεῖς πολὺ μετέχοντες τοῦ προστυχόντος τε καὶ εἰκῆ ταύτη πη καὶ λέγομεν, ὁ δὲ καὶ

dem et in eodem et in se ipso circumduxisset, effecit ut circulari conversione moveretur. sex autem reliquos motus separavit ab eo, et ab eorum errore et pervagatione penitus liberavit. ad hanc igitur conversionem, quae pedibus non egebat, crura pedesque non dedit. Cum haec igitur Deus ille, qui semper est, de aliquando futuro Deo cogitaret, laevem eum effecit aequalemque, et a medio ad summum undique parem, corpusque ex corporibus totis et perfectis totum atque perfectum. animam autem in eius medio collocavit perque totum tetendit; atque ea corpus ipsum etiam extrinsecus circumtextit, mundumque hunc unum et solum solitariumque et circularem volvi in circulum statuit, qui propter virtutem secum ipse facile cohaerere possit, nullius alterius indigens, satis ipse sibi notus atque amicus. itaque omnibus his de causis mundum opifex eius beatum Deum effecit: sed animam haud ita, ut modo dicere coepimus, tum denique, cum corpus ei effecisset, procreavit. neque enim qui haec coniunxit, parere iuniori antiquius permisisset. sed nos multa, utpote fortunae participes, inconsiderate et temere loquimur. ille vero tam generatione quam vir-

ἕξω φορὰν ἐπεφήμισεν εἶναι τῆς ταύτου φύσεως, τὴν δ' ἐντὸς τῆς θατέρου. τὴν μὲν δὴ ταύτου κατὰ πλεονεξίαν ἐπὶ δεξιᾷ περιήγαγε, τὴν δὲ θατέρου κατὰ διάμετρον ἐπὶ ἀριστερά. κρότος δ' ἔδωκε τῇ ταύτου καὶ ὁμοίου περιφορᾷ· μίαν γὰρ αὐτὴν ἀσχισον εἶασε, τὴν δ' ἐντὸς σχίσας ἕξαχῆ ἑπτὰ κύκλους ἀνίσους κατὰ τὴν τοῦ διπλασίου καὶ τριπλασίου διάσασιν ἐκάστην, οὐσῶν ἑκατέρων τριῶν, κατὰ τὰναντία μὲν ἀλλήλοις προσέταξεν εἶναι τοὺς κύκλους, τάχει δὲ τρεῖς μὲν ὁμοίως, τοὺς δὲ τέτταρας ἀλλήλοις καὶ τοῖς τρισὶν ἀνομοίως, ἐν λόγῳ 10 δὲ φερομένους.

Ἐπεὶ δὲ κατὰ νοῦν τῷ ξυνιζάντι πᾶσα ἡ τῆς ψυχῆς ξύστασις ἐγεγένητο, μετὰ τοῦτο πᾶν τὸ σωματικὸν ἐντὸς αὐτῆς ἐτεκταίνετο καὶ μέσον μέση ξυναγαγῶν προσήρομοττεν. ἡ δ' ἐκ μέσου πρὸς τὸν ἔσχατον οὐρανὸν πάντῃ διαπλακεῖσα κύκλῳ τε αὐτὸν ἕξωθεν περικαλύψασα, αὐτὴ τε ἐν αὐτῇ ξερομένη θεῖαν ἀρχὴν ἤρξαστο ἀπαύσου καὶ ἔμφρονος βίου πρὸς τὸν ξύμπαντα χρόνον. καὶ τὸ μὲν δὴ σῶμα ὄρατὸν οὐρανοῦ γέγονεν, αὐτὴ δὲ ἀόρατος μὲν, λογισμοῦ δὲ μετέχουσα καὶ ἀρ- 20 μωνίας ψυχῆ τῶν νοητῶν αἰεὶ τε ὄντων, ὑπὸ τοῦ ἀρί-

vero alterius nominavit. atque illam, quae erat ipsius eiusdem natura cognata, in latus ad dexteram partem; eam vero, quae alterius, per diametrum ad laevam flexit: sed principatum dedit eiusdem ipsius similisque agitationi. eam namque solam indivisam reliquit. interiorem vero cum sexies divisisset, septemque orbes inaequales dupli et tripli intervallis effecisset, singula, cum tria sint utriusque, contrariis inter se cursibus orbes peragere iussit: et ex septem interioribus tres quidem pari celeritate, quatuor vero et ad se et ad reliquos tres celeritate quidem impari, debita tamen ratione converti. Postquam igitur secundum creatoris illius mentem tota animae constitutio absoluta fuit, mox omne corporeum intra ipsam effluxit, mediumque mediae accommodans apto modulamine copulavit. at illa a medio per omne usque ad coeli extrema se porrigens, eique extrinsecus circumfusa, seque in se ipsa convertens, ita sempiternae sapientisque vitae in universum tempus divinae dedit exordium. et corpus quidem coeli spectabile factum est; anima vero oculorum effugit obtutum, rationis et modulaminis compos, ab auctore suo, omnium quae semper sunt et sub in-

σου ἀρίστη γενομένη τῶν γεννηθέντων. αἶτε οὖν ἐν τῆς αὐτοῦ καὶ τῆς θατέρου φύσεως ἐκ τε οὐσίας τριῶν τούτων συγγραθεῖσα μοιρῶν, καὶ ἀνά λόγον μερισθεῖσα καὶ ξυνδεθεῖσα, αὐτὴ τε ἀνακυκλουμένη πρὸς αὐτὴν, ὅταν οὐσίαν σπεδαζὴν ἔχοντός τινος ἐφάνηται καὶ ὅταν ἀμέρισον, λέγει κινουμένη διὰ πάσης ἑαυτῆς, ὅτῳ τ' ἂν τι ταύτῳ ἢ καὶ ὅτῳ ἂν ἑτερον, πρὸς ὃ τί τε μάλιστα καὶ ὅπῃ καὶ ὅπως καὶ ὅποτε ξυμβαίνει κατὰ τὰ γιγνόμενά τε πρὸς ἕκαστον ἕκαστα εἶναι καὶ πάσχειν καὶ πρὸς 10 τὰ κατὰ ταῦτά ἔχοντα αἰεὶ. λόγος δὲ ὁ κατὰ ταῦτ' ὄντων ἀληθὴς γιγνόμενος, περὶ τε θατέρου ὧν καὶ περὶ τὸ ταύτ' ὄντων, ἐν τῷ κινουμένῳ ὑφ' αὐτοῦ φερόμενος ἀνευ φθόγγου καὶ ἤχης, ὅταν μὲν περὶ τὸ αἰσθητὸν γίγνηται καὶ ὁ τοῦ θατέρου κύκλος ὀρθὸς ὧν εἰς πῦσαν αὐτοῦ τὴν ψυχὴν διαγγεῖλη, δόξαι καὶ πίσεις γίγνονται βέβαιοι καὶ ἀληθεῖς· ὅταν δὲ αὐτὸν περὶ τὸ λογισμὸν ἢ καὶ ὁ τοῦ ταύτου κύκλος εὐτροχος ὧν αὐτὰ μὴνύσῃ, νοῦς ἐπισημη- 20 μη τε ἐξ ἀνάγκης ἀποτελεῖται. τούτω δὲ ἐν ᾧ τῶν ὄντων ἐγγίγνεσθον, ἂν ποτε τις αὐτὸ ἄλλο πλὴν ψυχῆν εἴπῃ, πᾶν μᾶλλον ἢ τάλιθες ἐρεῖ.

telligentiam cadunt optimo, ipsa quoque optima omnium, quae genita sunt, effecta. quoniam igitur ex tribus partibus, eodem scilicet et altero et essentia, conflata est, ratione proportionis distincta atque compacta, nec non in se ipsam orbe reflectitur: quotiens aliquid attingit, quod essentiam dividuam habet et quod individuam, in se ipsam omnino conversa, quid sit utrumque, discernit, et cui quid idem sit, a quo alterum et diversum, ad quid quaeque, et ubi, quomodo, et quando esse huiusmodi aliquid vel pati contingat, tam in his quae gignuntur, quam in illis quae semper sunt eadem. ratio porro ad ipsum, quod idem est, vergens atque veridica, tam circa alterum quam circa idem versata, et sine sono strepituque omni in eâ, quod se ipso movetur, revoluta, quando ad sensibile aliquid se convertit, si tunc etiam alterius diversaeque naturae circulus recte per omnem ipsius animam rem ipsam nuntiet, opiniones fideique assensiones firmas verasque producit. quando rursus circa rationale se versat, et ipsius, quod idem est, circulus se apte revolvens rem denuntiat, intellectus necessario scientiaeque perficitur. haec quisquis in alio quam in anima fieri dixerit, a vero penitus aberrabit. Cum igitur

Ὡς δὲ κινήθην αὐτὸ καὶ ζῶν ἐγενόησε τῶν αἰδίων
 θεῶν γεγονὸς ἀγαλμα ὃ γεννήσας πατὴρ, ἠγάσθη τε
 καὶ εὐφρανθεὶς ἔτι δὴ μᾶλλον ὁμοιον πρὸς τὸ παράδει-
 γμα ἐπενόησεν ἀπεργάσασθαι. καθὰ περ οὖν αὐτὸ τυγ-
 χάνει ζῶν αἰδίων, καὶ τότε τὸ πᾶν οὕτως εἰς δύναμιν
 ἐπεχείρησε τοιοῦτον ἀποτελεῖν. ἢ μὲν οὖν τοῦ ζῶου φύσις
 ἐτύγχανεν οὕσα αἰώνιος. καὶ τοῦτο μὲν δὴ τῷ γεννητῷ
 παντελῶς προσάπτειν οὐκ ἦν δυνατόν· εἰκὼ δ' ἐπινοεῖ
 κινήτῳ τινα αἰῶνος ποιῆσαι, καὶ διακοσμιῶν ἅμα οὐρα-
 νὸν ποιεῖ μένοντος αἰῶνος ἐν ἐνὶ κατ' ἀριθμὸν ἰούσαν 10
 αἰώνιον εἰκόνα, τοῦτον δὲ χρόνον ὠνομάσαμεν. ἡμέρας
 γὰρ καὶ νύκτας καὶ μῆνας καὶ ἐνιαυτούς οὐκ ὄντας
 πρὶν οὐρανὸν γενέσθαι, τότε ἅμα ἐκείνῳ ξυνηξαμένῳ
 τὴν γένεσιν αὐτῶν μηχανάται. ταῦτα δὲ πάντα μέρη
 χρόνου, καὶ τὸ τ' ἦν τὸ τ' ἔσαι, χρόνον γεγονότα εἶδη,
 ἃ δὴ φέροντες λαμβάνομεν ἐπὶ τὴν αἰδίων οὐσίαν οὐκ
 38 ὀρθῶς. λέγομεν γὰρ δὴ ὡς ἦν ἔσι τε καὶ ἔσαι, τῇ δὲ τὸ
 ἔσι μόνον κατὰ τὸν ἀληθῆ λόγον προσήκει, τὸ δὲ ἦν τὸ
 τ' ἔσαι περὶ τὴν ἐν χρόνῳ γένεσιν ἰούσαν πρέπει λέγε-
 σθαι κινήσεις γὰρ ἔσον, τὸ δὲ αἰεὶ κατὰ ταῦτά ἔχον 20
 ἀκινήτως οὔτε προσβύτερον οὔτε νεώτερον προσήκει γί-

hoc a se factum sempiternorum Deorum simulacrum moveri et
 vivere pater ille, qui genuit, animadverteret, delectatus est opere,
 et hac ductus laetitia opus suum multo etiam magis primo illi
 exemplari simile reddere cogitavit. itaque quemadmodum illud
 sempiternum animal est, ita universum hoc pro viribus tale facere
 statuit. illius quidem animalis aeterna natura est: quod genito
 operi congruere omnino non potest. iccirco imaginem aevi mobi-
 lem effingere decrevit: ac dum coelura exornaret, fecit aeternitatis
 in unitate manentis aeternam quandam in numero fluentem ima-
 ginem, quam nos tempus vocamus. dies porro et noctes et menses
 et annos, qui ante coelum non erant, tunc nascente mundo nasci
 inssit: quae omnia temporis partes sunt, atqui erat et erit, quae
 nati temporis species sunt, non recte aeternae substantiae assigna-
 mus. dicimus enim de illa, est, erat et erit. sed illi re vera solum
 esse competit. fuisse vero et fore deinceps ad generationem tem-
 pore procedentem referre debemus. motus enim quidam duo illa
 sunt. aeterna autem substantia cum eadem semper et immobilis
 perseveret, neque senior se ipsa fit unquam neque iunior, neque

γενέσθαι διὰ χρόνου οὐδὲ γενέσθαι ποτὲ οὐδὲ γεγονέναι
 νῦν οὐδ' εἰσαῦθις ἔσεσθαι, τὸ παράπαν τε οὐδὲν ὅσα
 γέσεις τοῖς ἐν αἰσθήσει φερομένοις προσήψεν, ἀλλὰ
 χρόνον ταῦτα αἰῶνά τε μιμουμένου καὶ κατ' ἀριθμὸν
 κινηλουμένου γέγονεν εἶδη. καὶ πρὸς τούτοις ἔτι τὰ τοι-
 αῦτε, τὸ τε γεγονὸς εἶναι γεγονὸς καὶ τὸ γιγνόμενον εἶ-
 ναι γιγνόμενον, ἔτι δὲ τὸ γενησόμενον εἶναι γενησό-
 μενον καὶ τὸ μὴ ὄν μὴ ὄν εἶναι, ὧν οὐδὲν ἀκριβὲς λέ-
 γομεν. περὶ μὲν οὖν τούτων τάχ' ἂν οὐκ εἴη καιρὸς πρὲ-
 10 πων ἐν τῷ παρόντι διακριβολογεῖσθαι, χρόνος δ' οὖν
 μετ' οὐρανοῦ γέγονεν, ἵνα ἅμα γεννηθέντες ἅμα καὶ
 λυθῶσιν, ἂν ποτε λύσις τις αὐτῶν γίγνηται, καὶ κατὰ
 τὸ παράδειγμα τῆς αἰωνίας φύσεως, ἢ ὡς ὁμοιότατος
 αὐτῷ κατὰ δύναμιν ἢ τὸ μὲν γὰρ δὴ παράδειγμα
 πάντα αἰῶνά ἐστιν ὄν, ὃ δ' αὖθις διὰ τέλους τὸν ἅπαντα
 χρόνον γεγονώς τε καὶ ὄν καὶ ἐσόμενος. ἔξ οὖν λόγου
 καὶ διανοίας θεοῦ τοιαύτης πρὸς χρόνου γένεσιν, ἵνα
 γεννηθῆ χρόνος, ἥλιος καὶ σελήνη καὶ πέντε ἄλλα
 ἄστρα, ἐπιπλήν ἔχοντα πλανήτά, εἰς διορισμὸν καὶ φυ-
 20 λικὴν ἀριθμῶν χρόνου γέγονε. σώματα δὲ αὐτῶν ἐκά-
 τῳ ποιήσας ὁ θεὸς ἔθηκεν εἰς τὰς περιφορὰς ὡς ἡ θα-
 τέρου περίοδος ἦεν, ἐπὶ αὐσας ὄντα ἐπτά, σελήνην

fuit hactenus, neque erit in posterum, neque recipit eorum quic-
 quam, quibus res corporeae mobilesque ex ipsa generationis condi-
 tione subiciuntur. nempe haec omnia temporis imitantis aevum
 seque numero revolventis species sunt. saepe etiam dicimus, quod
 factum est, esse factum: quod fit, in generatione esse: quod fiet,
 esse faciendum: et quod non est, non esse. quorum nihil recte et
 exacta ratione dicimus. sed exquisitam de iis discussionem praesens
 disputatio non requirit. tempus vero una cum coelo factum est,
 ut una orta etiam dissolvantur, si qua his dissolutio unquam
 contigerit: et ad exemplar aeternae naturae ideo factum est, ut
 mundus hic illi praestantiori, quoad potest, simillimus sit. ille
 enim mundus, huius exemplar, omne per aevum est: hic vero
 perpetuo per omne tempus fuit sitque solus et erit. hac ratione con-
 silioque Dei, tempus creare volentis, sol et luna et aliae quinque
 stellae, quae vocantur erraticae, factae sunt, quo temporis nume-
 rus distinguatur atque observetur. cum vero stellarum huiusmodi
 corpora septem fecisset Deus, septem orbibus, qui alterius ipsius
 diversaeque naturae circuitu volvuntur, adhibuit. lunam in primo

νόον αὐτῷ πεποιημένον εἶναι καθ' ὅλον. κινήσεις δὲ
 δύο προσήψεν ἐκείνῳ, τὴν μὲν ἐν ταύτῳ κατὰ ταῦτά
 περὶ τῶν αὐτῶν αἰεὶ τὰ αὐτὰ ἑαυτῷ διανοομένῳ, τὴν
 δὲ εἰς τὸ πρόσθεν ὑπὸ τῆς ταυτοῦ καὶ ὁμοίου περιφο-
 ρᾶς κρατουμένῳ· τὰς δὲ πέντε κινήσεις ἀκίνητον καὶ
 ἐξός, ἢ ὅτι μάλιστα αὐτῶν ἕκαστον γένοιτο ὡς ἄριστον.
 10 ἔξ ἧς δὴ τῆς αἰτίας γέγονεν ὁ δ' ἀπλανῆ τῶν ἄστρον ζῶα
 θεῖα ὄντα καὶ αἰδία καὶ κατὰ ταῦτά ἐν ταύτῳ σφροδ-
 μενα αἰεὶ μένει· τὰ δὲ τροπέμενα καὶ πλάνην τοιαύτην
 10 ἴσχυοντα, καθά περ ἐν τοῖς πρόσθεν ἐρρήθη, κατ' ἐκεῖνα
 γέρονε. γῆν δὲ τροφὸν μὲν ἡμετέραν, εἰλλομένην δὲ
 περὶ τὸν διὰ παντὸς πόλον τεταμένον φύλακα καὶ δη-
 μιουργὸν νυκτὸς τε καὶ ἡμέρας ἐμηχανήσατο, πρώτην
 καὶ προσβυτάτην θεῶν ὅσοι ἐντὸς οὐρανοῦ γέγονασι.
 χορείας δὲ τούτων αὐτῶν καὶ παραβολὰς ἀλλήλων, καὶ
 περὶ τὰς τῶν κύκλων πρὸς ἑαυτοὺς ἐπανακκυλή-
 σεις καὶ προσχωρήσεις, ἐν τε ταῖς ξυνάψεσιν ὁποῖοι
 τῶν θεῶν κατ' ἀλλήλους γιγνόμενοι καὶ ὅσοι καταντι-
 κρῦ, μεθ' οὓς τινὰς τε ἐπίπροσθεν ἀλλήλοις ἡμῖν τε
 20 κατὰ χρόνους οὓς τινὰς ἕκαστοι κατακαλύπτονται καὶ
 πάλιν ἀναφαινώμενοι φόβους καὶ σημεῖα τῶν μετὰ

que ex hac varietate ornatus accederet. dedit autem divinis duo ge-
 nera motus: alterum, quo in eodem semper et similiter volverentur,
 cum de eisdem semper secum ipsis eadem cogitent: alterum,
 quo in anteriorem partem ab eiusdem ipsius similisque vertigine
 ducerentur. reliquos autem quinque motus ab iis esse voluit alie-
 nos, ut unumquodque illorum, quoad fieri potest, optimum esset.
 qua ex causa facta sunt astra illa erroris expertia, quae divina ani-
 malia sunt: proptereaquae in eodem semper circuitu perseverant.
 quae vero vaga sunt et mutabili ratione labuntur, ita deinceps, ut
 supra diximus, disposita sunt. terram autem, altricem nostram,
 circa polum per universum extensum alligatam, diei noctisque ef-
 fectricem et custodem esse voluit, nec non primam antiquissimam-
 que Deorum omnium, qui intra coelum sunt geniti, horum vero
 Deorum choreas, et inter ipsos concursiones, circulatorumque ip-
 sorum revolutiones varias et accessus, quales praeterea fiant con-
 iuncti sibi invicem vel oppositi, sive ante inter se sive retro,
 quidve ex illorum serie nobis proveniat, quibus temporibus et quo
 pacto delitescant singuli vel emergant, quidve poriciant, quando

ταῦτα γενησομένων τοῖς δυναμένοις λογιζέσθαι πέμ-
πουσι, τὸ λέγειν ἄνευ διόψεως τούτων αὐτῶν μιμη-
μάτων μάταιος ἂν εἴη πόρος, ἀλλὰ ταῦτά τε ἱκανῶς
ἡμῖν ταύτη καὶ τὰ περὶ θεῶν ὁρατῶν καὶ γεννητῶν εἰ-
ρημένα φύσεως ἔχτω τέλος.

Περὶ δὲ τῶν ἄλλων δαιμόνων εἰπεῖν καὶ γινῶναι
τὴν γένεσιν μείζον ἢ καθ' ἡμᾶς, πεισέον δὲ τοῖς εἰρη-
κόσιν ἔμπροσθεν, ἐκγόνοις μὲν θεῶν οὖσιν, ὡς ἔφασαν,
σαφῶς δὲ πού τούς γε αὐτῶν προγόνους εἰδῶσιν· ἀδύ-
νατον οὖν θεῶν παισὶν ἀπιστεῖν, καὶ περ ἄνευ τε εἰκό- 10
των καὶ ἀναγκαίου ἀποδείξεω λέγουσιν, ἀλλ' ὡς οἰκεία
φάσκουσιν ἀπαγγέλλειν ἐπομένους τῷ νόμῳ πισευτέον.
οὕτως οὖν κατ' ἐκείνους ἡμῖν ἡ γένεσις περὶ τούτων
τῶν θεῶν ἔχτω καὶ λεγέσθω. Γῆς τε καὶ Οὐρανοῦ
παῖδες Ὠκεανὸς τε καὶ Τηθύς ἐγενέσθην, τούτων δὲ
Φόρβος Κρόνος τε καὶ Ρέα καὶ ὅσοι μετὰ τούτων, ἐκ
δὲ Κρόνου καὶ Ρέας Ζεὺς Ἥρα τε καὶ πάντες ὅσους
ἴσμεν πάντας ἀδελφοὺς λεγομένους αὐτῶν, ἔτι τε τού-
των ἄλλους ἐκγόνους.

Ἐπεὶ δ' οὖν πάντες ὅσοι τε περιπολοῦσι φανερώς 20
καὶ ὅσοι φαίνονται καθ' ὅσον ἂν ἐθέλωσι θεοὶ γένεσιν

orientes hominibus harum rerum peritis timorem incutiunt, haec, inquam, omnia absque diligenti simulacrorum ipsorum inspectione explicare velle inanis est labor. sed de his satis: et iam, quae de natura Deorum illorum, qui tales geniti sunt, ut cernantur, dicenda erant, finem habeant. Ceterorum vero, qui daemones appellantur, et cognoscere et enuntiare ortum maius est opus, quam ferre nostrum valeat ingenium. priscis itaque viris hac in re credendum est, qui Diis geniti, ut ipsi dicebant, parentes suos optime noverant. impossibile sane Deorum filiis fidem non habere, licet nec necessariis nec verisimilibus rationibus eorum oratio confirmetur. verum quia de domesticis rebus loqui se affirmabant, nos, legem secuti, fidem praestabimus. sic igitur, ut ab his est traditum, horum Deorum genetio habeatur atque dicatur. Terrae Coelique filii Oceanus et Tethys fuisse traduntur: ab iis Phoreyn, Saturnus et Rhea geniti, et reliqui horum fratres. ex Saturno et Rhea Iupiter et Iuno et reliqui, quos eorum fratres quotidie memorari audimus, nati dicuntur. ex his deinceps, ut traditur, alii. Postquam orti sunt omnes, et qui coelo voluntur Di, nostris oculis manifesti, et qui catenus nobis conspicui fiunt, quatenus ipsi volunt,

ἴσχον, λέγει πρὸς αὐτοὺς ὁ τὸδε τὸ πᾶν γενήσας
τάδε· Θεοὶ θεῶν, ὧν ἐγὼ δημιουργὸς πατήρ τε ἔργων,
ἃ δι' ἐμοῦ γινόμενα πάντα ἐμοῦ γ' ἐθέλοντος. τὸ μὲν
οὖν δὴ δεδέν πᾶν λυτόν, τό γε μὴν καλῶς ἄρμοσθέν
καὶ ἔχον εὖ λύνει ἐθέλειν κακοῦ. δι' ἃ καὶ ἐπεὶ περ γε-
γένησθε, ἀθάνατοι μὲν οὖν ἐξὲ οὐδ' ἄλλοι τὸ πάμπαν,
οὐ τι μὲν δὴ λυθήσεσθε γε οὐδὲ τεύξεσθε θανάτου
μοίρας, τῆς ἐμῆς βουλήσεως μείζονος ἔτι θεομοῦ καὶ κν-
ριωτέρου λαχόντες ἐκείνων οἷς ὅτ' ἐγένεσθε ξυνδεισθε.
10 νῦν οὖν ὃ λέγω πρὸς ὑμᾶς ἐνδεικνύμενος, μάθετε. θνητὰ
ἔτι γένη λοιπὰ τρι' ἀγέννητα. τούτων οὖν μὴ γενομένων
οὐρανὸς ἀτελής ἔσαι· τὰ γὰρ ἅπαντα ἐν αὐτῷ γένη ζῶων
οὐ γέξει, δεῖ δέ, εἰ μέλλει τέλος ἱκανῶς εἶναι. δι' ἐμοῦ δὲ
ταῦτα γινόμενα καὶ βίον μετασχόντα θεοῖς ἰσάζουσι ἂν.
ἔν' οὖν θνητὰ τε ἢ τό τε πᾶν τὸδε ὄντως ἅπαν ἢ, τρέ-
πεσθε κατὰ φύσιν ὑμεῖς ἐπὶ τὴν τῶν ζῶων δημιουρ-
γίαν, μιμούμενοι τὴν ἐμὴν δύναμιν περὶ τὴν ὑμετέ-
ραν γένεσιν. καὶ καθ' ὅσον μὲν αὐτῶν ἀθανάτους ὁμώ-
νυμον εἶναι προσήκει, θεῖον λεγόμενον ἡγεμονοῦν
20 τ' ἐν αὐτοῖς τῶν αἰεὶ δίκη καὶ ὑμῖν ἐθελόντων ἐπεσθαι,

tum ad eos mundi genitor ita fatur: Dii deorum, quorum opifex ego et pater sum, haec attendite. quae a me facta sunt, me ita volente indissolubilia sunt. omne siquidem, quod vinctum est, solvi potest; sed mali est, quod pulchre compositum est sequae habet bene, velle dissolvere. quapropter, quia generati estis, immortales quidem et indissolubiles omnino non estis. nec tamen unquam dissolvemini, nec mortis fatum subibitis. nam voluntas mea maius praestantiusque vobis est vinculum ad vitae custodiam quam nexus illi, quibus estis tunc, cum gignebamini, colligati. sed nunc iam, quid iubeam, cognoscite. tria adhuc genera mortaliu nobis generanda restant: absque horum generatione coelum imperfectum erit. omnia enim animantium genera ambitu suo non continebit. contineat autem oportet, si est mundus omnino perfectus futurus. haec vero si a me fiant solo vitaeque donentur, Diis adaequabuntur. quapropter accedite vos secundum naturam ad animalium generationem, ita ut imitemini meam, qua in ortu vestro sum usus. atque eius quidem animalis, quod in ipsis tale futurum est, ut cum immortalibus appellatione conveniat, divinumque vocetur, principatumque teneat, et iustitiam simul ac

σπεύρας καὶ ὑπαρξάμενος ἐγὼ παραδώσω· τὸ δὲ λοιπὸν ὑμεῖς, ἀθάνατῳ θνητὸν προσυφαίνοντες, ἀπεργάζεσθε ζῶα καὶ γεννᾶτε τροφήν τε δίδόντες ἀξάνετε καὶ φθίνοντα πάλιν δέχεσθε.

Ταῦτ' εἶπε, καὶ πάλιν ἐπὶ τὸν πρότερον κρατήρα, ἐν ᾧ τὴν τοῦ παντὸς ψυχὴν κεραυνὸς ἔμισγε, τὰ τῶν πρόσθεν ὑπόλοιπα κατεχεῖτο μίσγων τρόπον μὲν τινα τὸν αὐτὸν, ἀκέραια δ' οὐκέτι κατὰ ταῦτα ὡσαύτως, ἀλλὰ δευτέρα καὶ τρίτα. ξυζήσας δὲ τὸ πᾶν διεῖλε ψυχὰς ἰσαριθμούς τοῖς ἄστροις ἐνειμέ δ' ἐκάστην πρὸς ἕκα- 10
σον, καὶ ἐμβιβάσας ὡς ἐς ὄχημα τὴν τοῦ παντὸς φύσιν ἔδειξε, νόμους τε τοὺς εἰμαρμένους εἶπεν αὐταῖς, ὅτι γενεαὶς πρώτῃ μὲν ἴσοιτο τεταγμένη μία πᾶσιν, ἵνα μὴ τις ἐλαττοῖτο ὑπ' αὐτοῦ, δευτῇ δὲ σπασείσας αὐτὰς εἰς τὰ προσήκοντα ἐκάστας ἕκαστα ὄργανα χρόνου 42
φῦναι ζῶαν τὸ θεοσεβέστατον, διπλῆς δὲ οὐσῆς τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τὸ κρείττον τοιοῦτον εἶη γένος, ὃ καὶ ἔπειτα κεκλήσοιτο ἀνήρ. ὅποτε δὴ σώμασιν ἐμφυτευθεῖεν ἐξ ἀνάγκης, καὶ τὸ μὲν προσιοί, τὸ δ' ἀπιοί τοῦ σώματος αὐτῶν, πρῶτον μὲν αἰσθησὶν ἀναγ- 20

vos ultro colat, ego vobis semen et initium tradam: vos cetera exsequi par est, ut immortalī naturae mortalem attexentes, faciatis generetisque animalia, subministrantesque alimenta augeatis, et consumpta rursus recipiatis. Haec fatus in eodem rursus cratere, in quomundi totius animam permiscens temperaverat, superioris temperationis reliquias miscendo perfudit, modo quodam ferme eodem. non tamen perfectas similiter, sed et secundo et tertio gradu a primis deficientes. denique cum universum constituisset, astris parem numerum distribuit animarum, singulis singulas adhibens, eisque tanquam vehiculo impositis monstravit universi naturam, ac leges fatales edixit; ostendens quidem primam omnibus generationem ordine quodam unam fore, ne quis ab eo minus aliquid sortiat. satis autem et quasi sparsis animis per singula singulis convenientia temporum instrumenta, fore ut animal nasceretur, quod omnium animalium maxime esset divino cultui deditum. esse autem naturam hominis geminam: cuius id genus fore praestantius, quod viri nomine sit appellandum. cum vero animae corporibus necessitate quadam insertae fuerint, et corporibus earum accesserit aliquid vicissimque abscesserit, primum utique necessario

καὶ ὅσα ἐναντίας πέφυκε διεσηκότε· ὧν εἰ μὲν κρατήρειαν, ἐν δίκῃ βιώσονται, κρατηθέντες δὲ ἀδικία. καὶ ὁ μὲν εὖ τὸν προσήκοντα βίους χρόνον, πάλιν εἰς τὴν τοῦ ξυννόμου πορευθεὶς οἴκησιν ἄστρον, βίον εὐδαίμονα καὶ συνήθη ἔξοι σφαλεῖς δὲ τούτων εἰς γυναικὸς φύσιν ἐν τῇ δευτέρῃ γενέσει μεταβαλοῖ· 10
μὴ πανόμενος δὲ ἐν τούτοις ἔτι κακίας, τρόπον ὃν κακύνοντο, κατὰ τὴν ὁμοιότητα τῆς τοῦ τρόπου γενέσεως εἰς τινα τοιαύτην ἀεὶ μεταβαλοῖ θήρειον φύσιν, ἀλλὰ τινῶν τε οὐ πρότερον πόνον λήξει, πρὶν τῇ ταύτου καὶ ὁμοίου περιόδῳ τῇ ἐν αὐτῷ ξυνεπισηπόμενος τὸν πολὺν ὄχλον καὶ ὑπερον προσφύντα ἐν πυρὸς καὶ ὕδατος καὶ ἀέρος καὶ γῆς, θορυβώδη καὶ ἄλογον ὄντα λόγῳ κρατήσας εἰς τὸ τῆς πρώτης καὶ ἀρίστης ἀφίκοιτο εἶδος ἕξεως. Διαθεσμοθετήσας δὲ πάντα αὐτοῖς ταῦτα, ἵνα τῆς ἔπειτα εἶη κακίας ἐκάστων ἀνάστις, ἴσπειρε 20
τοὺς μὲν εἰς γῆν, τοὺς δ' εἰς σελήνην, τοὺς δ' εἰς τᾶλλα ὅσα ὄργανα χρόνου. τὸ δὲ μετὰ τὸν σπόρον

sensum unum omnibus intimum et naturae coniunctum illis a violentis passionibus excitari, deinde voluptate et dolore mixtum amorem, post haec metum et iram, et quaecunque vel ista sequuntur vel ab istis ut contraria dissident: haec qui superaverint, eos iuste victuros: iniuste vero, qui ab his fuerint superati, atque illum, qui recte curriculum vivendi a natura datum confecerit, ad illud astrum, cui accommodatus fuerit, reversum beatam vitam acturum: contra vero agentes cogi in ortu secundo, sexu mutato, fieri mulierem. et qui ne tum quidem finem peccandi faciet, quantum depravatur, eatenus in brutorum naturam suis moribus similem permutari: nec prius a mutationibus laboribusque cessare, quam illam sibi insitam eiusdem ipsius similisque naturae conversionem secutus ipse, eique subiciens turbulentos multiplicesque affectus, postea ex igni, aqua, aere et terra contractos, ratione sedaverit, et ad primum optimumque sui habitum iam redierit. Quae cum illis ita designavisset, ne qua penes se futurae pravitalis causa esset, alios in terram, alios in lunam, alios in alia temporis instrumenta spargens quasi serebat. post huiusmodi sementem, quod

νοῦ καλῶν καὶ ἀγαθῶν δημιουργοὶ καὶ ὅσαι μονωθεῖ-
 σαι φρονήσεως τὸ τυχὸν ἀτακτον ἐιάσσοτε ἐξεργάζονται,
 τὰ μὲν οὖν τῶν ὀμμάτων ζυμμεταίτια πρὸς τὸ σχεῖν
 τὴν δύναμιν ἦν νῦν εἰληγεν εἰρήθω· τὸ δὲ μέγισον
 47 αὐτῶν εἰς ὠφέλειαν ἔργον, δι' ὃ θεὸς αὐτῶν ἡμῖν δε-
 δώθηται, μετὰ τοῦτο ζητέον. ὅψις δὲ κατὰ τὸν ἐμὸν
 λόγον αἰτία τῆς μεγίστης ὠφελείας γέγονεν ἡμῖν, ὅτι
 τῶν νῦν λόγων περὶ τοῦ παντός λεγομένων οὐδεὶς ἂν
 ποτε ἐρρόθη μήτε ἄσρα μήτε ἥλιον μήτ' οὐρανὸν ἰδόν-
 των. νῦν δ' ἡμέρα τε καὶ νύξ ὀφθεῖσθαι μῆνες τε καὶ 10
 ἐνιαυτῶν περίοδοι μεμηγάνηται μὲν ἀοιδμόν, χρόνου
 δὲ ἔννοϊαν περὶ τε τῆς τοῦ παντός φύσεως ζήτησιν ἐδο-
 σαν· ἐξ ἧν ἐποιοσάμεθα φιλοσοφίας γένος, οὐ μείζον
 ἀγαθὸν οὐτ' ἤλθεν οὐθ' ἤξει ποτὲ τῷ θνητῷ γένει
 δωρηθῆν ἐκ θεῶν. λέγω δὲ τοῦτο ὀμμάτων μέγιστον
 ἀγαθόν· τὰλλα δὲ, ὅσα ἐλάττω, τί ἂν ὑμνοῖμεν; ὧν ὁ
 μὴ φιλόσοφος τυφλωθεὶς ὀδυρόμενος ἂν θρηνοῖ μά-
 την. ἀλλὰ τοῦτο λέγεσθω παρ' ἡμῶν, αὕτη ἐπὶ ταῦτα
 αἰτία, θεὸν ἡμῖν ἀνευρεῖν δωρήσασθαι τε ὅψιν, ἵνα
 τὰς ἐν οὐρανῷ κατιδόντες τοῦ νοῦ περιόδους χρῆσαι- 20
 μεθα ἐπὶ τὰς περιφορὰς τὰς τῆς παρ' ἡμῖν διανοήσεως.

em de his, quae cum intelligentia effectricis sunt pulchrarum re-
 rum atque bonarum, et de iis rursus, quae vacantes prudentia
 quodlibet passim sine ordine faciunt, at de secundis quidem cau-
 sis oculorum, ad eam vim, quam habent, conducentibus, satis
 esse dictum puto: maximum vero opus, cujus gratia utiliter nobis
 a Deo donati sunt, deinceps explicandum censeo, rerum enim op-
 timarum, ut arbitror, cognitionem nobis oculi attulerunt. nam
 haec, quae de mundo disputantur, nunquam inventa essent, si
 neque sidera neque sol neque coelum suspici potuissent: cognitio
 vero diei ac noctis, ab oculis orta, fecit, ut dinumeratione quadam
 mensuram annorumque ambitus metiremur, tempus cognoscereimus,
 universae naturae ordinem scrutaremur. quibus ex rebus philoso-
 phiam adepti sumus; quo hono nihil unquam maius mortalium
 generi datum est Deorum munere, neque dabitur. hoc igitur ma-
 ximum oculorum beneficium esse dico: minora alia praefero.
 quibus, qui a philosophia alieni sunt, orbi si querantur, frustra
 querentur. nobis vero asserendum est ob hanc potissimum rati-
 onem Deum oculos genuisse, ut mentis circuitus, qui in coelo
 peraguntur, intuitu in usum redigamus nostrae mentis, cogitatio-

48 δέσθαι. μεμιγμένη γὰρ οὖν ἡ τοῦδε 'τοῦ κόσμου γέ-
νεσις ἐξ ἀνάγκης τε καὶ νοῦ συσάσεως ἐγεννήθη· νοῦ
δὲ ἀνάγκης ἀρχοντος τῷ πείθειν αὐτὴν τῶν γιγνομέ-
νων τὰ πλεῖστα ἐπὶ το βελτιστον ἄγειν, ταύτη κατὰ
ταῦτά τε δι' ἀνάγκης ἠττωμένης ὑπὸ πειθοῦς ἔμφο-
ρος οὕτω κατ' ἀρχὰς ξυνίστατο τόδε τὸ πᾶν. εἴ τις οὖν
ἢ γέρονε, κατὰ ταῦτα ὄντως ἐρεῖ, μικτέον καὶ τὸ τῆς
πλενωμένης εἶδος αἰτίας, ἢ φέρειν πέφυκεν. ὥδε οὖν
πάλιν ἀναχωρητέον, καὶ λαβούσιν αὐτῶν τούτων προς-
ἤκουσαν ἀρχὴν ἑτέραν αὐθις αὖ, καθά περ περὶ τῶν 10
τότε, νῦν οὕτω περὶ τούτων πάλιν ἀρχτέον ἀπ' ἀρ-
χῆς. τὴν δὴ πρὸ τῆς οὐρανοῦ γενέσεως πυρὸς ὕδατος τε
καὶ ἀέρος καὶ γῆς φύσιν θεατέον αὐτὴν καὶ τὰ πρὸ τούτου
πάθη. νῦν γὰρ οὐδεὶς πω γένεσιν αὐτῶν μεμίνυκεν,
ἀλλ' ὡς εἰδοὶ πῦρ ὃ τί ποτε ἔσι καὶ ἕκασον αὐτῶν λέ-
γομεν ἀρχὰς αὐτὰ τιθέμενοι σοικεῖα τοῦ παντός, προς-
ῆκον αὐτοῖς οὐδ' ὡς ἐν συλλαβῆς εἶδει μόνον εἰκότως
ὑπὸ τοῦ καὶ βραχὺ φρονοῦντος ἀπεικασθῆναι. νῦν δὲ
οὖν τό γε παρ' ἡμῶν ὥδε ἐχέτω· τὴν μὲν περὶ ἀπάν-
των εἴτε ἀρχὴν εἴτε ἀρχὰς εἴτε ὅπη δοκεῖ τούτων πέρι, 20
τὸ νῦν οὐ ῥητέον, δι' ἄλλο μὲν οὐδέν, διὰ δὲ τὸ χα-

necessitas invehit, dicere. mundi enim huius generatio ex necessitatis mentisque coetu mixta est. nam cum mens necessitati dominaretur, propterea quod persuadendo eam ad optimos ut plurimum rerum eventus induceret, ipsaque hac ratione cedens sapienti persuasioni pareret, mundi huius exordia constiterunt. oportet igitur eum, qui mundi constitutionem vere narraturus erit, erraticae quoque causae speciem pro naturae ipsius instinctu miscere. quod ita commode fiet, si horum ipsorum convenienti principio sumpio, sic de his, quemadmodum de superioribus, ab ipsa rursus origine disseramus. naturam ergo et passiones ignis, aquae, aëris atque terrae, generationem coeli praecedentes, consideremus. nullus profecto ad hoc usque tempus eorum generationem ostendit: sed quasi notum sit, quid sit ignis et reliqua, sic de illis verba facimus, eaque mundi primordia constituimus, cum nec syllabarum quidem, nedum elementorum, vicem tenere apud homines mentis quoquo modo compotes debeant. nos vero in praesenti nihil de principio universorum, sive principiis, sive quomodocunque aliter id appellatur, dicendum putamus. cui quidem disputationi nihil

λεπτόν εἶναι κατὰ τὸν παρόντα τρόπον τῆς διεξόδου δηλώσαι τὰ δοκοῦντα. μήτ' οὖν ὑμεῖς οἴεσθε δεῖν ἐμὲ λέγειν, οὔτ' αὐτὸς αὖ πείθειν ἐμαυτὸν εἶην ἂν δυνατός ὡς ὀρθῶς ἐγχειροῦμ' ἂν τοσοῦτον ἐπαβαλλόμενος ἔργον. τὸ δὲ κατ' ἀρχὰς ὀρθῶς διαφυλάττων, τὴν τῶν εἰκότων λόγων δύναμιν, πειράσομαι μηδενὸς ἠττον εἰκότα, μᾶλλον δὲ καὶ ἔμπροσθεν ἀπ' ἀρχῆς περὶ ἕκασον καὶ ξυμπάντων λέγειν. θεὸν δὴ καὶ νῦν ἐπ' ἀρχῇ τῶν λεγομένων σωτήρα ἐξ ἀτόπου καὶ ἀήθους διηγῆ-

10 σεως πρὸς τὸ τῶν εἰκότων δόγμα διασώζειν ἡμᾶς ἐπι-
καλεσάμενοι πάλιν ἀρχώμεθα λέγειν.

Ἡ δ' οὖν αὐθις ἀρχὴ περὶ τοῦ παντός ἐσω μειζώως τῆς πρόσθεν διηρημένη. τότε μὲν γὰρ δύο εἶδη διειλόμεθα, νῦν δὲ τρίτον ἄλλο γένος ἡμῖν δηλωτέον. τὰ μὲν γὰρ δύο ἰκανὰ ἦν ἐπὶ τοῖς ἔμπροσθεν λεχθεῖσιν, ἐν μὲν ὡς παραδείγματος εἶδος ὑποτεθέν, νοητὸν καὶ αἰεὶ κατὰ ταῦτα ὄν, μίμημα δὲ παραδείγματος δευτέρον, γένεσιν ἔχον καὶ ὀρατόν. τρίτον δὲ τότε 49
μὲν οὐ διειλόμεθα, νομίσαντες τὰ δύο ἕξειν ἰκανῶς·
20 νῦν δὲ ὁ λόγος ἔοικεν εἰσαναγκάζειν χαλεπὸν καὶ ἀμυδρὸν εἶδος ἐπιχειρεῖν λόγοις ἐμφανίσαι. τίνα οὖν ἔχον

aliud impedimento est, nisi quod difficile sit praesenti disputandi modo, quae de his videntur, exprimere. neque igitur vos id expectabitis, neque ego mihi persuadebo recte me tantum opus aggredi posse. quod autem ab initio dixi, verisimilitudinis vim servabimus, studebimusque in rationibus verisimilibus circa haec assignandis nulli cedere: atque ita singula et universa a principio exponemus. deum igitur etiam nunc, disputationis servatorem, in primis oremus, ut nos ex admirabili et insolita expositione ad verisimilem doctrinam traducat: atque ita instituti disputationem exordiamur. sed hanc de universo disputationem ab ampliori divisione, quam supra, ducamus. tunc enim duas in species facta divisio est: nunc tertium genus addendum. duo enim in superioribus sufficiebant, unum quidem exemplaris loco, semper idem solaque intelligentia comprehendendum: alterum simulacrum ab hoc exemplari deductum, generationi oculisque subiectum. cum vero duo haec sufficere putarem, tertium non adiunximus. nunc autem cogere nos ratio videtur, ut difficilem et obscuram speciem declarare conemur. quam igitur vim, quamve naturam habere putan-

δύναμιν κατὰ φύσιν αὐτὸ ὑποληπτέον; τοιαύδε μάλιστα,
 πάσης εἶναι γενέσεως ὑποδοχὴν αὐτὸ, οἷον τιθήνην.
 εἴρηται μὲν οὖν τέλειθές, δεῖ δ' ἐναργέστερον εἰπεῖν
 περὶ αὐτοῦ. χαλεπὸν δὲ ἄλλως τε καὶ διότι προσπο-
 ρηθῆναι περὶ πυρός καὶ τῶν μετὰ πυρὸς ἀναγκαῖον
 τούτου χάριν· τούτων γὰρ εἰπεῖν ἕκαστον, ὅποσον ὄν-
 τως ὕδωρ χρῆ λέγειν μᾶλλον ἢ πῦρ καὶ ὅποσον ὄτιον
 μᾶλλον ἢ καὶ ἅπαντα καθ' ἕκαστόν τε, οὕτως ὡς τέ τινα
 πεισῶ καὶ βεβαίω χρήσασθαι λόγῳ, χαλεπὸν. πῶς οὖν δὴ
 τοῦτ' αὐτὸ καὶ πῆ καὶ τί περὶ αὐτῶν εἰκότως διαπο- 10
 ρηθέντες ἂν λέγοιμεν; πρῶτον μὲν ὃ δὴ νῦν ὕδωρ
 ὀνομάκαμεν, πηγνύμενον, ὡς δοκοῦμεν, λίθους καὶ
 γῆν γιγνώμενον ὀρῶμεν, τηρόμενον δὲ καὶ διακριτό-
 μενον αὐτῶν τούτου πνεῦμα καὶ ἄερα, ξυγκυανθέντα
 δὲ ἄερα πῦρ, ἀνάπαλιγ δὲ πῦρ συγκυανθὲν καὶ καταβε-
 σθὲν εἰς ἰδέαν τε ἀπὸν αὐθις ἄερος, καὶ πάλιν ἄερα
 ξυνιόντα καὶ πυκνούμενον νέφος καὶ ὀμίχλην, ἐκ δὲ
 τούτων ἔτι μᾶλλον ξυμπιλουμένων ῥέον ὕδωρ, ἐξ ὕδα-
 τος δὲ γῆν καὶ λίθους αὐθις, κῆλον τε οὕτω διαδι-
 δόντα εἰς ἄλληλα, ὡς φαίνεται, τῆν γενέσιν. οὕτω δὴ 20
 τούτων οὐδέποτε τῶν αὐτῶν ἐκᾶστων φανταζομένων,

dum? hanc utique, generationis horum omnium receptaculum et
 quasi nutricem esse. quod quamvis vere dicatur, paulo tamen
 apertius est dicendum. arduum id quidem, eo maxime, quod ad
 huius rei demonstrationem dubitare prius necesse est et inquirere
 de igni et reliquis, quae elementa vocantur, quid istorum aquam
 potius quam ignem, aut aërem potius quam terram, aut certum
 aliquid unum magis quam cuncta vocare oporteat. difficile sane
 certum aliquid et firmum de istis asserere. quoniam igitur pacto,
 et qua ratione? et quid probabile in huiusmodi inquisitione dice-
 mus? principio id corpus, quod modo aquam nominavimus,
 quando in solidam concrevit materiam, lapis et terra fieri videtur:
 quando vero liquescit et diffluit, spiritus atque aër. item aër exustus
 ignis efficitur: ignis exstinctus et corpulentior factus aërem creat.
 rursus crassior factus aër in nebulas nubesque concrevit. his etiam
 magis compressis pluviae defluunt. ex aqua rursus terra lapides-
 que gignuntur. atque ita videmus haec omnia circuitu quodam sibi
 invicem vires fomentaque generationis vicissim tribuere. quae cum
 nunquam eadem appareant permanere, quisnam sine rubore re-

ποῖον αὐτῶν ὡς ὄν ὄτιον τούτο καὶ οὐκ ἄλλο παρῶς
 δυσχρηζόμενος οὐκ αἰσχυρεῖται τις ἑαυτόν; οὐκ ἐστίν,
 ἀλλ' ἀσφαλέςατον μακρῶ περὶ τούτων τιθεμένους
 ὡς λέγειν· αἰεὶ ὃ καθορῶμεν ἄλλοτε ἄλλη γιγνόμενον,
 ὡς πῦρ, μὴ τούτο ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον ἐκᾶστοτε προσαγο-
 ρεύειν πῦρ, μηδὲ ὕδωρ τούτο ἀλλὰ τοιοῦτον αἰεὶ, μηδὲ
 ἄλλο ποτὲ μηδὲν ὡς τιν' ἔχον βεβαιότητα, ὅσα δει-
 κνύντες τῷ ῥήματι τῷ τότε καὶ τούτο προσχρώμενοι
 δηλοῦν ἠγούμεθά τι φεύγει γὰρ οὐχ ὑπομένον τῆν
 10 τοῦ τότε καὶ τῆν τούτου καὶ τῆν τῶδε καὶ πᾶσαν ὄση
 μόνιμα ὡς ὄντα αὐτὰ ἐνδείκνυται φάσις. ἀλλὰ ταῦτα
 μὲν ἕκαστα μὴ λέγειν, τὸ δὲ τοιοῦτον αἰεὶ περιφερόμε-
 νον ὅμοιον ἐκᾶστω περὶ καὶ ξυμπάντων οὕτω καλεῖν
 καὶ δὴ καὶ πῦρ τὸ διὰ παντός τοιοῦτον, καὶ ἅπαν
 ὅσον περὶ ἂν ἔχη γενέσιν. ἐν ᾧ δὲ ἐγγιγνόμενα αἰεὶ
 ἕκαστα αὐτῶν φαντάζεται καὶ πάλιν ἐκείθεν ἀπόλλυται,
 μόνον ἐκεῖνο αὐτὸ προσαγορεύειν τῷ τε τούτο καὶ τῷ 50
 τότε προσχρωμένους ὀνόματι, τὸ δὲ ὅποιοι οὖν τι, θεο-
 μὸν ἢ λευκὸν ἢ καὶ ὄτιον τῶν ἐναντιῶν, καὶ πάνθ' ὅ-
 20 σα ἐκ τούτων, μηδὲν ἐκεῖνο αὐτὸ τούτων καλεῖν. ἔτι

dargutionisque suspicione poterit istorum aliquid unum potius
 quam aliud certe et firmiter appellare? nemo certe. quare tutissi-
 mus in his hic erit loquendi modus: hoc, quod semper alias ali-
 ter formatum videtur, et plerumque iuxta ignis effigiem, non est
 utique ignis hoc aliquid, sed tale, id est, igneum quiddam; nec aqua
 hoc aliquid, sed tale quid, id est, aqueum; nec aliud quicquam, ve-
 lut ullam habens stabilitatem. denique nec pronomiibus quidem
 ullis haec signanda sunt, quibus in rei cuiuslibet demonstratione,
 cum hoc vel istud dicimus, uti solemus: fugiunt enim, nec ex-
 spectant vel eam demonstrationem, quae hoc et huius et huic
 designat, vel appellationem, quae de his tanquam de existentibus
 et stabilibus habeatur. igitur huiusmodi omnia neque hoc
 neque istud, sed tale potius aut tale propter similitudinem ali-
 quam appellare debemus. et ignem quidem ubique tale, ac de
 ceteris, quae gignuntur, eodem pacto. at vero illud, in quo fieri
 singula haec videntur ac deinde dissolvi, solum iis pronomini-
 bus, quibus hoc vel istud signamus, appellandum puto. quale
 vero quodammodo, calidum scilicet vel album vel aliquid tale
 contrariorum vel ex contrariis, illud minime appellandum. sed

δὲ σαφέστερον αὐτοῦ περὶ προθυμητέον αὐθις εἰπεῖν. εἰ γὰρ πάντα τις σχήματα πλάσας ἐκ χυσοῦ μηδὲν μεταπλάττων παύσοτο ἕκαστα εἰς ἅπαντα, δεικνύντος δὴ τινος αὐτῶν ἐν καὶ προσερομένου τί ποτ' ἔστι, μακρῶ πρὸς ἀλήθειαν ἀσφαλέςατον εἰπεῖν ὅτι χυσοῦς, τὸ δὲ τρίγωνον ὅσα τε ἄλλα σχήματα ἐνεργίγνεται, μηδέποτε λέγειν ταῦτα ὡς ὄντα, ἅ γε μεταξὺ τιθεμένου μεταπίπτει, ἀλλ' ἐὰν ἄρα καὶ τὸ τοιοῦτον μετ' ἀσφαλείας ἐθέλη δέχεσθαι τινος, ἀγαπᾶν. ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ περὶ τῆς τὰ πάντα δεχομένης σώματος φύσεως· 10 ταυτὸν αὐτὴν αἰεὶ προσρητέον· ἐκ γὰρ τῆς ἑαυτῆς τὸ παράπαν οὐκ ἐξίσταται δυνάμει. δέχεται τε γὰρ αἰετὰ πάντα, καὶ μορφήν οὐδεμίαν ποτὲ οὐδενὶ τῶν εἰσιόντων ὁμοίαν εἴληφεν οὐδαμῆ οὐδαμῶς· ἐκμαγεῖον γὰρ φύσει παντὶ κεῖται, κινούμενον τε καὶ διασηματιζόμενον ὑπὸ τῶν εἰσιόντων. φαίνεται δὲ δι' ἐκεῖνα ἄλλοτε ἄλλοιον. τὰ δὲ εἰσιόντα καὶ ἐξιόντα τῶν ὄντων αἰεὶ μιμήματα, τυπωθέντα ἀπ' αὐτῶν τόπον τινα δύσφρασον καὶ θανμαζόν, ὃν εἰσαῦθις μέτιμεν. ἐν δ' οὖν τῷ παρόντι χρὴ γένη διανοηθῆναι τρατὰ, τὸ 20 μὲν γιγνόμενον, τὸ δ' ἐν ᾧ γίγνεται, τὸ δ' ὅθεν ἀφο-

μοιούμενον φύεται τὸ γιγνόμενον. καὶ δὴ καὶ προσεῖ-
κασαί πρέπει τὸ μὲν δεχόμενον μητρὶ, τὸ δ' ὅθεν πα-
τρι, τὴν δὲ μεταξὺ τούτων φύσιν ἐκρόνω, νοῆσαι τε
ὡς οὐκ ἂν ἄλλως ἐκτυπώματος ἔσεσθαι μέλλοντος ἰδεῖν
ποικίλου πάσας ποικιλίας τοῦτ' αὐτὸ ἐν ᾧ ἐκτυπούμε-
νον ἐνίσταται, γένοιτ' ἂν παρεσκευασμένον εὔ, πλήν
ἄμορφον ὃν ἐκείνων ἀπασῶν τῶν ἰδεῶν ὅσας μέλλοι
δέχεσθαι ποθεν. ὅμοιον γὰρ ὃν τῶν ἐπεισιόντων τινὲ
τὰ τῆς ἐναντίας τὰ τε τῆς τὸ παράπαν ἄλλης φύσεως,
10 ὅποτ' ἔλθοι, δεχόμενον κακῶς ἂν ἀφομοιοῖ, τὴν αὐτοῦ
παρεμφαῖνον ὄψιν. διὸ καὶ πάντων ἐκτὸς εἰδῶν εἶναι
χοεῶν τὸ τὰ πάντα ἐκδεχόμενον ἐν αὐτῷ γένη, καθά
περ περὶ τὰ αἰετὰ, ὅποσα εὐώδη, τέχνη μηχανῶν-
ται πρῶτον τοῦτ' αὐτὸ ὑπόρχον, ποιούσιν ὅτι μάλιστα
ἀνώδη τὰ δεξόμενα ὑγρά τὰς ὁσμὰς· ὅσοι τε ἐν τισι
τῶν μαλακῶν σχήματα ἀπομάττειν ἐπιχειροῦσι, τὸ πα-
ράπαν σχῆμα οὐδὲν ἐνδηλον ὑπόρχειν ἕωσι, προομα-
λύναντες δὲ ὅτι λειότατον ἀπεργάζονται. ταυτὸν οὖν 51
20 τοῦ πολλῆς ἀφομοιώματα καλῶς μέλλοντι δέχεσθαι
πάντων ἐκτὸς αὐτῷ προσήκει πεφυκέναι τῶν εἰδῶν.

apertius, quod volumus, exponamus. si quis enim cunctas figu-
ras, ex una eademque auri materia fictas, continue in alias et alias
reformet, deque una quadam illarum praesens aliquis, quid sit,
quaerat, vere admodum et tutissime respondere possumus aurum
illud esse: triangulum vero esse aut aliam figuram earum, quae
impressae in eo sunt et continuo permutantur, quasi vera sint,
non licet dicere. sola quippe illa responsione, tanquam tutissima,
contenti esse debemus. eadem de illa natura, quae cuncta recipit
corpora, ratio est: idem semper esse dicenda est, siquidem ex
propria potentia recedit nunquam. suscipit enim semper omnia;
nec ullam unquam iis similem ullo pacto sibi formam contrahit.
omnis sane naturae fictioni subiecta est, agitataque ab ingredien-
tibus et figurata quodammodo, alias aliter se habere videtur: quae
vero ingrediuntur et exeunt, vere ac semper existentium rerum
simulacra sunt, miro et vix explicabili modo ab ipsis rebus, quae
vere sunt, figurata, quemadmodum deimceps narrabimus. tria in
praesenti genera sumenda sunt: unum, quod gignitur: aliud, in quo
gignitur: aliud, a quo similitudinem trahit, quod nascitur. iccirco

comparare haec ita decet: quod recipit, matri: unde recipit, pa-
tri: naturam istorum mediam proli. sed ita intelligendum est,
quod cum esse debeat effigies rerum omni formarum varietate di-
stincta, nunquam illud ipsum formationis huius gremium bene
erit praeparatum, nisi informe sit et suapte natura omnibus for-
mis, quas receptorum est, careat. nam si erit alicuius eorum,
quae in se recipit, simile, cum contrariam eius, cuius simile est,
naturam aut aliam prorsus suscipiet, nequaquam eius similitudi-
nem et effigiem exprimet, cum prae se tulerit suam. quo fit, ut
nullam sibi propriam habeat speciem, quod est omnia genera sus-
cepturum. ut qui unguenta suaviter redolentia confecturi sunt,
humidam materiam, quam certo condire odore volunt, ita prae-
parant, ut odorem nullum proprium habeat; et qui materiis mol-
libus impressionique cedentibus figuras imprimere aliquas voluat,
nullam omnino priorem in eis figuram apparere patiuntur, sed
exactissima quadam laevigatione eas poliunt: ita illud, quod in
omnibus passim aeternorum omnium simulacris recte figurandum
est, his omnibus formis natura sua carere necesse est. quamob-

διὸ δὴ τὴν τοῦ γεγονότος ὄρατοῦ καὶ πάντως αἰσθη-
 τοῦ μητέρα καὶ ὑποδοχὴν μήτε γῆν μήτε αέρα μήτε
 πῦρ μήτε ὕδωρ λέγωμεν, μήτε ὅσα ἐκ τούτων μήτε ἐξ
 ὧν ταῦτα γέγονεν· ἀλλ' ἀνόρατον εἶδος τι καὶ ἄμορφον,
 πανδεγές, μεταλαμβάνον δὲ ἀπορώτατά πῃ τοῦ νοη-
 τοῦ καὶ δυσλασιώτατον αὐτὸ λέγοντες οὐ ψευσόμεθα.
 καθ' ὅσον δὲ ἐκ τῶν προειρημένων δυνατὸν ἐφικνεῖσθαι
 τῆς φύσεως αὐτοῦ, τῆδ' ἂν τις ὀρθότατα λέγοι, πῦρ
 μὲν ἐκείσοτε αὐτοῦ τὸ πεπερωμένον μέρος φαίνεσθαι,
 τὸ δὲ ὑγραθὲν ὕδωρ, γῆν δὲ καὶ αέρα, καθ' ὅσον ἂν
 μιμήματα τούτων δέχηται. λόγῳ δὲ δὴ μᾶλλον τὸ τοι-
 οῦδε διοριζομένοις περὶ αὐτῶν διασκεπτέον· ἔρ' ἔσι τι
 πῦρ αὐτὸ ἐρ' ἑαυτοῦ, καὶ πάντα περὶ ὧν αἰεὶ λέγομεν
 οὕτως αὐτὰ καθ' αὐτὰ ὄντα ἕκαστα, ἢ ταῦτα ἄπερ καὶ
 βλέπομεν ὅσα τε ἄλλα διὰ τοῦ σώματος αἰσθανόμεθα,
 μόνῃ ἐξὶ τοιαύτην ἔχοντα ἀλήθειαν, ἄλλα δὲ οὐκ ἔσι
 παρὰ ταῦτα οὐδαμῆ οὐδαμῶς, ἀλλὰ μάτην ἐκείσοτε εἶ-
 ναι τί φασιν εἶδος ἐκείσου νοητόν, τὸ δὲ οὐδὲν ἄρ' ἦν
 πλὴν λόγος. οὔτε οὖν δὴ τὸ παρὸν ἄκριτον καὶ ἀδι-
 κασον ἀρέντα ἄξιον φάναι διοριζόμενον ἔχειν οὕτως, 20

rem universi, quod et genitum est et sensibus omnibus manife-
 stum, matrem ipsam receptaculumque, neque terram neque
 aërem neque ignem neque aquam esse dicamus, neque rur-
 sus ex his aliquid constitutum aut aliqua, ex quibus proprie
 haec ipsa subsistunt: sed invisibilem potius speciem quandam et
 informem sinum omnium capacem, qui modo quodam ambiguo et
 vix explicabili divinae et intelligibilis naturae fit particeps. ipse
 quidem comprehendendi per se nullo pacto potest: sed quantum ex
 supra dictis naturam eius attingere licet, sic utique recte possumus
 dicere; ignem quidem partem eius ignitam videri: humefactam
 vero partem aquam: terram quoque aëremque similiter, quatenus
 ipsorum simulacra suscipit. sed de his ita distinguentes ratione
 considerare debemus: siue ignis aliquis seorsum a materia ipse
 permanens in se ipso, et cetera, quae saepe dicimus per se ipsa
 manere? an haec sola sunt, quae corporis sensu percipimus, et
 talem in se continent veritatem; nec ullo pacto praeter haec ulla
 sunt usquam, sed frustra intelligibilem uniuscuiusque speciem ali-
 quam ponere solemus, nec aliud haec sunt quam verba. quod qui-
 dem neque ita vel aliter se habere, temere et sine examinatione
 asserendum, neque ad praesentem disputationem natura sua pro-

οὔτ' ἐπὶ λόγου μήκει πάροραγον ἄλλο μήκος ἐπεμβλη-
 τίον· εἰ δὲ τις ὅρος ὀρισθεὶς μέγας διὰ βραχέων φα-
 νειη, τοῦτο μάλισα καιριώτατον γένοι' ἂν. ὣδε οὖν
 τὴν γ' ἐμὴν αὐτὸς τίθεμαι ψῆφον· εἰ μὲν νοῦς καὶ
 δόξα ἀληθῆς ἐξόν δύο γένη, παντάπασιν εἶναι καθ' αὐτὰ
 ταῦτα, ἀναίσθητα ὑφ' ἡμῶν εἶδη, νοοῦμενα μόνον·
 εἰ δ' ὡς τισι φαίνεται, δόξα ἀληθῆς νοῦ διαφέρει τὸ
 μηδέν, πάθ' ὅποσα αὐτὰ διὰ τοῦ σώματος αἰσθανό-
 μεθα, θετέον βεβασιώτατα. δύο δὲ λεπτέον ἐκείνω,
 10 διότι χωρὶς γέγονατον ἀνομοίως τε ἔχον. τὸ μὲν γὰρ
 αὐτῶν διὰ διδαχῆς, τὸ δ' ὑπὸ πειθοῦς ἡμῶν ἐγγίγγε-
 ται καὶ τὸ μὲν αἰεὶ μετὰ ἀληθοῦς λόγου, τὸ δὲ ἀλο-
 γον· καὶ τὸ μὲν ἀνίγητον πειθοῖ, τὸ δὲ μεταπεισόν·
 καὶ τοῦ μὲν πάντα ἀνδρα μετέχειν φατέον, νοῦ δὲ
 θεοῦς, ἀνθρώπων δὲ γένος βραχὺ τι τούτων δὲ οὕτως
 52 ἔχόντων ὁμολογητέον ἐν μὲν εἶναι τὸ κατὰ ταῦτα εἶ-
 dos ἔχον, ἀγέννητον καὶ ἀνώλεθρον, οὔτε εἰς ἑαυτὸ
 εἰσδεχόμενον ἄλλο ἄλλοθεν οὔτε αὐτὸ εἰς ἄλλο ποιῖον,
 ἀόρατον δὲ καὶ ἄλλως ἀναίσθητον, τοῦτο ὃ δὴ νόησις
 20 εἴληγεν ἐπισκοπεῖν· τὸ δὲ ὁμώνυμον ὁμοίον τε ἐκείνω

lixam alia quoque prolixa et ad rem minime pertinens addenda vi-
 detur. ea vero circumscriptio, quae brevibus magna comprehen-
 dat, admodum opportuna videbitur. ita igitur ipse meam hac de
 re sententiam feram. si intellectus et vera opinio duo genera sunt,
 necesse est huiusmodi species esse, quae per se ipsae sint, et intel-
 ligentia potius quam sensibus comprehendantur: sin autem, ut qui-
 busdam videtur, vera opinio ab intellectu nihilo differt, omnia,
 quae corporis sensus attingit, certe habenda sunt. sed opinor duo
 esse dicenda, quia seorsum sunt facta et dissimilia sunt. quippe
 quorum alterum doctrina nobis insinuat, alterum persuasio: et
 illud quidem semper cum ratione vera, hoc autem sine ratione:
 illud nulla persuasionem mutabile, hoc contra hanc mutationi sub-
 iectum. verae quidem opinionis vir quilibet particeps: intelligentiae
 vero Dii quidem omnes, homines vero pauci admodum parti-
 cipes sunt. quae cum ita se habeant, fateri oportet esse speciem,
 quae semper eadem sit, sine ortu atque interitu: quae nec in se
 accipiat quicquam aliud aliunde, nec ipsa procedat ad aliud quic-
 quam; sensusque corporis nullo percipiatur: atque hoc est, quod
 ad solam intelligentiam pertinet, eiusque intentionis est proprium.
 sed est aliquid post hoc, quod cum ipso non ratione, sed nomine

2. δεύτερον, αἰσθητόν, γεννητόν, πεφορημένον αἰεί, γιγνώ-
 3. μένον τε ἐν τινι τόπῳ καὶ πάλιν ἐκείθεν ἀπολλύμενον,
δόξῃ μετ' αἰσθήσεως περιληπτόν· τρίτον δὲ αὖ γένος
ὄν τὸ τῆς χώρας αἰεί, φθορὰν οὐ προσδεχόμενον, ἔδραν
δὲ παρέχον ὅσα ἔχει γένεσιν πᾶσιν, αὐτὸ δὲ μετ' ἀναι-
σθησίας ἀπτόν λογισμῷ τινὶ νόθῳ, μόγις πιεζόν, πρὸς
ὃ δὴ καὶ ὄνειροπολοῦμεν βλέποντες καὶ φάμεν ἀναγ-
καίον εἶναι· πού τὸ ὄν ἅπαν ἐν τινι τόπῳ καὶ κατέχον
χώραν τινά, τὸ δὲ μήτε ἐν γῆ μή τέ πού κατ' οὐρανὸν
οὐδὲν εἶναι. ταῦτα δὴ πάντα καὶ τούτων ἄλλ' ἀδελφὰ 10
καὶ περὶ τὴν ἄυπνον καὶ ἀληθῶς φύσιν ὑπάρχουσαν
ὑπὸ ταύτης τῆς ὄνειρωξέως οὐ δυνατοὶ γιγνώμεθα ἐρε-
θέντες διοριζόμενοι τάληθές λέγειν, ὡς εἰκόνι μὲν,
ἐπεὶ περ οὐδ' αὐτὸ τοῦτο ἐφ' ᾧ γέγονεν ἑαυτῆς ἐσίν,
ἐτέρου δὲ τινος αἰεί φέρεται φάντασμα, διὰ ταῦτα ἐν
ἐτέρῳ προσήκει τινὶ γίγνεσθαι, οὐσίας ἁμῶς γέ πως
ἀντεχομένην, ἢ μηδὲν τὸ παράπαν αὐτὴν εἶναι, τῷ
δὲ ὄντως ὄντι βοηθός· ὃ δι' ἀκριβείας ἀληθῆς λόγος,
ὡς ἕως ἄν τι τὸ μὲν ἄλλο ᾗ, τὸ δὲ ἄλλο, οὐδέτερον ἐν
οὐδέτέρῳ ποτὲ γεγεννημένον ἐν ἅμα ταῦτόν καὶ δύο 20

convenit, eiusque similitudinem gerit, genitum, sensibus manife-
 stum, quod fertur et sustentatur ab alio semper, et in aliquo loco
 gignitur, rursusque inde recidit, opinione per sensus comprehen-
 dendum. tertium genus locus est, qui interit quidem nunquam,
 sed omnibus, quae gignuntur, sedem exhibet. hic sine tangentis
 sensu tangitur, adulterina quadam ratione vix opinabilis. demique
 cum ad hunc animo respicimus, somniamus quodammodo, neces-
 sariumque putamus, ut, quicquid est, in aliquo sit loco positum
 regionemque obtineat aliquam; et quod neque in terra neque in
 coelo sit, minime esse credimus: atque has omnes et similes pas-
 siones a pervigili vereque existente natura, ipsi huiusmodi som-
 niis occupati, discernere non valemus. ideoque nec discernere id
 etiam possumus, quod imagini quidem, postquam id ipsam, in
 quo facta est, non ipsius est, sed ea semper alterius fertur simu-
 lacrum, non iniuria convenit, ut in alio quodam sit, atque ita
 quodammodo essentiae fiat particeps, aliter vero esse nullo modo
 possit. ei autem, quod vere est, vera haec et exquisita ratio suffra-
 gatur, docens quod, dum res ita se habet, ut hoc quidem aliud sit et
 illud aliud, neutrum in neutro unquam factum unum simul

σωμάτων καὶ διανοήσεων θεραπείας, αἷς αἰτίαις σώζε-
ται, πάλιν εἰκὸς καὶ πρέπον ἀνταποδοῦναι δικαιοτέρον
γὰρ τῶν ἀγαθῶν περὶ μᾶλλον ἢ τῶν κακῶν ἴσχειν λό-
γον. πᾶν δὴ τὸ ἀγαθὸν καλόν, τὸ δὲ καλὸν οὐκ ἄμε-
τρον· καὶ ζῶον οὖν τὸ τοιοῦτον ἐσόμενον ξύμμετρον
θετέον. ξυμμετριῶν δὲ τὰ μὲν σμικρὰ διαισθανόμε-
νοι ξυλλογιζόμεθα, τὰ δὲ κυριώτατα καὶ μέγισα ἀλογί-
σως ἔχομεν. πρὸς γὰρ ὑγείας καὶ νόσους ἀρετὰς τε
καὶ κακίας οὐδεμία ξυμμετρία καὶ ἄμετρία μείζων ἢ
ψυχῆς αὐτῆς πρὸς σῶμα αὐτό· ὧν οὐδὲν σκοποῦμεν, 10
οὐδ' ἐννοοῦμεν ὅτι ψυχὴν ἰσχυρὰν καὶ πάντῃ μεγά-
λην ἀσθενέστερον καὶ ἔλαττον εἶδος ὅταν ὀχῆ, καὶ ὅταν
αὐτὸνναντίον ξυμπαγῆτον τούτω, οὐ καλὸν ὅλον τὸ
ζῶον — ἀξύμμετρον γὰρ ταῖς μεγίσταις ξυμμετρίαις —,
τὸ δ' ἐναντίως ἔχον πάντων θεαμάτων τῷ δυναμένῳ
καθορᾶν κάλλισον καὶ ἐρασιμιώτατον. οἷον οὖν ὑπερ-
σκελὲς ἢ καὶ τινα ἑτέραν ὑπέρεξιν ἄμετρον ἑαυτῷ
τι σῶμα ὃν ἅμα μὲν αἰσχροῦν, ἅμα δ' ἐν τῇ κοινωνίᾳ
τῶν πόνων πολλοὺς μὲν κόπους, πολλὰ δὲ σπάσματα
καὶ διὰ τὴν παραφοροῦτητα πτόματα παρέχον μυριῶν 20
κακῶν αἴτιον ἑαυτῷ, ταῦτόν δὴ διανοητέον καὶ περὶ

salutem adipiscamur, decet exponere. iustius enim est de bonis
quam de malis verba facere. omne bonum pulchrum: pulchrum
vero sine mensura et moderatione esse non potest. ideoque ani-
mal, quod tale futurum est, convenienti mensura moderatam
esse oportet. ex eorum autem numero, quae commensurata mo-
derataque dicuntur, exigua quaedam persentimus et iudicamus,
praecipua vero et maxima ignoramus. porro ad bonam et malam
valetudinem, ad virtutes et vitia, nulla moderatio vel immoderatio
maioris momenti, quam animae ad ipsum corpus, esse videtur.
horum nihil consideramus, neque animadvertimus quod, quando
robustam magnamque animam imbecillior inferiorque vehit spe-
cies vel quando contra ista iunguntur, totum ipsum animal pul-
chrum esse non potest. maxima enim mensura et moderatione ca-
ret. quod autem contra affectum est, spectaculorum omnium ei,
qui id valeat intueri, pulcherrimum amabilissimumque apparet.
corpus quidem, quod grandioribus vel inaequalibus cruribus, aut
quovis alio modum excedente membro secum ipso dissentit, et de-
forme est et in ferendis laboribus contorquetur, vacillat, lassatur et
concidit, innumerabiliumque malorum sibi causam praebet. idem

αὐτῶν ἐν ἀρχῇ διάγον καὶ τῶν ἑαυτοῦ κινήσεων ἡσυχίαν ἄγον ἀσθενέστατον ἀνάγκη γίνεσθαι, τὸ δ' ἐν γυμνασίοις ἐρόμενέστατον διὸ φυλακτέον ὅπως ἂν 90
 ἔχωσι τὰς κινήσεις πρὸς ἀλλήλα συμμέτρους. τὸ δὲ δὴ περὶ τοῦ κυριωτάτου παρ' ἡμῖν ψυχῆς εἶδους διανοεῖσθαι δεῖ τῆδε, ὡς ἄρα αὐτὸ δαίμονα θεὸς ἐκάσῃ δέδωκε, τοῦτο ὃ δὴ φάμεν οἰκεῖν μὲν ἡμῶν ἐπ' αἰρωτῷ σώματι, πρὸς δὲ τὴν ἐν οὐρανῷ ξυγγένειαν ἀπὸ γῆς ἡμᾶς αἰρεῖν ὡς ὄντας φυτόν οὐκ ἔγγειον ἀλλ' οὐ-
 10 ράνιον, ὀρθότατα λέγοντες· ἐκείθεν γὰρ ὅθεν ἡ πρώτη τῆς ψυχῆς γένεσις ἔφυ, τὸ θεῖον τὴν κεφαλὴν καὶ ὀρίζαν ἡμῶν ἀνακρεμαννὺν ὀρθοῖ πᾶν τὸ σῶμα. τῷ μὲν οὖν περὶ τὰς ἐπιθυμίας ἢ φιλονεικίας τετευτακότει καὶ ταῦτα διαπονοῦντι σφόδρα πάντα τὰ δόγματα ἀνάγκη θνητὰ ἐγγεγονέναι, καὶ παντάπασι καθ' ὅσον μάλιστα δυνατὸν θνητῷ γίνεσθαι, τούτου μὴδὲ σμικρὸν ἐλείπειν, ἅτε τὸ τοιοῦτον ἠϋξηκότει τῷ δὲ περὶ φιλομάθειαν καὶ περὶ τὰς τῆς ἀληθείας φρονήσεις ἐσπουδακότει καὶ ταῦτα μάλιστα τῶν αὐτοῦ γεγυμνασμένα
 20 φρονεῖν μὲν ἀθάνατα καὶ θεῖα, ἂν περ ἀληθείας ἐφάπτηται, πᾶσα ἀνάγκη πον, καθ' ὅσον δ' αὐ μετασχεῖν

motibus otium agit, imbecillissimam necessario reddi; quae vero agit assidue, robustissimam. quapropter danda est opera, ut species singulae motus suos inter se moderatos convenienti tenere conservent. de praestantissima igitur animae nostrae specie ita est sentiendum: nempe hanc Deus, ut daemonem nostrum, cuique tribuit: hanc in summa corporis arce sedem habere dicimus, atque ad coeli cognationem a terra nos tollere, tanquam animalia coelesti potius quam terreno semine nata. quod quidem recte admodum dicitur. unde enim primus animae datus est ortus, inde divina vis caput radicemque et originem nostram pendentem suspendens, totum dirigit corpus. in eo igitur, qui concupiscentiae et ambitiosae iracundiae affectibus explendis incumbit, necesse est opiniones omnes mortales fieri, atque eum, quam maxime fieri potest, mortalem prorsus evadere, cum mortalem naturam pro viribus auxerit: at eum, qui totus discendae veritatis cupiditate flagraverit, atque omnem eius operam praecipue in hoc uno impenderit, necesse est omnino, si quidem veritatem attingat, immortalia et divina comprehendere; et quatenus humana natura im-

ἀνθρωπίνη φύσις ἀθανασίας ἐνδέχεται, τούτου μηδὲν μέρος ἀπολείπειν, ἅτε δὲ αἰεὶ θεραπεύοντα τὸ θεῖον ἔχοντά τε αὐτὸν εὖ μάλᾳ κεκοσμημένον τὸν δαίμονα ξύνοικον ἐν αὐτῷ διαφερόντως εὐδαίμονα εἶναι. θεραπεία δὲ δὴ παντὶ παντὸς μία, τὰς οἰκείας ἐνάσῃ τροφᾷ καὶ κινήσει ἀποδιδόναι. τῷ δ' ἐν ἡμῖν θεῖῳ ξυγγενεῖς εἰσὶ κινήσεις αἱ τοῦ παντὸς διανοήσεις καὶ περιφοραί. ταύταις δὴ ξυνεπιόμενον ἕκασον θεῖ, τὰς περὶ τῆν γένεσιν ἐν τῇ κεφαλῇ διεφθαρμένας ἡμῶν περιόδους ἐξορθοῦντα διὰ τὸ καταμανθάνειν τὰς τοῦ παντὸς ἀρ- 10 μονίας τε καὶ περιφορὰς, τῷ κατανοουμένῳ τὸ κατανοοῦν ἐξομοιωῖσαι κατὰ τῆν ἀρχαίαν φύσιν, ὁμοιωσάντα δὲ τέλος ἔχειν τοῦ προτεθέντος ἀνθρώποις ὑπὸ θεῶν ἀρίστου βίου πρὸς τε τὸν παρόντα καὶ τὸν ἔπειτα χρόνον.

Καὶ δὴ καὶ τὰ νῦν ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς παραγγελθέντα διεξελθεῖν περὶ τοῦ παντὸς μέχρι γενέσεως ἀνθρωπίνης σχεδὸν ἔοικε τέλος ἔχειν. τὰ γὰρ ἄλλα ζῶα ἣ γέγονεν αὐτῷ, διὰ βραχείων ἐπιμνησέον, ὃ μὴ τις ἀνάγκη μηγάνειν. οὕτω γὰρ ἐμμετρούτερός τις ἂν αὐτῷ δόξειε 20 περὶ τοὺς τούτων λόγους εἶναι. τῆδ' οὖν τὸ τοιοῦτον

mortalitatem assequi potest, eatenus hunc penitus immortalem evadere, nulla videlicet immortalitatis parte dimissa; quin etiam cum semper divinum colat, ipsumque familiarem daemone in se habeat ornatissimum, praecipue beatum fore. cultura autem cuiusque omnino una est, proprium cuique pabulum motumque tribuere. ei vero, quod in nobis divinum est, motus cognati sunt universi ipsius cogitationes atque circuitus. hos itaque secutum unumquemque nostrum oportet discursiones illas nostras in capite, olim a prima generatione corruptas, per ipsam mundanae harmoniae revolutionisque intelligentiam ita corrigere, ut intellectae rei intelligentem vim secundum pristinam naturam similem reddat, per quam similitudinem vitae, a Deo optimae nobis propositae, et in praesenti tempore et in futuro finem adipiscamur. Sed iam disputatio illa de universo usque ad generationem hominum nobis proposita finem pacis suum adeptam videtur. ceterorum vero animantium generationem, quatenus duntaxat necessitas postulat, paucis perstringemus. sic enim modum in hac disputatione tenere sibi quisque videbitur. verum de his iam ita dicamus. quicumque

εἰρήνη δρασέον· ἦν γὰρ καλοῦσιν οἱ πλείοσι τῶν ἀνθρώπων εἰρήνην, τοῦτ' εἶναι μόνον ὄνομα, τῆ δ' ἔργῳ πάσαις πρὸς πάσας τὰς πόλεις ἀεὶ πόλεμον ἀκήρυκτον κατὰ φύσιν εἶναι. καὶ σχεδὸν ἀνευρήσεις οὕτω σκοπιῶν τὸν Κρητῶν νομοθέτην, ὡς εἰς τὸν πόλεμον ἅπαντα δημοσία καὶ ἰδία τὰ νόμιμα ἡμῖν ἀποβλέπων συνετάξατο, καὶ κατὰ ταῦτα οὕτω φυλάττειν παρέδωκε τοὺς νόμους, ὡς τῶν ἄλλων οὐδενὸς οὐδὲν ὄφελος ὄν, οὔτε κτημάτων οὔτ' ἐπιτηδευμάτων, ἂν μὴ τῷ πολέμῳ ἄρα κρατῆ τις· πάντα δὲ τὰ τῶν νικωμένων ἀγαθὰ τῶν νικῶντων γίνεσθαι.

ΑΘ. Καλῶς γε, ὦ ξένη, φαίνει μοι γεγυμνάσθαι πρὸς τὸ διεδέναι τὰ Κρητῶν νόμιμα. τότε δέ μοι φράζε εἴτι σαφέστερον· ὃν γὰρ ὄρον ἔθου τῆς εὐ πολιτευομένης πόλεως, δοκεῖς μοι λέγειν οὕτω κεκοσμημένην οἰκεῖν δεῖν ὥστε πολέμῳ νικᾶν τὰς ἄλλας πόλεις, ἢ γὰρ;

ΚΛ. Πάνν μὲν οὖν οἶμαι δὲ καὶ τῷδε οὕτω ξυνοκεῖν.

ΜΕ. Πῶς γὰρ ἂν ἄλλως ἀποκρίναιτο, ὦ θεεῖ, 20 Λακεδαιμονίων γε ὅστισοῦν;

ΑΘ. Πότερ' οὖν δὴ πόλεσι μὲν πρὸς πόλεις ὄρθον τοῦτ' ἐστί, κώμη δὲ πρὸς κώμην ἕτερον;

ciundum. quam enim plerique pacem nominant, id esse nomen solummodo existimandum: re vero ipsa omnibus civitatibus ad omnes bellum esse natura, ne indictum quidem. reperies utique, si ita consideres, Cretensium legumlatorem omnes ferme leges, tam privatim quam publice, ita nobis conscripsisse, quasi ad bellum respiceret: atque ita illis parere iussisse, quasi ceterarum rerum nulla esset utilitas, non possessionum, non artium, nisi quis bello superet; cum omnia bona eorum, qui invicti sunt, ad victores illico transeant. *Athen.* Probe, o hospes, ad perficiendas Cretensium leges exereitatus mihi videris. sed id planius dicas. recte dispositam civitatem tunc demum dicere visus es, cum sic instituta est: ut ceteras bello vincere possit. nonne ita? *Cli.* Ita prorsus. hunc etiam arbitror consensurum. *Meg.* Haud aliter, o divine vir, Lacedaemoniorum quispiam responderet. *Athen.* Utrum civitas ad civitatem ita se habet; vicus autem ad vicum ali-

ΚΛ. Οὐδαμῶς.

ΑΘ. Ἄλλὰ ταῦτόν;

ΚΛ. Ναί.

ΑΘ. Τί δέ; πρὸς οἰκίαν οἰκία τῶν ἐν τῇ κώμῃ, καὶ πρὸς ἄνδρα ἄνδρι ἐνὶ πρὸς ἓνα, ταῦτόν ἐστι;

ΚΛ. Ταῦτόν.

ΑΘ. Αὐτῷ δὲ πρὸς αὐτὸν πότερον ὡς πολεμίῳ πρὸς πολέμιον διανοητέον, ἢ πῶς ἐτι λέγομεν;

ΚΛ. Ὡ ξένη Ἀθηναῖε — οὐ γὰρ σε Ἀττικὸν 10 ἐθέλωμι ἂν προσαγορεύειν· δοκεῖς γὰρ μοι τῆς θεοῦ ἐπωνυμίας ἄξιος εἶναι μᾶλλον ἐπονομάζεσθαι τὸν γὰρ λόγον ἐπ' ἀρχὴν ὀρθῶς ἀναγαγὼν σαφέστερον ἐποίησας, ὥστε ἔξον ἀνευρήσεις ὅτι νῦν δὴ ὑφ' ἡμῶν ὀρθῶς ἐρήθη τὸ πολεμίους εἶναι πάντας πᾶσι δημοσία τε καὶ ἰδία ἐκάσους αὐτοὺς σφίσι αὐτοῖς.

ΑΘ. Πῶς εἰρηκας, ὦ θανμάσιε;

ΚΛ. Κἀνταῦθα, ὦ ξένη, τὸ νικᾶν αὐτὸν αὐτὸν πασῶν νικῶν πρώτη τε καὶ ἀρίστη, τὸ δὲ ἠττάσθαι αὐτὸν ὑφ' ἑαυτοῦ πάντων αἰσχιστόν τε ἅμα καὶ κίνσον. 20 ταῦτα γὰρ ὡς πολέμου ἐν ἐκάστοις ἡμῶν ὄντος πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς σημαίνει.

ΑΘ. Πάλιν τοίνυν τὸν λόγον ἀνασφραξάμεν. ἐπειδὴ γὰρ εἰς ἕκαστος ἡμῶν ὁ μὲν κρείττων αὐτοῦ,

ter? *Cli.* Non aliter. *Athen.* Similiter ergo se habent. *Cli.* Similiter. *Athen.* Nunquid et domus ad domum, quae eodem in vico sunt, et singuli viri ad singulos? *Cli.* Similiter et ista. *Athen.* Quid porro de viro quolibet ad se ipsum est dicendum? utrum quemlibet ad se ipsum, quasi hostem ad hostem, affici dicemus? an aliter? *Cli.* O Atheniensis hospes. non enim ego te Atticum nominare volo, videris namque Deae ipsius Athenas, id est Palladis, cognomento dignior esse. nempe universam hanc rationem ad principium reductam ita planam fecisti, ut facilius inveniri queat, modo probe fuisse dictum, hostes videlicet omnes omnibus esse, tam publice quam privatim, et singulos sibi ipsis. *Athen.* Quomodo id ais, o vir mirifice? *Cli.* Primam, o hospes, et optimam esse dico victoriam, ut se ipsum quis vincat: turpissimum vero quiddam et pessimum, ut a se ipso vincatur, atque haec omnia bellum esse singulis ad se ipsos significant. *Athen.* Orationem illam iterum resumamus. nam cum quisque nostrum aut

θῶν μὲν ὄντων τῶν δυναμένων ἄρχειν αὐτῶν, κακῶν δὲ κῶν μὴ.

ΚΛ. Λέγεις ὀρθότατα.

ΑΘ. Σαφέστερον ἔτι τοίνυν ἀναλάβωμεν τοῦτ' αὐτὸ ὃ τί ποτε λέγομεν. καὶ μοι δι' εἰκόνας ἀποδείξα-
σθε ἐάν πως δυνατὸς ὑμῖν γένομαι δηλῶσαι τὸ τοι-
οῦτον.

ΚΛ. Λέγε μόνον.

ΑΘ. Οὐκοῦν ἓνα μὲν ἡμῶν ἕκασον αὐτῶν τι-
θῶμεν;

ΚΛ. Ναί.

ΑΘ. Ἄνο δὲ κερτημένον ἐν αὐτῷ ξυμβούλω ἐναν-
τίω τε καὶ ἄφρονε, ᾧ προσαγορεύομεν ἡδονὴν καὶ
λύπην;

ΚΛ. Ἐστὶ ταῦτα.

ΑΘ. Πρὸς δὲ τούτοις ἀμφοῖν αὐτῶν δόξας μελλόν-
των, οἷν κοινὸν μὲν ὄνομα ἐλπίς, ἴδιον δὲ φόβος μὲν
ἢ πρὸ λύπης ἐλπίς, θάρσος δὲ ἢ πρὸ τοῦ ἐναντίου.
ἐπὶ δὲ πᾶσι τούτοις λογισμός, ὃ τί ποτ' αὐτῶν ἀμει-
νον ἢ χεῖρον ὅς γενόμενος δόγμα πόλεως κοινὸν νό- 20
μος ἐπωνόμασαι.

ΚΛ. Μόγισ μὲν πως ἐρέσομαι, λέγε μὴν τὸ μετὰ
ταῦτα ὡς ἐπομένου.

ΜΕ. Καὶ ἐν ἐμοὶ μὴν ταῦτό τοῦτο πάθος ἐνι.

iam concessimus, bonos esse illos, qui sibimet imperare possunt; malos autem, qui nequeunt. *Cl.* Scite admodum. *Athen.* Resumamus igitur id ipsum, ut clarius innotescat, quod dicimus. ac vos per imaginem istud, ut liqueat, accipiatis, si quo modo possim rem nobis hanc aperire. *Cl.* Dic iam. *Athen.* Nonne quemlibet nostrum unum putamus? *Cl.* Unum. *Athen.* Habentem videlicet in se consiliarios duos, contrarios atque amentes, quos voluptatem ac dolorem appellamus. *Cl.* Et hoc. *Athen.* Ad hos futurorum opiniones accedunt, quibus commune nomen spes est: proprie vero, quae ante dolorem spes est, timor, quae ante contrarium, confidentia. ad haec omnia: rationis iudicium, dictans, quid istorum melius sit, quid peius, hoc si commune decretum civitatis efficitur, lex nominatur. *Cl.* Vix ego te sequor. dic tamen, quae restant, perinde ac si sequerer. *Meg.* Idem mihi quo-

ΑΘ. Περὶ δὴ τούτων διανοηθῶμεν οὕτωςί. θαῦ-
μα μὲν ἕκασον ἡμῶν ἡγησώμεθα τῶν ζῴων θεῖον, εἴτε
ὡς παίγνιον ἐκείνων εἴτε ὡς σπουδῇ τιμὴ ξυνηγός·
οὐ γὰρ δὴ τοῦτό γε γιγνώσκομεν· τόδε δὲ ἴσμεν, ὅτι
ταῦτα τὰ πάθη ἐν ἡμῖν οἷον νεῦρα ἢ σμήρυθοί τινες
ἐνοῦσαι οὐκ οἶσιν τε ἡμᾶς καὶ ἀλλήλαις ἀνθέλκουσιν ἐναν-
τίαι οὔσαι ἐπ' ἐναντίας πράξεις, οὗ δὴ διωρισμένη
ἀρετὴ καὶ κακία κεῖται. μὲν γὰρ φησὶν ὁ λόγος δεῖν
τῶν ἐλξεων ξυνεπιόμενον αἰεὶ καὶ μηδαμῇ ἀπολειπόμε-
10 νον ἐκείνης ἀνθέλκειν τοῖς ἄλλοις νεύροις ἕκασον, ταύ-
την δ' εἶναι τὴν τοῦ λογισμοῦ ἀγωγὴν χρυσὴν καὶ 645
ἱερὰν, τῆς πόλεως κοινὸν νόμον ἐπικαλουμένην, ἄλ-
λας δὲ σκληρὰς καὶ σιδηρὰς, τὴν δὲ μαλακὴν ἄτε χρυ-
σὴν οὔσαν, τὰς δὲ ἄλλας παντοδαποῖς εἶδεσιν ὁμοίας·
δεῖν δὴ τῇ καλλίστῃ ἀγωγῇ τοῦ νόμου αἰεὶ ἑξυλλαμβά-
νειν· ἄτε γὰρ τοῦ λογισμοῦ καλοῦ μὲν ὄντος, πρᾶου
δὲ καὶ οὐ βιαίου, δεῖσθαι ὑπηρετῶν αὐτοῦ τὴν ἀγω-
γὴν, ὅπως ἂν ἡμῖν τὸ χρυσοῦν γένος νικᾷ τἄλλα γένη.
καὶ οὕτω δὴ περὶ θαυμάτων ὡς ὄντων ἡμῶν ὁ μῦθος
20 ἀρετῆς σεσωσμένος ἂν εἴη, καὶ τὸ κρείττω ἑαυτοῦ καὶ
ἥττω εἶναι τρόπον τινὰ φανερόν ἂν γίγνοιτο μᾶλλον

que accidit. *Athen.* Sic autem de his cogitemus, ut miraculum quoddam divinum in animantium genere unumquemque nostrum existimemus, sive ludo seu studio quodam (non enim id novimus) a superis constitutum. illud autem non ignoramus, quod hi affectus in nobis, quasi nervi aut funes ingeniti, trahunt nos contraque invicem retrahunt ad contrarias actiones, ubi virtus et vitium discreta versantur. ratio enim tractionem unam sequendam semper neque unquam relinquendam, sed ad illam ceteros quoque nervos retrahendos aperte dictat, eamque iudicii rationalis esse perductionem auream atque sacram, quae civitatis lex communis vocatur. et ceteras quidem duras ac ferreas esse; hanc mollem; quod aurea sit: et uniformem praeterea; ceteras multiformes. oportere itaque pulcherrimam legis ductionem sequi semper eique favere. nam cum rationis iudicium honesta res sit, et mitis quidem potius quam violenta, ministris ductionem ipsius egere, ut aureum in nobis genus alia genera superet. et sic illa fabula, qua mira res homo esse narratur, virtute servabitur, et qua ratione superior quis et inferior quodammodo se ipso dicatur, planius cognoscetur,

λάτῃ τοῖς ἀνθρώποις καὶ διαφθείρεται τὰ πολλὰ ἐν τῷ βίῳ, θεοὶ δὲ οὐκ εἰσὶν ἀνθρώπων ἐπίπονον περὶ τοῦ γένους ἀναπαύλας τε αὐτοῖς τῶν πόνων ἐτάξαντο τὰς τῶν ἑορτῶν ἀμοιβὰς τοῖς θεοῖς, καὶ Μούσας Ἀπόλλωνα τε μουσηγέτην καὶ Διόνυσον ξυνορτασὰς ἔδωσαν, ἵν' ἐπανορθῶνται τὰς τροφὰς γενομένας ἐν ταῖς ἑορταῖς μετὰ θεῶν. ὁρᾶν οὖν χρὴ πρότερον ἀληθῆς ἡμῖν κατὰ φύσιν ὁ λόγος ὑμνεῖται τὰ νῦν, ἢ πῶς φησὶ δὲ τὸ νέον ἅπαν ὡς ἔπος εἰπεῖν τοῖς τε σώμασι καὶ ταῖς φωναῖς ἡσυχίαν ἄγειν οὐ δύνασθαι, κινεῖσθαι δὲ ἀεὶ ζητεῖν καὶ φθέγγεσθαι, τὰ μὲν ἀλλόμενα καὶ σικρῶντα, οἷον ὀρχούμενα μεθ' ἡδονῆς καὶ προσπαίζοντα, τὰ δὲ φθεγγόμενα πάσας φωνάς. τὰ μὲν οὖν ἄλλα ζῶα οὐκ ἔχουσιν αἰσθησὶν τῶν ἐν ταῖς κινήσει τάξεων οὐδὲ ἀταξιῶν, οἷς δὴ ῥυθμὸς ὄνομα καὶ ἀρμονία· ἡμῖν δὲ οὗς εἶπομεν τοὺς θεοὺς συγχορευτὰς δεδῶσθαι, τούτους εἶναι καὶ τοὺς δεδαικῶτας τὴν ἔργου- 654
θμὸν τε καὶ ἑναρμόνιον αἰσθησὶν μεθ' ἡδονῆς, ἢ δὴ κινεῖν τε ἡμᾶς καὶ χορηγεῖν ἡμῶν τούτους, ὧδαίς τε 20 καὶ ὀρχήσεσιν ἀλλήλοις ξυνείροντας, χορούς τε ὀνομακέναι παρὰ τῆς χαρᾶς ἔμφυτον ὄνομα. πρῶτον δὲ τοῦτο

grediuntur homines in vita ac saepe pervertunt. dii autem, genus hominum laboribus natura pressum miserati, remissiones laborum ipsis statuerunt, solemnia videlicet festa vicissim in ipsorum Deorum honorem instituta praebentes. musas quin etiam et Apollinem Musarum ducem et Bacchum concelebratores, Deorumque consilio emendatores inter solemnia morum adhibuere. considerandum igitur, utrum hic sermo secundum naturam nobis ac verus est, qui dicit, tenerioris aetatis omnes, ut uno verbo complectar, non posse nec corpore nec voce quiescere, sed moveri semper et loqui velle, alios exsultantes ac gestientes et veluti cum voluptate saltantes ludentesque; alios variis vocibus conclamantes. ac cetera quidem animalia ordinem ordinisve defectum, qui sane ordo in motibus inspicitur et rhythmus harmoniaque vocatur, nequaquam advertere. nobis autem ab his Diis, quos concelebratores datos esse nobis diximus, rhythmum et harmoniae participem sensum esse tributum, eosque movere nos cum voluptate, chorumque nobis ducere, cantibus et saltationibus nos invicem copulantes, quem quidem chorum achara, id est lactitia, nominaverint. pri-

I.

Ταῦτα μὲν οὖν δὴ ταύτη' πολιτείας δ' ἀρχὴν τίνα 676
ποτὲ φῶμεν γεγονέναι; μῶν οὐκ ἐνθένδε τις ἂν αὐτὴν
ῥᾶσά τε καὶ κάλλιστα κατίδοι;

ΚΑ. Πόθεν;

ΑΘ. Ὅθεν περ καὶ τὴν τῶν πόλεων ἐπίδοσιν
εἰς ἀρετὴν μεταβαίνουσαν ἅμα καὶ κακίαν ἐκάσποτε
θεατέον.

ΚΑ. Λέγεις δὲ πόθεν;

ΑΘ. Οἶμαι μὲν ἀπὸ χρόνου μῆνους τε καὶ ἀπει-
10 ρίας καὶ τῶν μεταβολῶν ἐν τῷ τοιοῦτῳ.

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Φέρε, ἀφ' οὗ πόλεις τ' εἰσὶ καὶ ἄνθρωποι
πολιτευόμενοι, δοκεῖς ἂν ποτε κατανοῆσαι χρόνου πλῆ-
θος ὅσον γέρονεν;

Haec quidem ita se habeant. civilis autem disciplinae initium quodnam fuisse dicemus? an non hinc facillime ipsum quis optimeque inspiciet? *Cl.* Undenam? *Athen.* Unde civitatum quoque incrementum et ad virtutem et ad vitium licet inspiciere. *Cl.* Unde dicis? *Athen.* Reor equidem a longitudine infinitateque temporis, rerumque in eo mutationibus. *Cl.* Quo pacto id ais? *Athen.* Age, dic, si habes, ex quo urbes civilesque hominum institutiones coeperunt, quanta temporis praecesserit multitudo.

ΚΛ. Οὐκ οὖν ῥᾶδίον γε οὐδαμῶς.

ΑΘ. Τὸ δέ γε, ὡς ἄπλετόν τι καὶ ἀμήχανον ἂν εἴη.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν τοῦτό γε.

ΑΘ. Μῶν οὖν οὐ μυρίαί μὲν ἐπὶ μυρίαῖς ἡμῖν γεγόνασι πόλεις ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τοῦ πλήθους λόγον οὐκ ἐλάττους ἐφθαρμέναι; πεπολιτευμέναι δ' αὖ πάσας πολιτείας πολλὰς ἐκασαχοῦ; καὶ τότε μὲν ἐξ ἐλαττόνων μείζους, τότε δὲ ἐκ μείζονων ἐλάττους, καὶ χεῖρους ἐκ βελτιόνων γεγόνασι καὶ 10 βελτίους ἐκ χειρόνων;

ΚΛ. Ἀνεγκαῖον.

ΑΘ. Ταύτης δὴ περὶ λάβωμεν, εἰ δυναίμεθα, τῆς μεταβολῆς τὴν αἰτίαν· τάχα γὰρ ἂν ἴσως δεῖξειεν ἡμῖν τὴν πρώτην τῶν πολιτειῶν γένεσιν καὶ μετάβασιν.

ΚΛ. Εὖ λέγεις, καὶ προθυμείσθαι δεῖ σὲ μὲν ὃ διανοεῖ περὶ αὐτῶν ἀποφαινόμενον, ἡμᾶς δὲ ξυνεπομένους.

577 ΑΘ. Ἄρ' οὖν ὑμῖν οἱ παλαιοὶ λόγοι ἀλήθειαν ἔχουν τινὰ δοκοῦσιν;

ΚΛ. Ποῖοι δὴ;

ΑΘ. Τὸ πολλὰς ἀνθρώπων φθορὰς γεγονέναι κατακλισμοῖς τε καὶ νόσοις καὶ ἄλλοις πολλοῖς, ἐν οἷς βραχὺ τι τῶν ἀνθρώπων λείπεσθαι γένος.

Cl. Nequaquam id facile. *Athen.* Inexplebile utique hoc et impossibile cogitatu. *Cl.* Sic est omnino. *Athen.* Nonne innumerae in hoc tempore conditae sunt civitates, totidemque destructae, quae omni civilis vitae conditione passim usae sint, factaeque modo e minoribus, modo minores e maioribus, peiores quoque ex melioribus, et contra ex peioribus meliores? *Cl.* Necessarium id quidem est. *Athen.* Huius igitur mutationis causam excogitemus, si possumus. fortassis enim primam vitae civilis causam mutationemque nobis ostendet. *Cl.* Probe loqueris. quare et te oportet, quid hac de re sentias, diligenter exponere: et nos attente auscultare. *Athen.* Num igitur prisci sermones veritatem aliquam habere videntur? *Cl.* Quinam? *Athen.* Multos videlicet hominum interitus ex diluviis, morbis aliisque pestibus olim accidisse: ex quibus pauci homines superstites fuerint. *Cl.* Valde

ΑΘ. Καὶ τοίνυν εἴσις ἄμα καὶ πόλεμος ἀπολώ-
λει κατὰ τὸν τότε χρόνον πολλαχῆ.

ΚΑ. Πῶς;

ΑΘ. Πρῶτον μὲν ἡγάπων καὶ ἐφιλοφρονοῦντο
ἀλλήλους δι' ἐρημίαν, ἔπειτα οὐ περιμάχητος ἦν αὐτοῖς
ἡ τροφή. νομῆς γὰρ οὐκ ἦν σπάνις, εἰ μὴ τισι κατ' ἀρ- 679
χὰς ἴσως, ἢ δὴ τὸ πλεῖστον διέζων ἐν τῷ τότε χρόνῳ·
γάλακτος γὰρ καὶ κρεῶν οὐδαμῶς ἐνδεεῖς ἦσαν, ἔτι δὲ
θηρεύοντες οὐ φαύλην οὐδ' ὀλίγην τροφήν παρείχοντο.
10 καὶ μὴν ἀμπεχόνης γε καὶ ξρωμνῆς καὶ οἰκήσεων καὶ
σκευῶν ἐμπύρων τε καὶ ἀπύρων εὐπόρουσ' αἱ πλασι-
καὶ γὰρ καὶ ὅσαι πλεκτικαὶ τῶν τεχνῶν οὐδὲ ἐν προς-
δέονται σιδήρου. ταῦτα δὲ πάντα τούτῳ τῷ τέχνῳ
θεὸς ἔδωκε πορίζειν τοῖς ἀνθρώποις, ἵν' ὅποτε εἰς τὴν
τοιαύτην ἀπορίαν ἔλθοιεν, ἔχοι βλάβην καὶ ἐπίδοσιν τὸ
τῶν ἀνθρώπων γένος. πένητες μὲν δὴ διὰ τὸ τοιοῦτον
σφόδρα οὐκ ἦσαν, οὐδ' ὑπὸ πενίας ἀναγκαζόμενοι διά-
φοροι ἑαυτοῖς ἐγίγνοντο· πλούσιοι δ' οὐκ ἂν ποτ' ἐγέ-
νοντο ἄχρῆστοί τε καὶ ἀνάργυροι ὄντες, ὃ τότε ἐν ἐκεί-
20 νοις παρῆν. ἢ δ' ἂν ποτε ξυνοικία μῆτε πλοῦτος ξυ-
οικῆ μῆτε πενία, σχεδὸν ἐν ταύτῃ γενναϊότατα ἦθη
γίγνοιτ' ἂν· οὔτε γὰρ ὕβρις οὔτ' ἀδικία, ζῆλοί τε αὖ

illo tempore neque bellum erat. *Cli.* Qua ratione? *Athen.* Primo, quod propter desolationem ardenti se invicem benevolentia complectebantur. deinde, quod cibus bellum non concitabat. pascuorum enim nulla erat inopia, nisi forte quibusdam paucis ab initio: pascuis autem plurimum illis temporibus vitam agebant, lactis item et carniū copia non deerat: ac venatio facile alimenta, nec illa quidem malā, snppeditabat. vestitus praeterea, stramentorum, habitaculorum vasculorumque tam igneorum quam non igneorum copiam habebant. artes quippe fingendi atque texendi ferro non indigent: quibus haec omnia Dei nutu consequimur, ut si quando homines in talem calamitatem deciderint, propagari genus humanum possit. Hac de causa non valde inopes erant, neque inopia compellebantur ad bella. divites etiam fieri minime poterant, cum neque aurum neque argentum haberent. in quocumque vero hominum coetu nec inopia neque divitiae sunt, huic iustissimi mores aderunt. neque enim ibi contumelia neque iniuria locum habet. aemulatio quoque et invidia

επόμενα ἐνί πάντα εἰρήσῳ τοῦδ' ἔνεκα, ἵνα νοήσω-
μεν τοῖς τότε νόμων τίς ποτ' ἦν χρεία καὶ τίς ἦν νο- 680
μοθέτης αὐτοῖς.

ΚΑ. Καὶ καλῶς γε εἰρήσας.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν μὲν οὐτ' εἰδόντο νομοθετῶν οὐ τέ-
πω ἐφίλει κατὰ τοῦτους τοὺς χρόνους γίγνεσθαι τὸ
τοιούτον; οὐδὲ γὰρ γράμματα ἔξι πω τοῖς ἐν τούτῳ
τῷ μέρει τῆς περιόδου γεγονόσιν, ἀλλ' ἔθεσι καὶ τοῖς
λεγομένοις πατρίοις νόμοις ἐπόμενοι ζῶσιν.

10 ΚΑ. Εἰκὸς γοῦν.

ΑΘ. Πολιτείας δέ γε ἤδη καὶ τρόπος ἐστὶ τις
οὗτος.

ΚΑ. Τίς;

ΑΘ. Δοκοῦσί μοι πάντες τὴν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ
πολιτείαν δυναστείαν καλεῖν, ἢ καὶ νῦν ἐτι πολλαχού
καὶ ἐν Ἑλλήσι καὶ κατὰ βαρβάρους ἐστὶ λέγει δ' αὐτὴν
που καὶ Ὅμηρος γεγονέναι περὶ τὴν τῶν Κυκλώπων
οἴκησιν, εἰπὼν

20 τοῖσιν δ' οὐτ' ἀγοραὶ βουλευφόροι οὔτε θέμιστες,

ἀλλ' οἳ γ' ὑψηλῶν ὀρέων ναίουσι κάρηνα

ἐν σπέσσι γλαφυροῖσι, θεμιστεύει δὲ ἕκαστος

παίδων ἢδ' ἀλόχων, οὐδ' ἀλλήλων ἀλέγουσιν.

ΚΑ. Ἐοικέ γε ὁ ποιητὴς ὑμῖν οὗτος γεγονέναι
χαρίεις. καὶ γὰρ δὴ καὶ ἄλλα αὐτοῦ διεληλύθαμεν

sint: et, quae sequuntur, iccirco exponantur omnia, ut intelli-
gamus, cur illis opus legibus fuerit et quis leges eis condiderit.
Cli. Probe dixisti. Athen. An igitur illi nec legumlatoribus in-
digebant, neque dum illis temporibus id fieri consueverat? lite-
ras enim nondum habebant illius temporis homines, sed consue-
tudinem et mores maiorum sequentes vivebant. Cli. Verisimile
est. sed civilis disciplinae quis modus fuit? Athen. Hic. Cli.
Quis? Athen. Omnes mihi videntur disciplinam vivendi civilem
illius temporis imperium appellare: quod etiam nunc multis in
locis et apud Graecos et apud barbaros viget. quod quidem in
habitatione Cyclopum existisse, ita testatur Homerus: His con-
siliariae nullae sunt conciones, neque rostra iudiciorum: sed in
altis montibus cava antra inhabitant; spretisque publicis, priva-
tim quique uxoribus filiisque dant iura. Cli. Iocundus hic poeta
vobis fuisse videtur, atqui et alia nonnulla ipsius percurramus,

ρίων ἕνεκα ποιοῦνται, μίαν οἰκίαν αὖ κοινήν καὶ μεγάλην ἀποτελοῦντες.

ΚΛ. Τὸ γοῦν εἰκὸς ταῦθ' οὕτω γίγνεσθαι.

ΑΘ. Τί δέ; τόδε ἄρα οὐκ εἰκὸς;

ΚΛ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Τῶν οἰκήσεων τούτων μείζονων ἀξιομητιῶν ἐκ τῶν ἐλαττόνων καὶ πρώτων ἐκάστην τῶν σμικρῶν παρεῖναι κατὰ γένος ἔχουσαν τὸν τε πρεσβύτατον ἄρχοντα καὶ αὐτῆς ἔθη ἅττα ἴδια διὰ τὸ χωρὶς ἀλλήλων οἰκεῖν, ἕτερα ἀφ' ἑτέρων ὄντων τῶν γεννητόρων τε καὶ θρεψάντων, ἃ εἰδίσθησαν περὶ θεοῦς τε καὶ ἑαυτοῦς κοσμιωτέρων μὲν κοσμιώτερα καὶ ἀνδρικῶν ἀνδρικώτερα· καὶ κατὰ τρόπον οὕτως ἐκάστους τὰς αὐτῶν ἀκαιρέσεις εἰς τοὺς παῖδας ἀποτυπουμένους καὶ παιδῶν παῖδας, ὃ λέγομεν, ἤκειν ἔχοντας ἰδίους νόμους εἰς τὴν μείζονα ξυνοικίαν.

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Καὶ μὴν τοὺς γε αὐτῶν νόμους ἀρέσκειν ἐκάστοις ἀναγκαῖόν ποιν, τοὺς δὲ τῶν ἄλλων ὑξέρους.

20 ΚΛ. Οὕτως.

ΑΘ. Ἀρχὴ δὴ νομοθεσίας οἷον ἐμβάντες ἐλάβομεν, ὡς ἔοικεν.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

muros urbium ferarum causa condunt, unam domum amplam communemque condentes. *Meg.* Verisimile id quidem videtur. *Athen.* Quid autem hoc? nonne etiam verisimile? *Meg.* Quidnam? *Athen.* Cum habitationes istae maiores e minoribus primisque sint factae, conveniens est adesse parvarum singulas generatim, habentes sigillatim seniores principes propriosque mores, ex eo, quod seorsum vixerint, et iccirco alios ab aliis parentibus educatoribusque mores susceperint, quibus assueti sunt singuli ad Deos colendos seque ipsos curandos, modestiores quidem a modestis, a fortioribus fortiores, et in ceteris omnibus, prout singuli filios aut nepotes erudierunt, quorum ritus quasi leges proprias ad maiorem habitationem ferunt. *Meg.* Quid prohibet? *Athen.* Atqui necesse est, leges suas cuique imprimis placere, aliorum vero leges loco secundo. *Meg.* Ita est. *Athen.* Sed videmur iam in ipsam quasi legum lationem clam incidisse. *Meg.* Utique.

γὰρ ἐπὶ τὴν εἰς Λακεδαίμονα κατοικίσιον αὐτὴν, ἣν 683
 ὑμεῖς ὀρθῶς ἔφατε κατοικεῖσθαι καὶ Κρήτην ὡς ἀδελ-
 φοῖς νόμοις. νῦν οὖν δὴ τοσούτῃς πλεονεκτοῦμεν τῇ
 πλάνῃ τοῦ λόγου, διὰ πολιτειῶν καὶ κατοικισμῶν διεξ-
 ελθόντες· ἔθευσάμεθα πρώτην τε καὶ δευτέραν καὶ τρί-
 την πόλιν, ἀλλήλων, ὡς οἴομεθα, ταῖς κατοικίσεσιν
 ἐχομένας ἐν χρόνου τινὸς μήνεσιν ἀπλέτοις. νῦν δὲ δὴ
 τετάρτη τις ἡμῖν αὕτη πόλις, εἰ δὲ βούλεσθε, ἔθνος
 ἦκει κατοικεῖζόμενόν τε ποτε καὶ νῦν κατωμισμένον. ἐξ
 10 ὧν ἀπάντων εἴ τι ξυνεῖναι δυνάμεθα τί τε καλῶς ἢ μὴ
 κατωκίσθη, καὶ ποῖοι νόμοι σώζουσιν αὐτῶν τὰ σωζό-
 μενα καὶ ποῖοι φθειροῦσι τὰ φθειρόμενα, καὶ ἀντὶ
 ποίων ποῖα μετατεθέντα εὐδαίμονα πόλιν ἀπεργά-
 ζοιτ' ἂν, ᾧ Μέγιλλέ τε καὶ Κλεινία. ταῦτα δὴ πάλιν
 οἶον ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν λεπτέον, εἰ μὴ τι τοῖς εἰρημένοις
 ἐγκαλοῦμεν λόγοις.

ME. Εἰ γοῦν, ᾧ ξένη, τις ἡμῖν ὑπόσχοιτο θεὸς
 ὡς, ἐὰν ἐπιχεωήσωμεν τὸ δεύτερον τῇ τῆς νομοθεσίας
 σκέψει, τῶν νῦν εἰρημένων λόγων οὐ χεῖρους οὐδ' ἐλάτ-
 20 τους ἀκουσόμεθα, μακρὰν ἂν ἔλθοιμι ἔγωγε, καὶ μοι
 βραχεὶ ἂν δόξειεν ἢ νῦν παροῦσα ἡμέρα γίνεσθαι.

sciplinam delapsa est, quam et in Lacedaemonia et in Creta recte,
 quasi fraternis legibus, institutam asseritis. tantum vero ex hac
 orationis digressione lucrati sumus, ut, dum per disciplinas civi-
 les urbiumque habitationes transveheremur, primam et secundam
 et tertiam civitatem perspexerimus, alteram ab altera in tractu
 quodam longissimo temporis, ut nostra fert opinio, dependentem.
 nunc vero quarta haec nobis civitas venit, aut, si vultis, quartum
 hoc hominum genus, quod et quandoque alicubi habitavit et nunc
 iam habitat, ex quibus omnibus si intelligere potuerimus, quid
 bene vel contra in habitatione sit institutum, et quatenam leges ip-
 sorum conservant ea quae conservantur, et quae corrupta corrumpunt,
 et qualis institutionum civilium commutatio beatam, o Megille
 et Clinia, efficit civitatem, satis nobis factum putabimus. haec om-
 nia, inquam, rursus, tanquam ab initio, nobis tractanda sunt: nisi
 forte aliquo pacto, quae dicta sunt, respiciamus. Meg. Si quis
 nobis, hospes, Deus polliceretur, quod si disputationem rursus
 de latrone legum aggredieremur, neque pauciora neque peiora his,
 quae dicta sunt, audiremus: longum ipse hac de causa iter fa-
 cerem, et brevis mihi haec dies videretur, quamvis ab aestivali

τιον ἀμαθαιῶν εἰς ταῦτα ἐκάστοτε φανεῖται. ταῦτα μὲν οὖν, καθά περ εἶπομεν ἄρτι, λελεγμένα τεθῆτω ταύτη.

ΚΛ. Κεῖσθω γὰρ οὖν.

ΑΘ. Ἄρχοντας δὲ δὴ καὶ ἀρχομένους ἀναγκάϊον ἐν ταῖς πόλεσιν εἶναι που.

ΚΛ. Τί μῆν;

ΑΘ. Εἴεν ἀξιώματα δὲ δὴ τοῦ τε ἀρχεῖν καὶ ἀρ- 690
χεσθαι ποῖά ἐσι καὶ πόσα, ἐν τε πόλεσι μεγάλας καὶ
10 σμικραῖς ἐν τε οἰκίαις ὡσαύτως; ἄρ' οὐχὶ ἐν μὲν τό τε
πατρὸς καὶ μητρὸς; καὶ ὅλως γονείας ἐκρόνων ἀρχεῖν
ἀξίωμα ὀρθὸν πανταχοῦ ἂν εἴη;

ΚΛ. Καὶ μάλα.

ΑΘ. Τούτω δέ γε ἐπόμενον γενναίους ἀγεννῶν
ἀρχεῖν καὶ τρίτον ἐτι τούτοις ξυνέπεται τὸ πρεσβυτέ-
ρους μὲν ἀρχεῖν δεῖν, νεωτέρους δὲ ἀρχεσθαι.

ΚΛ. Τί μῆν;

ΑΘ. Τέταρτον δ' αὖ δούλους μὲν ἀρχεσθαι, δε-
σπότης δὲ ἀρχεῖν.

20 ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Πέμπτόν γε, οἶμαι, τὸν κρείττονα μὲν ἀρ-
χειν, τὸν ἥττω δὲ ἀρχεσθαι.

ΚΛ. Μάλα γε ἀναγκαίαν ἀρχὴν εἶρηκας.

ΑΘ. Καὶ πλείστην γε ἐν ξύμπασιν τοῖς ζώοις οὖσαν

et civitatis nunquam servator, sed contra omnino ad haec semper ignarus esse videbitur. haec igitur, ut paulo ante diximus, ita se habeant. *Cl.* Ita prorsus. *Athen.* Imperantes vero et parentes nonne in civitatibus esse debent? *Cl.* Utique. *Athen.* Esto. rationes autem pro dignitate imperandi atque parendi quales sunt et quot tam in civitatibus magnis et parvis, quam privatim in domibus similiter sunt? nonne prima dignitatis recta ratio erit, ut pater ac mater et simpliciter genitores ubique natis imperent? *Cl.* Maxime. *Athen.* Secunda, ut ignobilibus generosi? tertia, ut iunioribus seniores? *Cl.* Et hoc. *Athen.* Quarta, ut domini servis? *Cl.* Procul dubio. *Athen.* Quinta, ut potentiores dominantur, imbecilliores serviant? *Cl.* Principatium modo dixisti admodum necessarium. *Athen.* Immo vero qui plurimus,

σπουδαίων ἀνθρώπων γιγνομένης τὰς τιμὰς ἐκάσους οὐκ ἂν δύνατο ὀρθῶς ἀποδιδόναι τις. καὶ τοι πῶς ἂν ἔτι πολιτεία γίγνοιτο ὀρθή τούτου σερομένη;

ΚΑ. Σχεδὸν ἀδύνατον. ἀλλὰ μὴν, ὦ ξένε, τήν γε περὶ Σαλαμίνα ναυμαχίαν τῶν Ἑλλήνων πρὸς τοὺς βαρβάρους γενομένην ἡμεῖς γε οἱ Κοῤῥητες τήν Ἑλλάδα φαρμὲν σῶσαι.

ΑΘ. Καὶ γὰρ οἱ πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων λέγουσι ταῦτα. ἡμεῖς δέ, ὦ φίλε, ἐγὼ τε
 10 καὶ ὄδε, Μίγιλλος, φαρμὲν τήν πεζὴν μάχην τήν ἐν Μαραθῶνι γενομένην καὶ ἐν Πλαταιαῖς τήν μὲν ἄρξαι τῆς σωτηρίας τοῖς Ἑλλησι, τήν δὲ τέλος ἐπιθεῖναι, καὶ τὰς μὲν βελτίους τοὺς Ἑλληνας ποιῆσαι, τὰς δὲ οὐ βελτίους, ἢν οὕτω λέγωμεν περὶ τῶν τότε ξυσσωσασῶν ἡμᾶς μαχῶν· πρὸς γὰρ τῇ περὶ Σαλαμίνα τήν περὶ τὸ Ἀρτεμισίον σοι προσθήσω κατὰ θάλατταν μάχην. ἀλλὰ γὰρ ἀποβλέποντες νῦν πρὸς πολιτείας ἀρετὴν καὶ χώρας φύσιν σκοπούμεθα καὶ νόμων τάξιν, οὐ τὸ σῶζεσθαι τε καὶ εἶναι μόνον ἀνθρώποις τιμῶ-
 20 τaton ἡγοούμενοι, καθά περ οἱ πολλοί, τὸ δ' ὡς βελτίους γίνεσθαι τε καὶ εἶναι τοσοῦτον χρόνον ὅσον ἂν ὦσιν. εἴρηται δ' ἡμῖν, οἴμαι, καὶ τοῦτο ἐν τοῖς πρόσθεν.

geratur, non potest quispiam recte honores singulis reddere. quomodo vero recte se habere civitas potest, si hoc ipso privata fuerit? *Cli.* Ferme impossibile. verumtamen, hospes, navale apud Salaminam Graecorum adversus barbaros proelium universam nos Cretenses Graeciam servasse putamus. *Athen.* Atqui multi istud tam Graecorum quam barbarorum affirmant, ego autem, o amice, et iste Megillus, pedestrem in Marathone et in Plataeis pugnam, alteram principium salutis, alteram finem fuisse, dicimus. et his quidem pugnis meliores Graecos factos fuisse, aliis non meliores: ut ita de proeliis, quibus tunc pariter servati sumus, dicamus. bello enim apud Salaminam gesto illud addo, quod in Artemisio commissum fuit maritimum. Verum spectantes nunc civilis disciplinae virtutem, et regionis naturam, et legum ordinem consideramus. non enim servari ac esse solum, hominibus summo in pretio habendum existimamus, ut vulgus putat: sed ut, quamdiu sunt, optimi sint. quod et in superioribus, ut arbitror, a nobis est dictum. *Cli.* Dictum plane. *Athen.*

σοι καὶ πῶς πόλιν ἔχουσαν δῶμεν, ὃ λαβῶν ἔξεις ὡστ' ἐν τῶν λοιπῶν αὐτὸς τὴν πόλιν ἰκανῶς διοικῆσαι; Τί μετὰ τοῦτ' εἰπεῖν ὀρθῶς ἔσιν; ἄρα τοῦ νομοθέτου φράζωμεν τοῦτο; ἢ γὰρ;

Κλ. Ναί.

Αθ. Τόδε τυραννομένην μοι δότε τὴν πόλιν, φήσει τύραννος δ' ἔσω νέος μνήμων καὶ εὐμαθής καὶ ἀνδρείος καὶ μεγαλοπρεπής φύσει. ὃ δὲ καὶ ἐν τοῖς πρόσθεν ἐλέγομεν δεῖν ἐπεσθαι ξύμπασι τοῖς τῆς ἀρετῆς μέρεσι, καὶ νῦν τῇ τυραννομένη ψυχῇ τοῦτο ξυν- 10
710 ἐπέσθω, ἐὰν μέλλῃ τῶν ἄλλων ὑπαρχόντων ὄφελος εἶναι τι.

Κλ. Σωφροσύνην μοι δοκεῖ φράζειν, ὃ Μενίλλε, δεῖν εἶναι τὴν ξυνεπομένην ὃ ξένος. ἢ γὰρ;

Αθ. Τὴν δημῶδη γε, ὃ Κλεινία, καὶ οὐχ ἦν τις σεμνύνων ἂν λέγοι, φρόνησιν προσαναγκάζων εἶναι τὰ σωφρονεῖν, ἀλλ' ὃ περ εὐθύς παισὶ καὶ θηρίοις, τοῖς μὲν ἀκρατῶς ἔχειν πρὸς τὰς ἡδονάς, ξύμφυτον ἐπανθεῖ, τοῖς δὲ ἐγκρατῶς ὃ καὶ μονοῦμενον ἐφαμεν τῶν πολλῶν ἀγαθῶν λεγομένων οὐκ ἄξιον εἶναι λόγου. ἔχετε 20
γὰρ ὃ λέγω πού.

Κλ. Πάνυ μὲν οὖν.

Αθ. Τούτην τοίνυν ἡμῖν ὃ τύραννος τὴν φύσιν

tor, qualem tibi civitatem tradi desideras, ut ipse ex reliquis postea sufficienter eam disponere possis? quid recte deinde dicitur? an legumlatoris responsio afferri debet? *Cli.* Utique. *Athen.* Tyrannidi subiectam mihi tradite civitatem, dicit. tyrannus autem iuvenis sit, memoriosus, acutus, fortis naturaque magnificus. et quod in superioribus omnes virtutis partes sequi debere dicebamus, id animo quoque tyrannico insit, si quid modo cetera profutura sint. *Cli.* Temperantiam mihi videtur hospes, o Megille, dicere tyranni animo inesse oportere. nonne? *Athen.* Popularem, o Clinia, dico: non temperantiam illam, quam extollens aliquis prudentiam appellandam esse monstraret; sed eam ipsam affectionem, quae in bestiis et pueris illico apparet innata, ut alii ad voluptatem proniores, continentiores alii nati esse videantur. quam quidem continentiam, a bonis aliis separatam, parvi faciendam esse duximus. Tenetis, quod dico? *Cli.* Maxime. *Athen.* Hanc ergo naturam ad superiores illas naturae

ἔχτω πρὸς ἐκείναις ταῖς φύσεσιν, εἰ μέλλει πόλις ὡς δυνατόν ἐσι τάχιστα καὶ ἄριστα σχῆσειν πολιτείαν ἣν λαβούσα εὐδαιμονέστατα διάξει. θάπτων γὰρ ταύτης καὶ ἀμείνων πολιτείας διάθεσις οὐτ' ἔσιν οὐτ' ἂν ποτε γένοιτο.

Κλ. Πῶς δὴ καὶ τίτι λόγῳ τοῦτο, ὃ ξένε, λέγων ἂν τις ὀρθῶς λέγειν αὐτὸν πείθοι;

Αθ. Ραδίον που τοῦτό γε νοεῖν ἔς, ὃ Κλεινία, κατὰ φύσιν ὡς ἐσι τοῦθ' οὔτως.

10 Κλ. Πῶς λέγεις; εἰ τύραννος γένοιτο, φῆς, νέος, σῶφρων, εὐμαθής, μνήμων, ἀνδρείος, μεγαλοπρεπής;

Αθ. Εὐτυχής, πρόσθεν; μὴ κατ' ἄλλο, ἀλλὰ τὸ γενέσθαι τε ἐπ' αὐτοῦ νομοθέτην ἄξιον ἐπαίνου καὶ τινα τύχην εἰς ταῦτόν ἀγαγεῖν αὐτῷ. γενομένου γὰρ τούτου πάντα σχεδὸν ἀπείργασαι τῷ θεῷ, ἃ περ ὅταν βουληθῇ διαφερόντως εὖ πράξαι τινα πόλιν. δεύτερον δέ, ἐὰν ποτὲ τινες δύο ἄρχοντες γένωνται τοιοῦτοι, 20
ἄσφα πλείους ὄσφ δ' ἐναντίον, ἐναντίας.

Κλ. Ἐν τυραννίδος ἀρίστην φῆς γενέσθαι πόλιν ἂν, ὡς φαίνει, μετὰ νομοθέτου γε ἀγροῦ καὶ τυράννου κοσμίου, καὶ ῥᾶσά τε καὶ τάχισ' ἂν μεταβαλεῖν εἰς

qualitates tyrannus habeat, si debet civitas celerrime et optime, prout possibile est, eam gubernationem assequi, qua felicissime vivat. nulla enim velocior, nulla melior dispositio civitatis aut est aut esse potest. *Cli.* Quomodo vero et qua ratione, hospes, id asserens aliquis recte dici sibi quispiam suadebit? *Athen.* Facile intellectu est, o Clinia, hoc ita natura esse. *Cli.* Quid ais? nunquid esse illud asseris, si tyrannus iuvenis sit, temperatus, ingeniique acumine et memoria pollens, fortis, magnificus atque felix? *Athen.* Adde nihil aliud, nisi ut tempore suo laude dignus legislator reperiatur, et fortuna quaedam eos in idem conducat. hoc enim si accesserit, omnia ferme Deus dederit, quae dare solet, quotiens civitatem aliquam felicem maxime vult fore. deinde, si duo tales principes sint: tertio loco, si tres: et successionis eadem ratione servata eo difficilius, quo plures; atque contra, qua pauciores, eo facilius. *Cli.* Ex tyrannide optimam fieri rempublicam affirmare videris; cum summo certe legislatore modestoque tyranno facillime et celerrime ex illa in hanc muta-

τοῦτο ἐν τοῦ τοιούτου, δεύτερον δὲ ἐξ ὀλιγαρχίας. ἢ πῶς λέγεις; καὶ τὸ τρίτον ἐν δημοκρατίας.

ΑΘ. Οὐδαμῶς, ἀλλ' ἐν τυραννίδος μὲν πρῶτον, δεύτερον δὲ ἐν βασιλικῆς πολιτείας, τρίτον δὲ ἐν τινος δημοκρατίας· τὸ δὲ τέταρτον, ὀλιγαρχία τὴν τοῦ τοιούτου γένεσιν χαλεπώτατα δύναται ἂν προσδέξασθαι. πλείους γάρ ἐν αὐτῇ δύνασαι γίνονται. λέγομεν δὴ ταῦτα γίνεσθαι τότε ὅταν ἀληθῆς μὲν νομοθέτης γένηται φύσει, κοινῇ δὲ αὐτῷ τις ξυμβῆ ῥώμη πρὸς τοὺς
 11 ἐν τῇ πόλει μέγιστον δυναμένους. οὐ δ' ἂν τοῦτο ἄρι- 10
 θμῶ μὲν βραχύτατον, ἰσχυρότατον δέ, καθά περ ἐν τυραννίδι, γένηται, ταύτη καὶ τότε τάχος καὶ ῥασιώνη τῆς μεταβολῆς γίνεσθαι φιλεῖ.

ΚΑ. Πῶς; οὐ γὰρ μανθάνομεν.

ΑΘ. Καὶ μὴν εἴρηται γ' ἡμῖν οὐχ ἄπαξ ἀλλ', οἶμαι, πολλάκις. ὑμεῖς δὲ τάχα οὐδὲ τεθέασθε τυραννομένην πόλιν.

ΚΑ. Οὐδέ γε επιθυμητῆς ἔγωγ' εἰμὶ τοῦ θεάματος.

ΑΘ. Καὶ μὴν τοῦτό γ' ἂν ἴδοις ἐν αὐτῇ τὸ νῦν 20
 δὴ λεγόμενον.

ΚΑ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Οὐδὲν δεῖ πόνων οὐδὲ τινος παμπόλλου

tionem fieri: secundo, ex paucorum potentia: tertio, ex populari. an non ita? *Athen.* Minime: sed ex tyrannide primo: deinde ex regia gubernatione: tertio ex quadam populari potentia: postremo paucorum potentia optimae reipublicae generationem difficillime suscipit. plurimi enim in ipsa potentes sunt. tunc vero haec fieri dicimus, cum verus natura legum conditor invenitur, et ei potentia quaedam communis cum illis contingit, qui plurimum in civitate possunt. ubi autem paucissimi quidem numero sunt, potentia vero summi, quod tyrannidi accidit, ibi celer et facilis fieri mutatio solet. *Cl.* Quo pacto? non enim intelligimus. *Athen.* At vero non semel id a nobis, sed saepius, ut opinor, est dictum. vos autem fortasse civitatem tyrannide pressam nunquam vidistis. *Cl.* Ego quidem videre eam minime cupio. *Athen.* Atqui quod modo diximus, in ea inspicies. *Cl.* Quidnam? *Athen.* Quod non multo labore nec longo tempore

χρόνου τῷ τυράννῳ μεταβαλεῖν βουληθέντι πόλεως ἤθη, πορεύεσθαι δὲ αὐτὸν δεῖ πρῶτον ταύτη ὅπη περ ἂν ἐθελήσῃ, ἐάν τε πρὸς ἀρετῆς ἐπιτηδεύματα προτρέψασθαι τοὺς πολίτας ἐάν τε ἐπὶ τούναντιον, αὐτὸν πρῶτον πάντα ὑπογράφοντα τῷ πράττειν, τὰ μὲν ἐπαινοῦντα καὶ τιμῶντα, τὰ δ' αὖ πρὸς φόγον ἄγοντα, καὶ τὸν μὴ πειθόμενον ἀτιμάζοντα καθ' ἐκείνας τῶν πράξεων.

ΚΑ. Καὶ πῶς οἰώμεθα ταχὺ ξυνακολουθήσειν τοὺς
 10 ἄλλους πολίτας τῷ τὴν τοιαύτην πειθῶ καὶ ἅμα βίαν εὐληφῶτι;

ΑΘ. Μηδεὶς ἡμᾶς πειθέτω, ὦ φίλοι, ἄλλη θῆτον καὶ ῥᾶον μεταβάλλειν ἂν ποτε πόλιν τοὺς νόμους ἢ τῇ τῶν δυνασεύοντων ἡγεμονίᾳ, μηδὲ νῦν γε ἄλλη γίνεσθαι μηδ' αὐθις ποτε γενήσεσθαι. καὶ γὰρ οὐν ἡμῖν οὐ τοῦτ' ἐστὶν ἀδύνατον οὐδὲ χαλεπῶς ἂν γενόμενον, ἀλλὰ τόδ' ἐστὶ τὸ χαλεπὸν γενέσθαι, καὶ ὀλίγον δὴ τὸ γεγονὸς ἐν τῷ πολλῷ χρόνῳ· ὅταν δὲ ξυμβῆ, μοῖρα καὶ πάντ' ἐν πόλει ἀγαθὰ ἀπεργάζεται, ἐν ἣ ποτ' ἂν
 20 ἐγγένηται.

ΚΑ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις;

ΑΘ. Ὅταν ἔρως θεῖος τῶν σωφρόνων τε καὶ δικαίων ἐπιτηδευμάτων ἐγγένηται μεγάλας τισὶ δυνα-

tyranno opus sit, civitatis mores mutare volenti. nam sive ad virtutis officia sive contra cives perducere velit, ipse primus viam, per quam sequantur ceteri, ingrediatur oportet, omniaque in se ipso primum expressa praescribat agendo: alia quidem laudans atque honorans, alia vero vituperans, et eos, qui non obediunt in singulis actionibus, semper dedecorans. *Cl.* Quomodo vero ubique magnum quid aut arduum existimabimus, ut cives eum statim sequantur, qui ita suadet et cogit? *Athen.* Nemo nobis persuadeat, o amici, aliter unquam citius et facilius, quam principum exemplo, leges in civitate mutari. neque aliter ocius aut fieri nunc existimetis aut futuram. profecto hoc nobis neque impossibile est neque factum difficile. sed illud difficile factum est, raroque longo in tempore factum: quod si quando contigerit, innumera civitati, cui eveniet, et immensa bona efficiet. *Cl.* Quid illud? *Athen.* Si quando divinus amor temperate iusteque agendi magnae potentiae innascatur, quae aut in unius sita sit potestate,

εξίαις, ἢ κατὰ μοναρχίαν δυναστευούσαις ἢ κατὰ πλου-
των ὑπεροχὰς διαφερούσαις ἢ γενῶν ἢ τὴν Νέστωρος
ἐάν ποτέ τις ἐπανενέγκῃ φύσιν, ὃν τῆ τοῦ λέγειν ῥώμη
φασὶ πάντων διενεγκόντα ἀνθρώπων πλέον ἔτι τῷ σω-
φρονεῖν διαφέρειν, τοῦτ' οὖν ἐπὶ μὲν Τροίας, ὡς φασι,
γένονεν, ἐφ' ἡμῶν δὲ οὐδαμῶς· εἰ δ' οὖν γέγονεν ἢ
καὶ γενήσεται τοιοῦτος ἢ νῦν ἡμῶν ἔσι τις, μακαρίως
μὲν αὐτὸς ζῆ, μακάριοι δὲ οἱ ξυνήμοι τῶν ἐκ τοῦ
σωφρονοῦντος σώματος ἰόντων λόγων. ὡσαύτως δὲ καὶ
ξυμπάσης δυνάμεως ὁ αὐτὸς περὶ λόγος, ὡς ὅταν εἰς 10
712 ταῦτόν τῷ φρονεῖν τε καὶ σωφρονεῖν ἢ μεγίστη δύνα-
μις ἐν ἀνθρώπῳ ξυμπέσῃ, τότε πολιτείας τῆς ἀρίστης
καὶ νόμων τῶν τοιούτων φύεται γένεσις, ἄλλως δὲ οὐ
μὴ ποτε γένηται. ταῦτα μὲν οὖν καθαπερεὶ μῦθος τις
λεχθεὶς κεχρησμοθήσθω, καὶ ἐπιδειχθῶ τῆ μὲν
χαλεπὸν ὃν τὸ πόλιν εὖνομεν γίνεσθαι, τῆ δ', εἰ
περ γένοιτο ὃ λέγομεν, πάντων τάχισόν τε καὶ ῥᾶσον
μακροῦ.

ΚΛ. Πῶς;

ΑΘ. Πειρώμεθα προσαρμόττοντες τῆ πόλει σοι, κα- 20
θά περ παῖδα προσβῦται, πλάττειν τῷ λόγῳ τοὺς νόμους.

ΚΛ. Ἴωμεν δὴ καὶ μὴ μέλλωμεν ἔτι.

aut in plurium principatu divitiis vel nobilitate generis excellen-
tium: aut si quando naturam Nestoris quis reduxerit, quem et
dicendi facundia et temperantia vitae multo magis omnibus ex-
celluisse ferunt: qualis quidem vir Troiae temporibus fuisse dici-
tur, nostris autem minime: si, inquam talis quandoque vir fuit
aut erit aut nunc inter nos ipse aliquis, et ipse beate vivit, et illi
quoque beati sunt, qui fluentia ex ore modesto audiant verba.
eadem quoque de universa potentia ratio est, quod videlicet, cum
in eodem homine bene cum prudentia et temperantia simul po-
tentia summa convenerit, tunc demum gubernationis optima^e
optimarumque legum clucebit origo: aliter autem nunquam. ve-
rum haec, tanquam fabula quaedam, oraculorum ritu dicta sint:
ostensumque sit partim difficile esse, civitatem bonis fundari le-
gibus; partim vero, si contigerit id, quod diximus, longe om-
nium facillimum et brevissimi temporis opus. *Cl.* Quo pacto?
Athen. Sed conemur iam civitati tuae rem omnem accommodan-
tes, tanquam seniores pueris, leges oratione confingere. *Cl.* Ag-

ΑΘ. Τῶν γὰρ δὴ πόλεων ὧν ἔμπροσθε τὰς ξυνοικήσεις δηλόημεν, ἐν προτέρῳ τούτων πάμπολυ λέγεται τις ἀρχὴ τε καὶ οἰκήσις γεγονέναι ἐπὶ Κρόνου μάλ' εὐδαίμων, ἧς μίμημα ἔχουσά ἐστιν ἢ τις τῶν νῦν ἀριστα οἰκεῖται.

ΜΕ. Σφόδρ' ἄν, ὡς ἔοικ', εἴη περὶ αὐτῆς δεῖον ἀκούειν.

ΑΘ. Ἐμοὶ γοῦν φαίνεται διὸ καὶ παρήγαγον αὐτὴν εἰς τὸ μέσον τοῖς λόγοις.

10 *ΜΕ.* Ὅρθότατά γε δοῶν καὶ τὸν γε ἐξῆς περαινῶν ἄν μῦθον, ἧ περ προσήκιόν ἐστι, μάλ' ὀρθῶς ἄν ποιήης.

ΑΘ. Δρασίον ὡς λέγετε, φήμην τοίνυν παραδείξμεθα τῆς τῶν τότε μακαρίας ζωῆς, ὡς ἄφθονά τε καὶ αὐτόματα πάντα εἶχεν. ἢ δὲ τούτων αἰτία λέγεται τοιαύδε τις γιγνώσκων ὁ Κρόνος ἄρα, καθά περ ἡμεῖς διεληλύθαμεν, ὡς ἀνθρωπεία φύσις οὐδεμία ἰκανὴ τὰ ἀνθρώπινα διοικοῦσα αὐτοκράτωρ πάντα μὴ οὐκ ὑβρεῶς τε καὶ ἀδινίας μεσοῦσθαι, ταῦτ' οὖν διανοοῦμενος
20 ἐφίση βασιλέας γε καὶ ἄρχοντας ταῖς πόλεσιν ἡμῶν οὐκ ἀνθρώπους, ἀλλὰ γένους θειοτέρου τε καὶ ἀμείνονος, δαίμονας, οἷον νῦν ἡμεῖς δοῶμεν τοῖς ποιμνίοισι καὶ

Athen. Multo ante habitationes urbium, de quibus in superioribus facta nobis mentio est, principatus quidam et gubernatio sub Saturno valde felix fuisse dicitur: cuius imitationem quandam habet, quae nunc ab optimatibus gubernatur. *Cl.* Attentius ergo de ipsa, ut videtur, est audiendum. *Athen.* Mihi quidem ita videtur, proptereaque in medium modo produxi. *Meg.* Recte tu quidem: ac probe facies, si sequentem fabulam, quatenus convenit, exposueris. *Athen.* Faciam, ut dicitis. fama profecto beatæ illius vitæ ad nos usque pervenit, copiosa ipsam omnia suaque sponte parata habuisse. cuius rei causa fuisse haec traditur, cum intelligeret Saturnus, quemadmodum ipsi narravimus, nullam hominis naturam res humanas ita gubernare posse, ut si omnibus arbitrato suo dominetur, lasciviori superbia iniustitiaque non repleatur: cum haec, inquam, non ignoraret, non homines sed diviniore praestantiorisque generis daemones civitatibus nostris reges principesque praefecit: quod nunc nos in ovium gregibus aliorumque cicurum armentis facimus. non enim bohus

ὄσων ἡμεροὶ εἰσιν ἀγέλαι· οὐ βοῦς βοῶν οὐδὲ αἴγας
 αἰγῶν ἄρχοντας ποιούμεν αὐτοῖσι τινας, ἀλλ' ἡμαῖς
 αὐτῶν δεσπόζομεν, ἄμεινον ἐκείνων γένος. ταῦτόν δὴ
 καὶ ὁ θεὸς ἄρα καὶ φιλόανθρωπος ὢν τὸ γένος ἄμεινον
 ἡμῶν ἐφίση τὸ τῶν δαιμόνων, ὃ διὰ πολλῆς μὲν αὐ-
 τοῖς ὀφειλῆς, πολλῆς δ' ἡμῖν ἐπιμελούμενον ἡμῶν,
 εἰρήνην τε καὶ αἰδῶ καὶ εὐνομίαν καὶ ἀφθονίαν δικῆς
 παρεχόμενον, ἀσασίασα καὶ εὐδαίμονα τὰ τῶν ἀνθρώ-
 πων ἀπειρογάετο γένη. λέγει δὴ καὶ νῦν οὗτος ὁ λόγος
 ἀληθείᾳ χρώμενος, ὡς ὄσων ἂν πόλεων μὴ θεὸς ἀλλά 10
 τις ἄρχη θνητός, οὐκ ἔστι κακῶν αὐτοῖς οὐδὲ πόνων
 ἀνάφυξις· ἀλλὰ μιμῆσθαι δεῖν ἡμᾶς οἶεται πάση μη-
 χανῇ τὸν ἐπὶ τοῦ Κρόνου λεγόμενον βίον, καὶ ὄσον
 ἐν ἡμῖν ἀθανασίας ἐνεσι, τούτω πειθομένους δημο-
 σία καὶ ἰδίᾳ τὰς τ' οἰκῆσεις καὶ τὰς πόλεις διοικεῖν, τὴν
 714 τοῦ νοῦ διανομὴν ἐπονομάζοντας νόμον. εἰ δ' ἀνθρώ-
 πος εἰς ἢ ὀλιγαρχία τις ἢ καὶ δημοκρατία ψυχὴν ἔχουσα
 ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν ὀρεγομένην καὶ πληροῦσθαι
 τούτων δεομένην, ζήγουσαν δὲ οὐδὲν ἀλλ' ἀνηγνύτω
 καὶ ἀπλήρω κακῷ νοσήματι ξυνεχομένην, ἄρξει δὴ πό- 20
 λεως ἢ τινος ἰδιώτου καταπατήσας ὁ τοιοῦτος τοὺς νό-
 μους, ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, οὐκ ἔστι σωτηρίας μηχανή.

boves, nec capris capras praeficimus, sed nos ipsis, genus me-
 lius, dominamur. similiter Deus, homines amans, genus dae-
 monum generi nostro praestantius nobis praefecit. quod summa
 tam sua quam nostra facilitate nostrarum rerum curam habebat,
 pacemque et pudicitiam, libertatem et iustitiae copiam praebens,
 procul a seditione ac felix hominum reddebat genus. hic utique ser-
 mo veritate usus asserit, civitatibus omnibus, quibus non Deus sed
 mortalis aliquis dominetur, nullam unquam malorum laborum-
 que forte quietem: sed omni studio imitari nos iubet vitam, quae
 sub Saturno fuit, et quantum in nobis est immortalitatis, ipsi
 obtemperantes, privatim at publice domos civitatesque guber-
 nare, ipsam mentis distributionem legem nuncupantes. nam si
 homo unus aut paucorum aut etiam populi potestas voluptati et
 cupiditati deditum animum habeat, hisque repleti desideret, cum-
 que id minime assequatur, inexplebili inexstinguibile ardore
 et insanabili morbo vexetur, dominetur autem civitati aut pri-
 vatis nonnullis: statim spretis legibus non est, ut modo dicebamus,

τὰ μετὰ ταῦθ' ἕκαστα ἀποδοτέον εἶναι. τοὺς δ' ἄρχον-
τας λεγομένους νῦν ὑπηρέτας τοῖς νόμοις ἐκάλεσα οὐ
τι καινοτομίας ὀνομάτων ἕνεκα, ἀλλ' ἠγοῦμαι παντὸς
μᾶλλον εἶναι παρὰ τοῦτο σωτηρίαν τε πόλει καὶ τού-
ναντιον. ἐν ἧ μὲν γὰρ ἂν ἀρχόμενος ἦ καὶ ἄνυρος νό-
μος, φθορὰν ὁρῶ τῇ τοιαύτῃ ἐτοιμῇ οὖσαν· ἐν ἧ
δὲ ἂν δεσπότης τῶν ἀρχόντων, οἱ δὲ ἄρχοντες δούλοι
τοῦ νόμου, σωτηρίαν καὶ πάνθ' ὅσα θεοὶ πόλεσιν ἔδο-
σαν ἀγαθὰ γιγνόμενα καθορῶ.

ΚΛ. Ναὶ μὰ Δί', ὃ ξένε· καθ' ἡλικίαν γὰρ ὀξὺ 10
βλέπεις.

ΑΘ. Νέος μὲν γὰρ ὢν πᾶς ἄνθρωπος τὰ τοιαῦτα
ἀμβλύτατα αὐτὸς αὐτοῦ ὁρᾷ, γέρον δὲ ὀξύτατα.

ΚΛ. Ἀληθέστατα.

ΑΘ. Τί δὴ τὸ μετὰ ταῦτα; ἄρ' οὐχ ἦγοντας μὲν
καὶ παρόντας θῶμεν τοὺς ἐποίκους, τὸν δ' ἐξῆς ἀν-
τοῖς διαπεραυτέον ἂν εἶη λόγον;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Ἄνδρες τοίνυν φῶμεν πρὸς αὐτούς, ὃ μὲν
δὴ θεός, ὡς περὶ καὶ ὁ παλαιὸς λόγος, ἀρχὴν τε καὶ 20
716 τελευτήν καὶ μέσα τῶν ὄντων ἀπάντων ἔχων, εὐθεία
περαίνει κατὰ φύσιν περιπορευόμενος· τῷ δ' αἰεὶ ξυνέ-
πεται δίκη τῶν ἀπολειπομένων τοῦ θείου νόμου τιμω-

buemus. Magistratus autem legum ministros appellavi, non quia
innovare vocabula cupiam, sed quia putem salutem hinc maxime
civitati fore, et contrarium ex contrario. interitum enim para-
tum illi civitati video, in qua non lex magistratibus sed legi ma-
gistratus praesunt: salutem vero illi, ubi lex servientibus magi-
stratibus dominatur. cuncta certe bona, quae dii civitatibus praee-
bent, huic affore cerno. *Cl.* Per Iovem, hospes, acute, ut ae-
tas tua postulat, perspicias. invenis enim haec obtuse admodum,
senex acutissime cernit. *Mag.* Vera loqueris. *Athen.* Quid vero
deinceps? nonne venisse iam ac adesse colonos arbitrari debe-
mus, reliquumque ad eos sermonem peragere? *Cl.* Quid pro-
hibet? *Athen.* Sic itaque ad eos dicamus: Deus, o viri, sicut
antiquus quoque sermo testatur, principium, finem et media re-
rum omnium continens, recta peragit secundum naturam cir-
cuens. hunc semper iudicium comitatur, eos, qui a divina lege

ρός, ἧς ὁ μὲν εὐδαιμονήσειν μίλλων ἐχόμενος ξυνέ-
πεται ταπεινὸς καὶ κεκοσμημένος, ὁ δὲ τις ἐξαρθεὶς
ὑπὸ μεγαλαυχίας ἢ χρημάτων ἐπαιρόμενος ἢ τιμαῖς ἢ
καὶ σώματος εὐμορφίᾳ, ἅμα νεότητι καὶ ἀνοίᾳ, φλέγε-
ται τὴν ψυχὴν μεθ' ὕβρεως, ὡς οὐτ' ἄρχοντος οὐ τέ-
τινος ἡγεμόνος δεόμενος ἀλλὰ καὶ ἄλλοις ἱκανὸς ὢν
ἠγεῖσθαι, καταλείπεται ἔρημος θεοῦ, καταλειφθεὶς δὲ
καὶ ἐτι ἄλλους τοιοῦτους προσλαβὼν σιωπᾷ ταράττων
πάνθ' ἅμα, καὶ πολλοῖς τισὶν ἔδοξεν εἶναι τις, μετὰ δὲ
10 χρόνον οὐ πολὺν ὑποσχὼν τιμωρίαν οὐ μεμπτήν τῇ
δίκῃ εαυτὸν τε καὶ οἶον καὶ πόλιν ἄρδην ἀνάστατον
ἐποίησε. πρὸς ταῦτ' οὖν οὕτω διατεταγμένα τί χρηθῶν
ἢ διανοεῖσθαι, καὶ τί μὴ, τὸν ἔμφρονα;

ΚΛ. Ἀἴθλον δὴ τοῦτό γε, ὡς τῶν ξυνακολουθη-
σόντων ἐσόμενον τῷ θεῷ δεῖ διανοηθῆναι πάντα
ἄνδρα.

ΑΘ. Τίς οὖν δὴ πρῶξις φίλη καὶ ἀπόλουθος θεῷ;
μία, καὶ ἓνα λόγον ἔχουσα ἀρχαῖον, ὅτι τῷ μὲν ὁμοίῳ
τὸ ὅμοιον ὄντι μετρίῳ φίλον ἂν εἶη, τὰ δ' ἀμετροῦ
20 οὐτ' ἀλλήλοισι οὔτε τοῖς ἐμμέτροις. ὁ δὴ θεός ἡμῶν
πάντων χρημάτων μέτρον ἂν εἶη μάλα, καὶ πολὺ

desciverint, puniens. cui quidem iudicio, quicumque felix futurus
est, adhaerens, humilis subsequitur atque compositus. qui autem
superbia elatus est, quod pecunia vel honoribus antecellat, vel
corporis forma polleat, quacum iuvenilis animus dementia simul
ardeat et petulantia, quasi nec principe nec duce illo indigeat,
sed aliorum ipse sufficiens ductor sit: is penitus a Deo deserit-
tur. desertus autem et alios huiusmodi nactus exsultat, omnia
perturbans, multisque videtur minime contemnendus. brevi ta-
men postea inculpabili Dei punitus iudicio, se ipsum, domum
suam civitatemque universam simul evertit. cum haec igitur ita
disposita sint, quid facere et cogitare, quidve cavere prudentem
oportet? Nemini dubium, quin cogitare quisque debeat, qua
ratione ex eorum numero sit, qui Deum sequantur. Quenam
igitur actio a Deo amatur, Deumque sequitur? una certe, ratio-
nem unam antiquam habens atque praecipuam, quod simile si-
mili, quod moderatum sit, amicum est. immoderata vero neque
invicem neque moderatis sunt amica. Deus profecto nobis rerum
omnium maxime sit mensura, multo quoque magis, quam quivis,

τε ἰώμενος ἀμείνων καὶ γυμνασῆς γυμνάζων; διχῆ τὴν
μῖαν ἀποτελῶν δύναμιν, ἢ μοναχῆ καὶ κατὰ τὸ χεῖρον
τοῖν δυοῖν καὶ ἀγριώτερον ἀπεργαζόμενος;

ΚΛ. Πολύ που διαφέρων, ὦ ξένη, τὸ διπλῆ.

ΑΘ. Βούλει δὴ καὶ θεασώμεθα τὸ διπλοῦν τοῦτο
καὶ ἀπλοῦν ἐν ταῖς νομοθεσίαις αὐταῖς γιγνόμενον;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ βούλομαι;

ΑΘ. Φέρε δὴ πρὸς θεῶν, τίς ἄρα πρῶτον νό-
μον θεῖτ' ἂν ὁ νομοθέτης; ἂρ' οὐ κατὰ φύσιν τὴν
περὶ γενέσεως ἀρχὴν πρώτην πόλεων περὶ κατακοσμή- 10
σει ταῖς τάξεις;

ΚΛ. Τί μήν;

721 ΑΘ. Ἀρχὴ δ' ἐστὶ τῶν γενέσεων πάσαις πόλεσιν
ἂρ' οὐχ ἢ τῶν γάμων σύμμιξις καὶ κοινωνία;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Γαμικοὶ δὴ νόμοι πρῶτοι κινδυνεύουσι τι-
θέμενοι καλῶς ἂν τίθεσθαι πρὸς ὀρθότητα πάσῃ πόλει.

ΚΛ. Παντάπασί μὲν οὖν.

ΑΘ. Λέγωμεν δὴ πρῶτον τὸν ἀπλοῦν. ἔχοι δ' ἂν
πῶς ἴσως ὁδε· γαμεῖν δέ, ἐπειδὴν ἐτῶν ἢ τις τριά- 20
κοντα, μέχρι ἐτῶν πέντε καὶ τριάκοντα, εἰ δὲ μή,
ζημιούσθαι χρήμασί τε καὶ ἀτιμία, χρήμασι μὲν τό-
σοις καὶ τόσοις, τῆ καὶ τῆ δὲ ἀτιμία. ὁ μὲν ἀπλοῦς

dicus et exercitator? qui sic, an qui modo illo medetur atque exer-
cet? qui videlicet dupliciter vim unam perficit, an qui simplici-
ter? et cum, qui deterior ex duobus atque atrocior modus est,
exsequitur? *Cl.* Multum praestat, hospes, qui hoc dupliciter
peragit. *Athen.* Vis ergo, duplex hoc atque simplex, quomodo
in legibus ferendis fiat, consideremus? *Cl.* Volo equidem. *Ath.*
Dic, age, per Deos, quam legis conditor primum generationis in civitate
principium ante omnia legibus exornabit? *Cl.* Plane. *Athen.*
Principium autem generationis omnibus civitatibus nuptiarum
conventus atque communio. *Cl.* Utique. *Athen.* Quare si nu-
ptiales primum leges ponantur, bene ad omnem civitatem recte
constituendam positae videbuntur. *Cl.* Sic est omnino. *Athen.*
Simplicem ergo primum dicamus, quae sic se forsan habebit:
uxorem quisque a trigesimo anno usque ad trigesimum quintum
ducat. si non duxerit, pecunia mulctetur atque dedecore, pecu-
nia quidem tanta vel tanta, dedecore autem tali quodam vel tali.

ἔσω τις τοιοῦτος περὶ γάμων, ὁ δὲ διπλοῦς ὁδε. γαμεῖν
δέ, ἐπειδὴν ἐτῶν ἢ τις τριάκοντα, μέχρι τῶν πέντε
καὶ τριάκοντα, διανοηθέντα ὡς ἐστὶν ἢ τὸ ἀνθρώπινον
γένος φύσει τινὶ μετέληφεν ἀθανασίας, οὐ καὶ πέ-
φικεν ἐπιθυμίαν ἴσχειν πᾶς πᾶσαν τὸ γὰρ γενέσθαι
κλεινὸν καὶ μὴ ἀνάγκη κείσθαι τετελευτηκότα τοῦ
τοιοῦτου ἐστὶν ἐπιθυμία. γένος οὖν ἀνθρώπων ἐστὶ τε
ξυμφυῆς τοῦ παντός χρόνου, ὃ δια τέλους αὐτῷ ξυν-
έπεται καὶ συνέφεται, τούτω τῷ τρόπῳ ἀθάνατον ὄν,
10 τῷ παιδᾶς παιδῶν καταλειπόμενον ταύτῳ καὶ ἐν ὄν-
τι γενέσει τῆς ἀθανασίας μετεληφέναι. τούτου δὴ
ἀποσερεῖν ἐκόντα ἑαυτὸν οὐδέποτε ὅσιον, ἐν προνοίας
δ' ἀποσερεῖ ὅς ἂν παιδῶν καὶ γυναικὸς ἀμελή. πειθό-
μενος μὲν οὖν τῷ νόμῳ ἀζήμιος ἀπαλλάττοτο ἂν,
μὴ πειθόμενος δὲ αὐτῷ μηδὲ γαμῶν ἔτη τριάκοντα γεγο-
νώς καὶ πέντε ζημιούσθω μὲν κατ' ἐνιαυτὸν τόσῳ καὶ
τόσῳ, ἵνα μὴ δοκῆ τὴν μοναυλίαν οἱ κέρδος καὶ ἡα-
ζώνην φέρειν, μὴ μετεχέτω δὲ τιμῶν ὧν ἂν οἱ νεώτε-
ροι ἐν τῇ πόλει τοὺς πρεσβυτέρους αὐτῶν τιμῶσιν
20 ἐνάσσοτε. Τοῦτον δὴ παρ' ἐκείνων τὸν νόμον ἀκού-
σαντα ἔξεσι περὶ ἐνός ἐκάστου διανοηθῆναι, πότερον
αὐτοὺς διπλοῦς οὕτω δεῖ γίγνεσθαι τῷ μήκει τὸ σμι-

et simplex quidem lex de nuptiis talis sit. duplex autem talis:
uxorem ducere quisque debet ab anno trigesimo: ad trigesimum
quintum: cogitans, quod natura quadam humanum genus quo-
dammodo immortalitatem consequitur: cuius rei quisque natura
summo opere cupidus est, nemo enim est, qui non desideret per-
petuum apud posteros nomen habere. genus itaque hominum
immortale hoc modo in sempiternum perdurat, quod filiorum
filios relinquendo unum et idem semper per generationem im-
mortalitatem adipiscatur. nefas autem est immortalitate se ipsum
sponte privare. hac vero ex animo ille se privat, qui filios et
uxorem negligit. quicumque legi huic obtemperaverit, indemnis
esto: qui vero non paruerit, et quinque ac triginta annos natus
uxorem non duxerit, ne solitariam vitam luero sibi et voluptati
fore censeat, tanta in annos singulos mulctetur pecunia; neque
eorum particeps honorum sit, quos iuniores quotidie in civitate
senioribus exhibeat. duabus his legibus invicem comparatis, de
singulis iudicare licet, utrum oporteat eas duplices longitudine

ἂν ἔπαινος παιδεύων καὶ ψόγος ἐκάσους εὐηρίους μᾶλλον καὶ εὐμενεῖς τοῖς τεθήσεσθαι μέλλουσι νόμοις ἀπεργάζεται· ταῦτ' ἐστὶ μετὰ τοῦτο ἡμῖν ζητήσιον. Ἀληθῆεια δὴ πάντων μὲν ἀγαθῶν θεοῖς ἡγεῖται, πάντων δὲ ἀνθρώποις ἧς ὁ γενήσεσθαι μέλλον μακάριός τε καὶ εὐδαίμων ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς μέτοχος εἶη, ἵνα ὡς πλεῖστον χρόνον ἀληθῆς ᾖν διαβιοῖ. πιστὸς γάρ· ὁ δὲ ἄπιστος, ᾧ φίλον ψεῦδος ἐκούσιον· ὅτῳ δὲ ἀκούσιον, ἄνους. ᾧ οὐδέτερον ζηλωτόν· ἀφίλος γάρ δὴ πᾶς ὁ γε ἄπιστος καὶ ἀμαθής, χρόνου δὲ προϊόντος γνωσθεῖς εἰς τὸ χαλεπὸν 10
 γῆρας ἐρημίαν αὐτῷ πάσαν κατεσκευάσατο ἐπὶ τέλει τοῦ βίου, ὡς τε ζώντων καὶ μὴ ἐταίρων καὶ παιδῶν σχεδὸν ὁμοίως ὄρφανὸν αὐτῷ γενέσθαι τὸν βίον. Τίμιος μὲν δὲ καὶ ὁ μὴδὲν ἀδικῶν· ὁ δὲ μὴδ' ἐπιτρέπων τοῖς ἀδικούσιν ἀδικεῖν πλεον ἢ διπλάσιος τιμῆς ἄξιός ἐκείνου· ὁ μὲν γάρ ἑνός, ὁ δὲ πολλῶν ἀντάξιός ἐτέρων, μὴνύων τὴν τῶν ἄλλων τοῖς ἀρχουσιν ἀδικίαν. ὁ δὲ καὶ ξυγκολάζων εἰς δύναμιν τοῖς ἀρχουσιν, ὁ μέγας ἀνὴρ ἐν πόλει καὶ τέλειος οὗτος ἀναγορευέσθω νικηφόρος ἀρετῆ. τὸν αὐτὸν δὴ τοῦτον ἔπαινον καὶ περὶ 20
 σωφροσύνης χορὴ λέγειν καὶ περὶ φρονήσεως, καὶ ὅσα

gis, et obtemperatioribus ferendis legibus faciat. atque haec nobis deinceps dicenda sunt. veritas profecto tum Diis tum hominibus dux omnium est honorum: cuius qui felix beatusque futurus est, statim ab initio particeps esse debet, ut in veritate plurimum tempus vitam agat. fidus hic certe est: infidus autem, qui sponte mentitur; qui vero non sponte, amens. quorum neutrum optabile est. nam et infidus et amens ab amicitia admodum alienus: ac procedente tempore cognitus in tantam in odiosa senecta vitaeque termino solitudinum incidit, ut, seu vivant sive decesserint amici ac filii, paene similiter orbam vitam misere agat. honorandus certe est, qui nihil iniuriatur: qui vero nec alios id facere patitur, duplici honore, immo etiam magis est honorandus. ille enim uni, hic multis hominibus comparatur, cum principibus ceterorum iniuriam nuntiet: qui autem una etiam cum magistratibus iniuriam, quoad potest, ulciscitur, is magnus perfectusque in civitate vir praeconio praedicetur. nam virtute cunctis excellit. eadem quoque temperantiae et prudentiae laus est.

μὲν, κατὰ δὲ, γινώσκειν χρη̄ πρῶτον μὲν ὅτι πᾶς ὁ
 ἄδικος οὐχ ἐκὼν ἄδικος. τῶν γὰρ μείζων κακῶν οὐ-
 δεις οὐδαμοῦ οὐδὲν ἐκὼν κέκτητο ἂν ποτε, πολὺ δ' ἤ-
 κιστα ἐν τοῖς τῶν ἑαυτοῦ τιμιωτάτοις· ψυχὴ δ', ὡς εἴ-
 πομεν, ἀληθεία γ' ἐστὶ πᾶσι τιμιωτάτου· ἐν οὖν τῷ τι-
 μιωτάτῳ τὸ μέγιστον κακὸν οὐδεὶς ἐκὼν μὴ ποτε λάβῃ
 καὶ ζῆ̄ διᾱ βίου κευτημένος αὐτό. ἀλλὰ ἔλεεινός μὲν
 πάντως ὁ γε ἄδικος καὶ ὁ τὰ κακὰ ἔχων, ἔλεειν δὲ τὸν
 μὲν ἰάσιμα ἔχοντα ἐγχωρεῖ καὶ ἀνεύχοντα τὸν θυμὸν
 προὔνειν καὶ μὴ ἀποχολοῦντα, γυναικείως πικραίνό- 10
 μενον διατελεῖν, τῷ δ' ἀκράτως καὶ ἀπαραμυθήτως
 πλημμελεῖ καὶ κακῇ ἐφιέναι δεῖ τὴν ὀργήν· διὸ δὴ θυ-
 μοειδῆ̄ πρέπειν καὶ προὔον φαμεν ἐκάστοτε εἶναι δεῖν
 τὸν ἀγαθόν. Πάντων δὲ μείζων κακῶν ἀνθρώποις
τοῖς πολλοῖς ἔμφυτον ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐστίν, οὐ πᾶς
ἑαυτῷ συγγνώμην ἔχων ἀποφυγὴν οὐδεμίαν μηχανά-
ται τοῦτο δ' ἐστίν ὁ λέγουσιν ὡς φίλος αὐτῷ πᾶς ἀν-
θρώπος φύσει τ' ἐστὶ καὶ ὀρθῶς ἔχει τὸ δεῖν εἶναι τοι-
οῦτον. τὸ δὲ ἀληθεία γε πάντων ἁμαρτημάτων διὰ τὴν
σφόδρα ἑαυτοῦ φιλίαν αἴτιον ἐκάσῳ γίγνεται ἐκάστοτε· 20
τυφλοῦται γὰρ περὶ τὸ φιλούμενον ὁ φίλων, ὥστε τὰ

nari possint, nosse imprimis oportet nullum iniustum sponte
 iniustum esse. nemo enim unquam maximorum malorum aliquid
 alicubi vellet habere, multoque minus in his, quae sibi praestan-
 tissima sunt. est autem animus, ut diximus, revera in omnibus
 omnium praestantissimus. quapropter in eo cum maxime sit ho-
 norandus, nemo sponte summum accipiet malum, voletque per
 totam vitam id possidere. porro miserabilis omnino est iniustus
 omnis, et qui mali quicquam habet. misereri autem decet eorum,
 qui sanabiles sunt, et cohibere iram. ne adversus eos muliebri
 iracundiae fervore animus efferatur duriusque insistat. Qui au-
 tem ita sunt flagitiosi, ut incurabiles sint, eis ira vehementius
 immittenda. propterea diximus animosum, id est generosae ira-
 cundiae non expertem, ac simul mitem bonum virum semper esse
 debere. omnium vero maximum quiddam malum in multo-
 rum hominum animis est innatum: cuius quidem, cum facile si-
 bi ignoscant, remedium nullum excogitant. est autem hoc, quod
 dicere solent, quod natura sibi quisque amicus est: recteque est,
 ita id se habere. sed revera nimius in se ipsum amor omnium
 peccatorum omnibus semper est causa. obcaecatur quippe circa

δίκαια καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ καλὰ κακῶς κρίνει, τὸ 73
 αὐτοῦ πρὸ τοῦ ἀληθοῦς ἀεὶ τιμᾶν δεῖν ἠγούμενος.
 οὔτε γὰρ ἑαυτὸν οὔτε τὰ ἑαυτοῦ χρη̄ τὸν γε μέγαν
 ἄνδρα ἐσόμενον εἶργειν, ἀλλὰ τὰ δίκαια, ἐάν τε πα-
 ρ' αὐτῷ ἐάν τε παρ' ἄλλῳ μᾶλλον πραττόμενα τυγχάνῃ. ἐκ
 ταύτου δὲ ἁμαρτήματος τούτου καὶ τὸ τὴν ἀμαθίαν τὴν
 παρ' αὐτῷ δοκεῖν σοφίαν εἶναι γέγρονε πᾶσιν· ὅθεν οὐκ
 εἰδότες ὡς ἔπος εἰπεῖν οὐδὲν αἰόμεθα τὰ πάντα εἰδέσθαι,
 οὐκ ἐπιτρέποντες δὲ ἄλλοις ἢ μὴ ἐπιστάμεθα πράττειν,
 10 ἀναγκαζόμεθα ἁμαρτάνειν αὐτοὶ πράττοντες. διὸ πάν-
 τα ἄνθρωπον χρη̄ φεύγειν τὸ σφόδρα φιλεῖν αὐτόν,
 τὸν δ' ἑαυτοῦ βελτίῳ διώκειν δεῖ, μηδεμίαν αἰσχύ-
 νην ἐπὶ τῷ τοιοῦτῳ πρόσθεν ποιούμενον. Ἄ δὲ
 σμικρότερα μὲν τούτων καὶ λεγόμενα πολλάκις ἐστὶ,
 χρήσιμα δὲ τούτων οὐχ ἦττον, χρη̄ λέγειν ἑαυτὸν
 ἀναμνησκόνα· ὡς περὶ γὰρ τινος ἀπορρέοντος ἀεὶ
 δεῖ τὸναντίον ἐπιρρέειν, ἀνάμνησις δ' ἐστὶν ἐπιρροῆ
 φρονήσεως ἀπολεπούσης. διὸ δὴ γελώτων τε εἰργεσθαι
 χρη̄ τῶν ἑξαισιῶν καὶ δακρύων, παραγγέλλειν δὲ παντὶ
 20 πάντ' ἄνδρα, καὶ ὅλην περιχάρειαν πᾶσαν ἀποκρυπτό-
 μενον καὶ περιωδυνίαν εὐδωχμονεῖν περιᾶσθαι, κατὰ

amatum, qui amat. quapropter qui se amat, cum se ipsum ma-
 gis quam veritatem honorandum putet, quid iustum, bonum, pul-
 chrum sit, male iudicat. decet sane eum, qui magnus vir futu-
 rus est, neque se ipsum neque sua diligere; sed iusta semper, si-
 ve a se ipso seu ab alio quovis gerantur. ex hoc ipso delicto
 accidit omnibus, ut, ignorantiam suam esse sapientiam opinaren-
 tur. hinc fit ut, quamvis nihil, ut ita dicam, sciamus, scire tamen
 omnia arbitremur. cum vero nec aliis committamus facultatem
 agendi, quae ipsi facere ignoramus, facientes ipsi errare compellimur.
 quamobrem nimium sui ipsius amorem fugere quisque
 debet, et meliores sequi, nullo rubore verecundiae impeditus.
 Sunt et alia nonnulla, quae et minora his sunt et saepe dicun-
 tur. sed cum nihilominus utilia sint, ea quoque dicenda: nam
 commemoratio opus est. semper enim, quasi aliquid effluat,
 contra aliquid oportet influere. Recordatio vero est prudentiae
 deficientis influxus. profecto a risu nimio et lacrimis abstinend-
 dum, omnibusque est ab omnibus praecipendum, ut, laetitia ni-
 mia tristitiaque compressa, honesto in habitu se continent, sive

ἱερῶν, ἅττα τε ἐν τῇ πόλει ἐκάσοις ἰδρῦσθαι δεῖ καὶ ὧν τιῶν ἐπονομάζεσθαι θεῶν ἢ δαιμόνων, οὐδεὶς ἐπιχειρήσει κινεῖν νοῦν ἔχων ὅσα ἐκ Δελφῶν ἢ Δωδώνης ἢ παρ' Ἀμμωνος ἢ τινες ἐπίσαν παλαιοὶ λόγοι ὀπηδή τινες πείσαντες, φασμάτων γενομένων ἢ ἐπιπνοίας λεχθείσης θεῶν, πείσαντες δὲ θυσίας τελεταῖς συμμίκτους κατεσήσαντο εἴτε αὐτόθεν ἐπιχωρίους εἴτ' οὖν Τυρόρηνας εἴτε Κυπρίας εἴτ' ἄλλοθεν ὄθενοῦν, καθιέρωσαν τοῖς τοιοῦτοις λόγοις φήμας τε καὶ ἀγάλματα

10 καὶ βωμοὺς καὶ ναοὺς, τεμένη τε τούτων ἐκάσοις ἐτεμένισαν τούτων νομοθέτη τὸ σμικρότατον ἀπάντων οὐδὲν κινητέον, τοῖς δὲ μέρεσιν ἐκάσοις θεὸν ἢ καὶ τινα ἤρωα ἀποδοτέον, ἐν δὲ τῇ τῆς γῆς διανομῇ πρώτοις ἐξαιρέτα τεμένη τε καὶ πάντα τὰ προσήμοντα ἀποδοτέον, ὅπως ἂν ξύλλογοι ἐκάσων τῶν μερῶν κατὰ χρόνους γιγνόμενοι τοὺς προσταχθέντας εἰς τε τὰς χρείας ἐκάσας εὐμάρειαν παρασκευάζωσι καὶ φιλοφρονῶνται τε ἀλλήλους μετὰ θυσιῶν καὶ οἰκειῶνται καὶ γνωρίζωσιν, οὐ μείζον οὐδὲν πόλει ἀγαθόν, ἢ γνωρίμους αὐτοὺς

20 αὐτοῖς εἶναι ὅπου γὰρ μὴ φῶς ἀλλήλοις ἐσὶν ἀλλήλων ἐν τοῖς τρόποις ἀλλὰ σκότος, οὐτ' ἂν τιμῆς τῆς ἀξίας

statim in civitate deceat, et a quibuscunque Diis vel daemonebus nominari, nemo mentis innovare illa conabitur, quae ex Delphis aut Dodone aut Hammone accepta sunt, vel prisca quadam oratione per visiones inspirationesque Deorum sunt asserta: quibus approbatis veteres sacra solennitatibus mixta constituerint, sive ab indigenis orta sive Tyrrena dicantur sive Cypria sive undecunque volueris. et his sermonibus famam traditam simulacraque consecrarint, aras quoque et templa sacrosque horum singulis agros statuerint. in his omnibus nec minimum quid legum conditum innovabit. sed Deum partibus singulis vel daemone vel heroem aliquem tribuet. et in agrorum distributione primis lucos agrosque eximios et consentanea omnia dedicabit, ut singularum partium coetus, statutis facti temporibus, et facultatem sui facilius ad quoslibet usus exhibeant, et sacrificando alter alterum benigne accipiant: unde et domestici fiant invicem seque cognoscant. quo quidem nihil civitati melius, quam videlicet ut cives invicem seque cognoscant. ubi enim non lux inter cives est in eorum moribus, sed tenebrae, ibi nec honores pro

ὅπου τὸ πάλαι λεγόμενον ἂν γίγνηται κατὰ πᾶσαν τὴν
 πόλιν ὅτι μάλιστα λέγεται δὲ ὡς ὄντως ἐστὶ κοινὰ τὰ
 φίλων. τοῦτ' οὖν εἴ τί που νῦν ἔσιν εἴτ' ἔσαι ποτέ,
 κοινὰς μὲν γυναῖκας, κοινούς δὲ εἶναι παῖδας, κοινὰ
 δὲ χρήματα ξύμπαντα, καὶ πάση μηχανῇ τὸ λεγόμε-
 ρον ἴδιον πανταχόθεν ἐν τοῦ βίου ἅπαν ἐξήρηται, με-
 μηχάνηται δ' εἰς τὸ δυνατόν καὶ τὰ φύσει ἴδια κοινὰ
 ἀμῆ γέ πη γεγονέναι, οἷον ὄμματα καὶ ὦτα καὶ χεῖ-
 ρας κοινὰ μὲν ὄραν δοκεῖν καὶ ἀκούειν καὶ πράττειν,
 10 ἐπαινεῖν τε αὐτὰ καὶ ψέγειν καθ' ἓν ὅτι μάλιστα ξύμπαν-
 τας ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς χαίροντας καὶ λυπουμένους, καὶ
 κατὰ δύναμιν οἱ τινες νόμοι μίαν ὅτι μάλιστα πόλιν
 ἀπεργάζονται, τούτων ὑπερβολῇ πρὸς ἀρετὴν οὐδεὶς
 ποτε ὄρον ἄλλον θέμενος ὀρθότερον οὐδὲ βελτίω θή-
 σεται. ἢ μὲν δὴ τοιαύτη πόλις, εἴ τί που θεοὶ ἢ παῖ-
 δες θεῶν αὐτὴν οἰκοῦσι πλείους ἑνός, οὕτω διαζῶντες
 εὐφραίνόμενοι κατοικοῦσι διὸ δὴ παράδειγμά γε πο-
 λιτείας οὐκ ἄλλη χρὴ σκοπεῖν, ἀλλ' ἐχομένους ταύτης
 τὴν ὅτι μάλιστα τοιαύτην ζητεῖν κατὰ δύναμιν. ἦν δὲ
 20 νῦν ἡμεῖς ἐπιχειρήσαμεν, εἴη τε ἂν γενομένη πως
 ἀθανασίας ἐγγύτατα καὶ ἢ μία δευτέρως· τρίτην δὲ

priscum illud proverbium locum habet, quo fertur vere ami-
 corum omnia esse communia. certe in hoc praecipue virtu-
 tis erit terminus, quo nullus poni rectior poterit, si alicubi
 videlicet aut fit istud aut unquam fiet, ut communes mulie-
 res sint, communes et liberi: communis quoque omnis pec-
 cunia; omnique studio, quod proprium dicitur, undique e
 vita remotum sit: usque adeo, ut ea etiam, quae propria sin-
 gulis natura sunt, communia quoddammodo fiant: ut et oculi
 et aures et manus communem in usum cernere, audire, agere
 videantur: laudentque et vituperent eadem similiter omnes, eis-
 dem rebus gaudentes eisdemque dolentes: ac denique pro viribus
 sub his legibus vivant, quae unam quam maxime civitatem effi-
 ciunt. talem utique civitatem sive Dii alicubi sive Deorum filii uno
 plures habitent, ita viventes eamque servantes omni certe referti
 gaudio vivunt. quapropter rei publicae exemplar non alibi consi-
 derare oportet, sed hac inspecta talem maxime pro viribus quae-
 rere. ea vero, quam hic nos aggressi sumus, si fiat, proxime
 quodammodo ad immortalitatem accedet: ac si non primo, sal-

ὡτῆ, νόμισμα δ' ἐνεκά ἀλλαγῆς τῆς καθ' ἡμέραν, ἣν
 δημιουργοῖς τε ἀλλάττεσθαι σχεδὸν ἀναγκαῖον, καὶ πᾶ-
 σιν ὁπόσων χρεῖα τῶν τοιούτων μισθοὺς μισθωτοῖς,
 δούλοις καὶ ἐποίοις, ἀποτίνειν. ὧν ἐνεκά φαρμεν τὸ
 νόμισμα κητέον αὐτοῖς μὲν ἐντιμον, τοῖς δὲ ἄλλοις
 ἀνθρώποις ἀδόκιμον. κοινὸν δ' Ἑλληνικὸν νόμισμα
 ἐνεκά τε στρατειῶν καὶ ἀποδημιῶν εἰς τοὺς ἄλλους ἀν-
 θρώπους, οἷον πρεσβειῶν ἢ καὶ τινος ἀναγκαίας ἄλλης
 τῆ πόλει κηρυκείας, ἐκπέμπειν τινὰ ἀν δέη, τούτων
 χάριν ἀνάγκη ἐνάσσοτε κεντῆσθαι τῆ πόλει νόμισμα 10
 Ἑλληνικόν. ἰδιώτῃ δ' ἂν ἄρα ποτὲ ἀνάγκη τις γίγνη-
 ται ἀποδημεῖν, παρέμενος μὲν τοὺς ἄρχοντας ἀποδη-
 μείτω, νόμισμα δὲ ἂν ποθεν ἔχων ξενικὸν οἴκαδε ἀφί-
 κηται περιγεγόμενον, τῆ πόλει αὐτὸ καταβαλλέτω πρὸς
 λόγον ἀπολαμβάνων τὸ ἐπιχώριον· ἰδιούμενος δ' ἂν τις
 φαίνεται, δημόσιόν τε γιγνέσθω καὶ ὁ ξυνειδῶς καὶ
 μὴ φράζων ἄρᾳ καὶ ὄνειδει μετὰ τοῦ ἀγαρόντος ἐνο-
 χος ἔσω, καὶ ζημίᾳ πρὸς τούτοις μὴ ἐλάττωι τοῦ ξε-
 νικοῦ νομισθέντος νομίσματος. γαμοῦντα δὲ καὶ ἐκδι-
 δόντα μὴτ' οὖν διδόναι μὴτε δέχεσθαι προῖκα τὸ πα- 20
 ράπαν μὴδ' ἠγνισοῦν, μὴδὲ νόμισμα παρακατατίθε-

nummis opus est quotidianae commutationis gratia, quae inter
 artifices et huiusmodi ferme est necessaria, cum mercenariis et
 servis et colonis merces aliqua debeatur: iccirco nummos habere
 concedimus tales, ut apud eos quidem habeantur in pretio, a ce-
 teris vero gentibus contemnantur. at vero cum et bella saepe ge-
 renda sint et peregre proficiscendum, quando ad externas gentes
 legati nuntiique mittuntur, necesse est ut civitas semper commu-
 nem Graeciae monetam possideat. si qua vero necessitas priva-
 tum peregre proficisci coegerit, magistratum venia proficiscatur.
 reversus autem, si peregrinis nummis abundat, cum civitatis
 nummis eos commutet civitatiue restituat. quod si quis occul-
 tare eos et in privatum usum convertere deprehensus fuerit, pu-
 blicum fiat, quod occultabat. conscii autem, qui non accusave-
 runt, maledictis atque opprobriis una cum illo subiiciantur: at-
 que etiam non minore mulcta puniantur, quam allatus peregre
 nummus fuerit. nemini praeterea aut dare dotes aut accipere
 liceat: neque pecuniam deponere apud eum, cui non adhibes fidem

δύναμιν ἔχει παιδείον μάθημα μεγάλην, ὡς ἡ περὶ
 τοὺς ἀριθμοὺς διατριβή· τὸ δὲ μέγιστον, ὅτι τὸν νυσά-
 ζοντα καὶ ἀμαθῆ φύσει ἐγείρει καὶ εὐμαθῆ καὶ μνή-
 μονα καὶ ἀγγίνου ἀπεργάζεται, παρὰ τὴν αὐτοῦ φύ-
 σιν ἐπιδιδόντα θεία τέχνη. ταῦτα δὴ πάντα, εἴ μὲν
 ἄλλοις νόμοις τε καὶ ἐπιτηδεύμασιν ἀφαιρῶνται τις τὴν
 ἀνελευθερίαν καὶ φιλοχρηματίαν ἐκ τῶν ψυχῶν τῶν
 μελλόντων αὐτὰ ἱκανῶς τε καὶ ὀνησίμως κησέσθαι,
 καλὰ τὰ παιδεύματα καὶ προσήκοντα γίγναι· ἂν· εἰ δὲ
 μή, τὴν καλουμένην ἂν τις πανουργίαν ἀπὸ σοφίας ἀπερ- 10
 γασάμενος λάθοι, καθὰ περ Αἰγυπτίους καὶ Φοίνικας καὶ
 πολλὰ ἕτερα ἀπειργασμένα γένη νῦν ἔστιν ἰδεῖν ὑπὸ
 τῆς τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων καὶ κτημάτων ἀνελευ-
 θερίας εἰτέ τις νομοθέτης αὐτοῖς φαῦλος ἂν γενόμε-
 νος ἐξεργάσατο τὰ τοιαῦτα εἴτε χαλεπὴ τύχη προσπε-
 σοῦσα εἴτε καὶ φύσις ἄλλη τις τοιαύτη. καὶ γάρ, ὧ
 Μέγιστε τε καὶ Κλεινία, μηδὲ τοῦθ' ἡμᾶς λανθανέτω
 περὶ τόπων, ὡς οὐκ εἰσὶν ἄλλοι τινὲς διαφέροντες ἄλ-
 λων τόπων πρὸς τὸ γεννᾶν ἀνθρώπους ἀμείνους καὶ
 χείρους· οἷς οὐκ ἐναντία νομοθετητέον. οἱ μὲν γέ που, 20
 διὰ πνεύματα παντοῖα καὶ δι' εἰρήσεις ἀλλόκοτοί τ' εἰ-
 σὶ καὶ ἐναίσιοι αὐτῶν, οἱ δὲ δι' ὕδατα, οἱ δὲ καὶ διὰ
 ταύτην τὴν ἐκ τῆς γῆς τροφήν, ἀναδιδούσαν οὐ μό-

habet vim, quantam huiusmodi numerorum cognitio. quodque
 maximum est, somnolentos etiam et natura rudes exsuscitat, et
 dociles, memores, sollertesque facit, praeter naturam suam divina
 arte proficientes. Quae quidem omnia, si modo legibus aliis at-
 que officiis illiberalitas et avaritia ex eorum animis extirpata sit,
 qui ea sufficienter et utiliter suscepturi sint, bona rudimenta et
 commoda sunt. sin minus, malitia hinc potius quam sapientia
 clam originem trahet: quod Aegyptiis et Phoenicibus multisque
 aliis gentibus nunc videmus contingere propter ceterarum artium
 facultatumque illiberalitatem: sive quis rudis legumlator id fece-
 rit, sive fortuna infensa, sive alia huiusmodi quaedam natura.
 nec enim illud, o Clinia et Megille, nos fugiat, magnam esse lo-
 corum ad ferendos meliores peioresque homines differentiam:
 quibus diversa, prout expedit, legibus sancienda sunt. quippe
 alii varietate ventorum et turbine difficiles et protervi sunt: alii
 propter aquas; alii propter cibos, qui ex terra non solum cor-

752 ἔθνει προθύμως κατοικεῖν δέκατος αὐτός, ὡς φῆς, τὰ νῦν, ἐγὼ δ' αὖ σοὶ ξυλλήψεσθαι κατὰ τὴν παρούσαν ἡμῖν τὰ νῦν μυθολογίαν. οὐκ οὖν δὴ που λέγον γε ἂν μῦθον ἀκέραιον ἐκὼν καταλιποίμι· πλανώμενος γὰρ ἂν ἀπάντη τοιοῦτος ὢν ἄμορφος φαίνοιτο.

ΚΛ. Ἄρισ' εἰρηκας, ὦ ξένη.

ΑΘ. Οὐ μόνον γε, ἀλλὰ καὶ δράσω κατὰ δύναμιν οὕτως.

ΚΛ. Πάνν μὲν οὖν ποιῶμεν ἢ περ καὶ λέγομεν.

ΑΘ. Ἔσαι ταῦτ', ἂν θεὸς ἐθέλῃ καὶ γήρως ἐπι- 10 κρατῶμεν τό γε τοσοῦτον.

ΚΛ. Ἄλλ' εἰδὸς ἐθέλειν.

ΑΘ. Εἰδὸς γὰρ οὖν. ἐπόμενοι δὲ αὐτῷ λάβωμεν καὶ τόδε.

ΚΛ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Ὡς ἀνδρείως καὶ παρακευιδνυμένως ἐν τῷ νῦν ἢ πόλις ἡμῖν ἔσαι κατωκισμένη.

ΚΛ. Περὶ τί βλέπων καὶ ποῖ μάλιστα αὐτὸ εἰρη- κας τὰ νῦν;

ΑΘ. Ὡς εὐκόλως καὶ ἀφόβως ἀπειροῖς ἀνδράσι 20 νομοθετοῦμεν, ὅπως δέξονται ποτε τοὺς νῦν τεθέντας νόμους. δῆλον δὲ τό γε τοσοῦτον, ὦ Κλεινία, παντὶ σχεδὸν καὶ τῷ μὴ πέννυ σοφῶ, τὸ μὴ ῥαδίως γε αὐτοὺς μηδένας προσδέξασθαι κατ' ἀρχάς, εἰ δὲ μείναι-

tatis Cretensibus instituendae officium libenti animo suscepisti, ac decimus es in hoc opere, ut ipse dicis: et ego tibi auxilium praesenti confabulatione afferre promisi. quare sermonem hunc nostrum sine capite restare non patiar. nam si ita vagaretur, deformis omnibus appareret. *Cli.* Optime dixisti, hospes. *Athen.* Immo etiam sic pro viribus faciam. *Cli.* Faciamus sic prorsus, ut dicimus. *Athen.* Faciemus utique, si Deus voluerit, sic, ut etiam senectam in hac parte superemus. *Cli.* At Deum velle credendum est. *Athen.* Credendum profecto. quare ipsum sequentes hoc etiam dicamus. *Cli.* Quidnam? *Athen.* Quam audacter simul atque periculose modo civitatis habitatio nobis constituetur. *Cli.* Quorsum haec? *Athen.* Quia facile et intrepide rudibus hominibus leges damus, utque ipsas suscipiant, iubemus: cum omnibus ferme, o Clinia, etiam non multum sapientibus, perspicuum sit, neminem leges novas facile suscepturum. si ve-

μὲν πως τοσοῦτον χρόνον, ἕως οἱ γενεσάμενοι παῖδες τῶν νόμων καὶ ξυτραφέντες ἰκανῶς ἐξηθήθεις τε αὐτοῖς γενόμενοι τῶν ἀρχαιροσιῶν τῇ πόλει πάσῃ κοινω- νήσειαν· γενομένου γε μὴν οὐ λέγομεν, εἰ περ τιμὴ τρόπῳ καὶ μηχανῇ γίγνοιτο ὀρθῶς, πελλὴν ἔγωγε ἀσφάλειαν ἡγοῦμαι καὶ μετὰ τὸν τότε παρόντα χρόνον ἂν γενέσθαι τοῦ μείναι τὴν παιδαγωγηθείσαν οὕτω πόλιν.

ΚΛ. Ἐχει γοῦν λόγον!

10 ΑΘ. Ἰδῶμεν τοίνυν πρὸς τοῦτο εἰ πῆ τινα πόρον ἰκανὸν πορίζοιμεν ἂν κατὰ τάδε. φημί γὰρ, ὦ Κλεινία, Κνωσίους χρῆναι τῶν ἄλλων διαφερόντως Κορητῶν μὴ μόνον ἀφοσιώσασθαι περὶ τῆς χώρας ἢ νῦν κατοικι- ζεται, συντόνως δ' ἐπιμεληθῆναι τὰς πρώτας ἀρχάς εἰς δύναμιν, ὅπως ἂν ζῶσιν ὡς ἀσφαλέςατα καὶ ἄριστα. τὰς μὲν οὖν ἄλλας καὶ βραχύτερον ἔργον, νομοφύλα- κας δ' ἂν ἡμῖν πρώτους αἰρεῖσθαι ἀναγκαιότατον ἀπά- ση σπουδῆ.

ΚΛ. Τίνα οὖν ἐπὶ τούτῳ πόρον καὶ λόγον ἀνευ- 20 ρίσκοιμεν;

ΑΘ. Τόνδε. φημί, ὦ παῖδες Κορητῶν, χρῆναι Κνω- σίους διὰ τὸ πρεσβεύειν τῶν πολλῶν πόλεων κοινῇ με- τὰ τῶν ἀφικομένων εἰς τὴν ξυνοίκησιν ταύτην ἐξ αὐ- τῶν τε καὶ ἐκείνων αἰρεῖσθαι τριάκοντα μὲν καὶ ἑπτὰ

ro tamdiu exspectaremus, donec legibus instituti pueri, unaque et diu sub eisdem legibus conversati, suffragia universae civitati ferre possint, atque id pro viribus recte fieret, certe et tunc et in posterum procul ab errore sic instructa civitas permaneret. *Cli.* Sic ratio monet. *Athen.* Perspicimus ergo, si modum quendam ad haec commodum ita ferre possimus. Gnosios oportet, o Clinia, prae ceteris Cretensibus non solum quasi libando inchoare, quam nunc rempublicam conditis: sed omni studio providere, ut quam tutissime atque optime primi magistratus constituentur. In aliis quidem constituendis opera brevior: legum autem custodes ante alios creare summa diligentia necessarium est. *Cli.* Qua via istud rationeque faciemus? *Athen.* Hac, o Cretenses, inquam. Oportet Gnosios, quando multarum ipsi civitatum primi sunt, communiter cum his, qui in eandem con- venere coloniam, a se ipsis et ab illis septem et triginta viros

τὰ οὕτως ὄνομα. τῷ βουλομένῳ δ' ἐξέσω τῶν πινακίων
 ὃ τί περ ἂν φαίνεται μὴ κατὰ νοῦν αὐτῷ γεγραμμέ-
 νον, ἀνελόντα εἰς ἀγορὰν θεῖναι μὴ ἔλαττον τριακον-
 τα ἡμερῶν. τὰ δὲ τῶν πινακίων κριθέντα ἐν πρώτοις
 μέχρι τριακοσίων δεῖξαι τοὺς ἀρχοντας ἰδεῖν πάσῃ τῇ
 πόλει, τὴν δὲ πόλιν ὡσαύτως ἐκ τούτων φέρειν πάλιν
 ὃν ἂν ἕκαστος βούληται, τοὺς δὲ τὸ δεύτερον ἐξ αὐτῶν
 προκριθέντας ἑκατὸν δεῖξαι πάλιν ἅπασι. τὸ δὲ τρίτον
 φερέτω μὲν ἐκ τῶν ἑκατὸν ὁ βουλευθεὶς ὃν ἂν βούλη-
 10 ται, διὰ τομίῳν πορευόμενος· ἐπτα δὲ καὶ τριάκοντα,
 οἷς ἂν πλείους γένωνται ψῆφοι, κρινάντες ἀποφηνάν-
 των ἀρχοντας. Τίνες οὖν, ὦ Κλεινία καὶ Μεγίλλε,
 πάντα ἡμῖν ταῦτ' ἐν τῇ πόλει καταστήσουσι ἀρχῶν τε
 πέρι καὶ τῶν δοκιμασιῶν αὐτῶν; ἄρα ἐννοοῦμεν ὡς
 ταῖς πρώτον οὕτω καταξενγνυμέναις πόλεσιν ἀνάγκη
 μὲν εἶναι τινας, οἳ τινες δὲ εἶεν ἂν πρὸς πασῶν τῶν
 ἀρχῶν γεγονότες οὐκ ἔσι; δεῖ μὴν ἁμῶς γέ πως, καὶ
 ταῦτα οὐ φαύλους ἀλλ' ὅτι μάλιστα ἀκροῦς. ἀρχὴ γὰρ
 λέγεται μὲν ἡμῖσι παντὸς ἐν ταῖς παροιμίαις ἔργον,
 20 καὶ τό γε καλῶς ἀρξασθαι πάντες ἐγνωμιάζομεν ἐκά-
 στες· τὸ δ' ἔσι τε, ὡς ἔμοι φαίνεται, πλεόν ἢ τὸ ἡμῖσι
 καὶ οὐδεὶς αὐτὸ καλῶς γενόμενον ἐγκωμιάσκειν ἰκανῶς. 754

quamcunque tabulam non recte scriptam suspicabitur, in loco publico ponere, ubi non minus quam triginta dies permaneat. trecentasque tabulas sic approbatas universae civitati magistratus ostendant: quae, quos velit de istis, iterum et accipiat et reiciat. centumque ita secundo delecti rursus omnibus ostendantur: tertio vero nominet de centum viris quilibet, quemcunque voluerit, septem autem trigintaque viri eos, qui pluribus delecti suffragiis sunt, magistratus declarent, quinam igitur, o Clinia Megilleque, haec omnia de magistratibus eorumque probatione in civitate constituent? num intelligimus, in civitatibus sic ab initio conciliatis praeesse aliquos oportere? qui vero ex omnibus magistratibus deligantur, in eis nequaquam reperiuntur. cum tamen eos esse oporteat non viles quosdam, sed summos viros atque praestantes. principium enim dimidium totius operis esse proverbio dicitur: atque eum, qui bene coepit, omnes laudamus. mihi autem hoc plus quam dimidium esse videtur, rectumque principium nunquam satis ab aliquo laudatum fuisse. *Cl.* Recte loqueris.

Plat. Diall. Part. III. Vol. II.

D d

τῶν μὴ βούληται φέρειν. τετάρτη δὲ φέρειν μὲν ἐν τοῦ τετάρτου καὶ σμικροτάτου τιμήματος ἅπαντας, ἀξίμιον δ' εἶναι τὸν ἐν τοῦ τετάρτου καὶ τρίτου τιμήματος, ἐὰν ἐνεργεῖν μὴ βούληται· τὸν δ' ἐν τοῦ δευτέρου καὶ πρώτου μὴ φέροντα ζημιοῦσθαι, τὸν μὲν ἐν τοῦ δευτέρου τριπλασίᾳ τῆς πρώτης ζημίας, τὸν δ' ἐν τοῦ πρώτου τετραπλασίᾳ. πέμπτη δὲ ἡμέρα τὰ κατασημανθέντα ὀνόματα ἐξεργεῖν μὲν τοὺς ἄρχοντας ἰδεῖν πᾶσι τοῖς πολίταις, φέρειν δ' ἐν τούτων αὖ πάντα ἄνδρα ἢ ζημιοῦσθαι τῇ πρώτῃ ζημίᾳ. ὀγδοήκοντα δὲ καὶ ἑκατὸν ἐκλέξαντας ἀπ' ἐκάστων τῶν τιμημάτων, τοὺς ἡμίσεις τούτων ἀποκληρώσαντας δοιμάσαι, τούτους δ' εἶναι τὸν ἐνιαυτὸν βουλευτάς.

Ἡ μὲν αἴρεσις οὕτω γιγνομένη μέσον ἂν ἔχοι μοναρχικῆς καὶ δημοκρατικῆς πολιτείας, ἧς αἰεὶ δεῖ μεσεύειν τὴν πολιτείαν· δοῦλοι γὰρ ἂν καὶ δεσπόται οὐκ ἂν ποτε γένοιτο φίλοι, οὐδὲ ἐν ἴσασιν τιμαῖς διαγορευόμενοι φαῦλοι καὶ σπουδαῖοι. τοῖς γὰρ ἀνίστοις τὰ ἴσα ἄνισα γίγνεται ἂν, εἰ μὴ τυγχάνοι τοῦ μέτρου. διὰ γὰρ ἀμφοτέρωτα ταῦτα εἴσεων αἱ πολιτεῖαι πληροῦνται. παλαιὸς γὰρ λόγος ἀληθὴς ὢν, ὡς ἰσοότης φιλόνητα ἀπεργάζεται, μάλα μὲν ὀρθῶς εἴρηται καὶ ἐμμελῶς, ἢ

rum ferre noluerit, quarta die, ex quarto minimoque censu omnes ferant, hac conditione, ut si quis ex tertio vel quarto censu non tulerit, minime damnetur. si vero quispiam primi secundive census ferre neglexerit, condemnatur: ita ut, qui secundi census est, in triplo primi damni condemnatur; qui vero primi est, in quadruplo. die quinta magistratus ad omnes cives descripta efferrant nominum: de quibus omnes ferant, qui noluerit, primo damno condemnatur. eorum vero, qui ex omnibus censibus electi fuerint, dimidium, hoc est centum octuaginta, sorte ad annui senatus ordinem comprobetur. sic utique magistratum creatio facta, inter unius et populi potestatem erit media: quarum medium tenere semper oportet rempublicam, servi enim et domini amici nunquam erunt: nec probi et improbi, si aequalibus afficiantur honoribus. inaequalibus enim aequalia inaequalia fiunt, nisi mensuram accipiant. nam propter haec utraque seditionibus replentur res publicae. verus enim priscus ille sermo, ab aequalitate amicitiam procreari, recte admodum et concinne fertur. quoniam vero non satis apertum est, quoniam sit

τις δ' ἐστὶ ποτε ἰσότης ἢ τοῦτο αὐτὸ δυναμένη, διὰ τὸ
 μὴ σφόδρα σαφὴς εἶναι σφόδρα ἡμᾶς διαταράττει. δυ-
 οῖν γὰρ ἰσοτήτων οὐσαιν, ὁμωνύμοι μὲν, ἔργα δὲ
 εἰς πολλὰ σχεδὸν ἐναντίαν, τὴν μὲν ἑτέραν εἰς τὰς
 τιμὰς πᾶσα πόλις ἰκανῆ παραγαγεῖν καὶ πᾶς νομοθέ-
 τῆς, τὴν μέτρω ἴσην καὶ ξαθμῶ καὶ ἀριθμῶ, κλήρω
 ἀπευθύνων εἰς τὰς διανομὰς αὐτῆν· τὴν δὲ ἀληθεστά-
 την καὶ ἀρίστην ἰσότητα οὐδέτι ὁρῶδιον παντὶ ἰδεῖν. Διὸς
 γὰρ δὴ κρῖσις ἐστὶ, καὶ τοῖς ἀνθρώποις αἰεὶ σμικρὰ μὲν
 ἐπαρκεῖ, πᾶν δὲ ὅσον ἂν ἐπαρκεῖ πόλεσιν ἢ καὶ ἰδιώ- 10
 ταις, πᾶντ' ἀγαθὰ ἀπεργάζεται τῷ μὲν γὰρ μείζονι
 πλεῖω, τῷ δὲ ἐλάττωι σμικρότερα νέμει, μέτρια δι-
 δοῦσα πρὸς τὴν αὐτῶν φύσιν ἑκατέρω, καὶ δὴ καὶ τι-
 μὰς μείζουσι μὲν πρὸς ἀρετὴν αἰεὶ μείζους, τοῖς δὲ τού-
 ναντίον ἔχουσιν ἀρετῆς τε καὶ παιδείας τὸ πρῆπον ἑκα-
 τέροις ἀπονέμει κατὰ λόγον. ἐστὶ γὰρ δὴ πού καὶ τὸ
 πολιτικὸν ἡμῖν αἰεὶ τοῦτ' αὐτὸ τὸ δίκαιον· οὐ καὶ νῦν
 ἡμᾶς ὀρεγομένους δεῖ καὶ πρὸς ταύτην τὴν ἰσότητα,
 ὧ Κλεινία, ἀποβλέποντας τὴν νῦν φρομένην κατοικί-
 ζειν πόλιν. ἄλλην τε ἂν ποτέ τις οἰκίξῃ, πρὸς ταῦτ' 20
 τοῦτο σκοπούμενον χρεῶν νομοθετεῖν, ἀλλ' οὐ πρὸς

aequalitas, qua id efficitur, ideo nos valde turbamur. duae
 quippe sunt aequalitates, eodem quidem nomine appellatae, sed
 effectu in multis paene contrariae. et alteram omnis civitas le-
 gumque lator sorte disponendo potest in distribuendis honoribus
 adhibere, eam dico, quae numero, pondere et mensura est ae-
 qualis: sed verissimam optimamque aequalitatem non facile quis
 perspiciet. Iovis enim iudicium est, et hominibus quidem
 pauca semper suggeritur: quatenus autem suppetit, tam priva-
 tis, quam civitatibus, bona omnia reddit. haec sane maiori plu-
 ra, minori pauciora tribuit: utrisque videlicet secundum eorum
 naturam moderata. atqui et honores virtute maioribus semper
 maiores; minoribus autem virtute et disciplina minores, et utris-
 que secundum rationem, quod decet, impertit. ea enim certe
 nobis est civilis instituta. hanc nos appetere debemus; atque ad
 hanc ipsam, o Clinia, aequalitatem respicere, dum hanc novam
 condimus et disponimus civitatem: et quisquis aliam instituit,
 eodem debet in legibus ferendis aspicere. non autem ad paucos

ὀλίγους τυράννους ἢ πρὸς ἓνα ἢ καὶ κρᾶτος δήμου τι,
 πρὸς δὲ τὸ δίκαιον αἰεὶ. τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ νῦν δὴ λεχθέν,
 τὸ κατὰ φύσιν ἴσον ἀνίστοις ἐκάστοτε δοθέν. ἀναγκαῖόν 11
 γε μὴν καὶ τούτοις παρωνυμιοῖσι ποτε προσχρησασθαι
 πόλιν ἅπασαν, εἰ μέλλει ξάσεων ἑαυτῇ μὴ προσκρινω-
 νῆσειν κατὰ τι μέρος. τὸ γὰρ ἐπιεικὲς καὶ ξύγγνωμον
 τοῦ τελείου καὶ ἀκριβοῦς παρὰ δίκην τὴν ὀρθὴν ἐστὶ πα-
 ρατεθραυμένον, ὅταν γίγνηται. διὸ τῷ τοῦ κλήρου ἴση
 ἀνάγκη προσχρησασθαι δυσκολίας τῶν πολλῶν ἕνεκα,
 10 θεὸν καὶ ἀγαθὴν τύχην καὶ τότε ἐν εὐχαῖς ἐπικαλου-
 μένους ἀπορροῦν αὐτούς τὸν κλήρον πρὸς τὸ δικαιο-
 τατον. οὕτω δὴ χρῆσθαι ἀναγκαιῶς μὲν τοῖν ἰσοτήτων
 ἀμφοῖν, ὡς δ' ὅτι μάλιστα ἐπ' ὀλιγίσις τῇ ἑτέρᾳ, τῇ
 τῆς τύχης δεομένην.

758

Ταῦτα οὕτω διὰ ταῦτα, ὧ φίλοι, ἀναγκαῖον τὴν
 μέλλουσαν σώζεσθαι δοῦν πόλιν. ἐπειδὴ δὲ ναῦς τε ἐν
 θαλάττῃ πλείουσα φυλακῆς ἡμέρας δεῖται καὶ νυκτὸς
 αἰεὶ, πόλις τε ὡσανύτως ἐν κλύδωνι τῶν ἄλλων πόλεων
 διαγομένη καὶ παντοδαπαῖσιν ἐπιβουλαῖς οἰκεῖ κινδυ-
 20 νεύουσα ἀλίσκεσθαι, δεῖ δὴ δι' ἡμέρας τε εἰς νύκτα

tyrannos vel ad unum vel populi potestatem, sed ad iustitiam
 semper inspiciendum. ea est, quam modo diximus, aequalis ipsius
 secundum naturam quotidie inaequalibus distributio. verumtamen
 necesse est, ut his duabus aequalitatibus in denominatione simi-
 libus civitas universa utatur, si tota velit procul ab omni sedi-
 tione manere. aequabilitas enim illa laudabilis et aequa diiudicatio
 perfecti atque exacti, cum praeter rectum iudicium fit, violatur
 et frangitur. ideoque aequalitate sortis uti etiam necesse est ad
 multorum indignationem penitus devitandam. qua in re Deum
 bonamque fortunam precibus invocare oportet, ut sors ad id,
 quod est iustissimum, dirigatur. sic igitur necessario utrisque
 aequalitatibus uti debemus; sed in rebus admodum paucissimis
 ea aequalitate, cui fortuna opus est. haec ita ob hanc causam,
 o amici, necesse ab ea civitate, quae salutem sit consecutura,
 servari. quemadmodum vero navis in medio pelago die nocteque
 custodibus indiget: ita quoque civitas, in medio aliarum civita-
 tum fluctu posita, variis subiecta seditionibus ac semper captivi-
 tatis periculo proxima, perpetua eget custodia. propterea et ex

δὲ καὶ τὸ γεννώμενον ὅπως ὅτι μάλιστα ἐξ ἐμφορόνων
 αἰεὶ γίννηται· σχεδὸν γὰρ ἀδῆλον ὅποια νύξ ἢ ἡμέρα αὐ-
 τὸ γεννήσει μετὰ θεοῦ. καὶ πρὸς τούτοις δεῖ μὴ τῶν
 σωμάτων διακεχυμένων ὑπὸ μέθης γίνεσθαι τὴν παι-
 δουργίαν, ἀλλ' εὐπαγῆς ἀπλανῆς ἡσυχαιῶν τε ἐν μοίρα
 ξυνίσασθαι τὸ φυτόμενον· ὃ δὲ διωνομένος αὐτὸς τε φέ-
 ρεται πάντῃ καὶ φέρει, λυττῶν κατὰ τε σῶμα καὶ ψυ-
 χήν. σπεῖρειν οὖν παράφορος ἅμα καὶ κακὸς ὁ μεθύων,
 ὡστ' ἀνώμαλα καὶ ἄπειρα καὶ οὐδὲν εὐθύπορον ἦθος
 οὐδὲ σῶμα ἐκ τῶν εἰκότων γεννώη ποτ' ἄν. διὸ μάλ- 10
 λον μὲν ὅλον τὸν ἐνιαυτὸν καὶ βίον χρεῖ, μάλιστα δὲ
 ὀπόσον ἄν γεννᾷ χρόνον, εὐλαβεῖσθαι καὶ μὴ πρῶτ-
 τειν μῆτε ὅσα νοσώδη ἐκόντα εἶναι μῆτε ὅσα ὑβρεως
 ἢ ἀδικίας ἐχόμενα· εἰς γὰρ τὰς τῶν γεννωμένων ψυ-
 χὰς καὶ σώματα ἀναγκαῖον ἐξομορρυνόμενον ἐκτυποῦ-
 σθαι καὶ τίπτειν πάντῃ φαυλότερα· διαφερόντως δὲ
 ἐκείνην τὴν ἡμέραν καὶ νύκτα ἀπέχεσθαι τῶν περὶ τὰ
 τοιαῦτα· ἀρχὴ γὰρ καὶ θεὸς ἐν ἀνθρώποις ἰδουμένη
 σῶζει πάντα, τιμῆς ἐὰν τῆς προσημούσης αὐτῇ πα-
 ρ' ἐκείσου τῶν χρωμένων λαγχάνη. Νομίσαντα δ' εἶ- 20
 ναι χρεῖ τὸν γαμοῦντα ταῖν οἰκίαιν ταῖν ἐν τῷ κλήρω

tationem, praesertim ut ex quam maxime moderatis semper ge-
 neratio fiat. ferme enim incertum est, quae nox aut dies cum
 Deo ipsam peragat. quare ut solidus, stabilis et quietus conce-
 ptus fiat, non oportet corporibus ebrietate diffusis dare operam
 liberis. qui autem vino refertus est, tam animae quam corporis
 rabie concitatus quovis et trahit et trahitur. iccirco ebrius, tan-
 quam mente captus, ad serendum est inutilis. nempe verisimile
 est, eum foetus inaequales, instabiles, obliquos tam membris
 quam moribus, procreare. quamobrem per totam quidem vitam,
 et maxime quamdiu generationi vacat, abstinere quisque, cave-
 bitque ne faciat, vel quae suapte natura et sponte morbos indu-
 cunt, vel quae ad petulantiam iniuriamque declinant. haec enim
 in animos et corpora nascentium necessario translata illic impr-
 muntur, peioresque inde nascuntur. sed praecipue die illo ac
 nocte a talibus abstinendum. principium namque et numen ho-
 minibus insitum, si convenienti sibi a singulis munere ipsius
 utentibus honore afficiatur, omnia servat. Oportet autem alteram
 ex duabus sorte domibus, a parentibus separatam, quasi ad pul-